

Transparantiebenchmark 2009

Maatschappelijke verslaggeving

Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken
naar de maatschappelijke verslaggeving van ondernemingen,
uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers.

Den Haag, December 2009

Inhoudsopgave

Samenvatting	5	5 Sector analyse	35
Inleiding	9	Banken en verzekeraars	37
1 Methodologie	11	Bouw en maritiem	39
De methode achter de Transparantiebenchmark	11	Consumentenproducten	39
De onderzoeksgroep	11	Dienstverlening	39
De criteria	11	Energie, olie en gas	41
Profiel	12	Handelsmaatschappij	41
Visie en strategie	12	Industriële goederen	41
Ondernemingsbestuur en managementsystemen	12	Media	43
Ketenverantwoordelijkheid	12	Retail	43
Stakeholders	12	Technologie	43
Economische aspecten van de bedrijfsvoering	12	Transport	45
Milieuaspecten van de bedrijfsvoering	12	Universiteiten	45
Sociale aspecten van de bedrijfsvoering	12	Voedsel en drank	45
Verificatie	12	6 Dwarsverbanden	47
Uitwerking	13	Beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd	47
2 Bevindingen	15	Maatschappelijk jaarverslag	47
Veranderingen in de onderzoeksgroep	15	Thema's ketenverantwoordelijkheid, stakeholders en dilemma's	48
Enkele statistieken	15	Informatiedichtheid	48
Soorten verslagen	15	7 Internationale sectorvergelijking	49
Verschijningsvorm	15	Dow Jones Sustainability Indexes	49
Verschijningsmoment maatschappelijk verslag	17	Sustainable Asset Management	49
Taal	17	Raakvlak SAM en Transparantiebenchmark	49
Omvang	17	De toegevoegde waarde van de vergelijking	49
3 Transparantieladder 2009	19	Internationale sectorvergelijking	50
Hoofdgroepen	19	8 Ontwikkelingen in 2010	51
Transparantieladder 2009	19	Verbreding van de onderzoeksgroep	51
Resultaten vergeleken met benchmark 2008	24	Verdieping van de criteria	52
Gemiddelde score	24	Vernieuwen van de benchmark	52
Top tien 2009 en 2008	24	Aanpassingen in het beoordelingsmodel	52
Stijgers	24	9 Pilot met herziene criteria	53
Dalers	24	Inleiding	53
4 Thematische analyse	27	Score vergelijking	54
Profiel	27	Samenvatting bevindingen	57
Visie en strategie	27	Conclusie	58
Visie op MVO	28	A Onderzoeksgroep (alfabetisch weergegeven)	59
Vermelding van interne en externe richtlijnen	28	B Beoordelingsmodel	63
Ondernemingsbestuur en managementsystemen	28	C Ondernemingen met separate maatschappelijke en/of sociale verslagen	69
Ketenverantwoordelijkheid	29		
Stakeholders	30		
Economische aspecten van de bedrijfsvoering	30		
Milieuaspecten van de bedrijfsvoering	31		
Sociale aspecten van de bedrijfsvoering	31		
Verificatie	33		
Uitwerking	33		

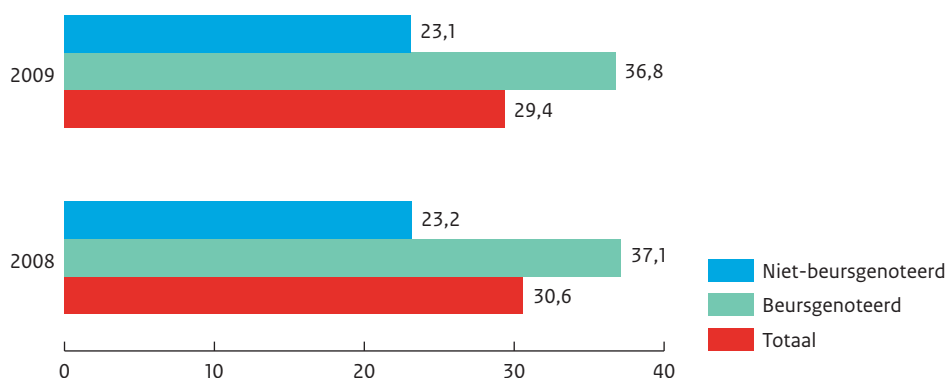
Samenvatting

Het doel van de Transparantiebenchmark is een beeld te geven van de transparantie in verslaggeving van de grootste Nederlandse ondernemingen ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Het Ministerie van Economische Zaken organiseert sinds 2004 de Transparantiebenchmark jaarlijks om zodoende vergelijking per onderneming mogelijk te maken en te zien of er vooruitgang is geboekt. De onderzoeksgroep is dit jaar gegroeid en bestaat uit 183 deelnemers waaronder 84 beursgenoteerde ondernemingen, 85 niet-beursgenoteerde ondernemingen en, nieuw in de onderzoeksgroep, 14 Nederlandse universiteiten. Van de 183 deelnemers hebben 156 daadwerkelijk een score gekregen. De overige 27 deelnemers hebben een nulscore ontvangen omdat er geen verslag beschikbaar was.

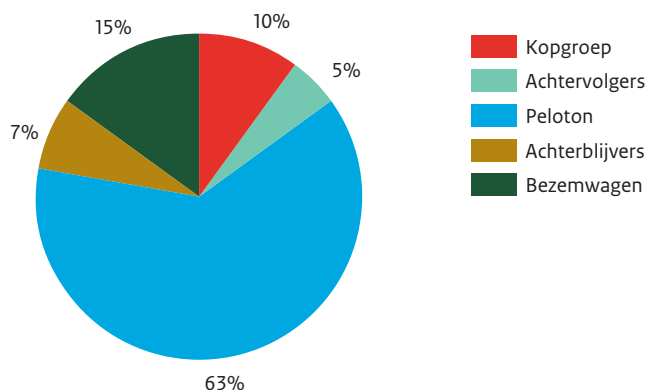
Transparantie Nederlandse ondernemingen vlakt af

In tegenstelling tot de trend van de voorgaande jaren komt dit jaar uit de resultaten naar voren dat de deelnemers gemiddeld niet transparanter zijn geworden in hun maatschappelijke verslaggeving. Wanneer de resultaten van de Transparantiebenchmark 2009 naast die van 2008 worden gelegd valt op dat de gemiddelde score lager uitvalt. Dat is onder meer te verklaren door de vrijwillige deelname van een groep van 14 Nederlandse universiteiten die gemiddeld vooralsnog een relatief lage score in de benchmark kregen. Buiten de universiteiten om is de gemiddelde score voor 2009 nagenoeg gelijk aan de gemiddelde score van 2008. Gezien de economische situatie en de daar naar uitgaande aandacht hoeft dat niet negatief uitgelegd te worden. Daarnaast blijkt dat de Transparantiebenchmark als instrument meer en meer aandacht krijgt.

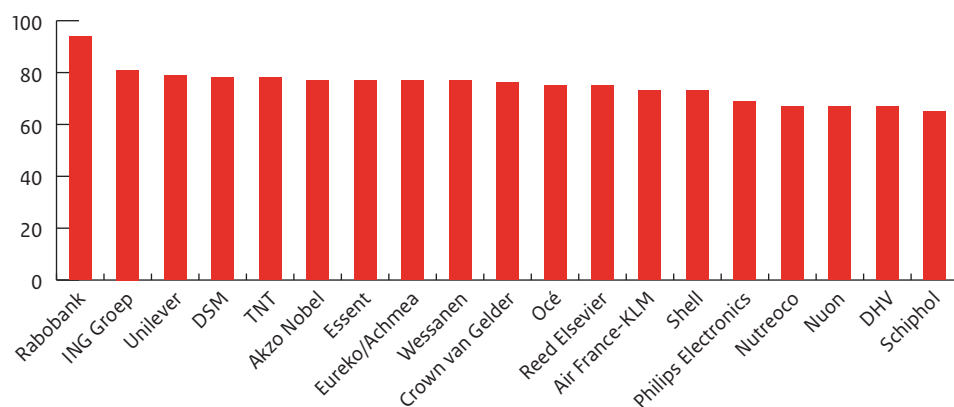
Gemiddelde score

Verdeling transparantieladder

Kopgroep 2009

Deelnemers zijn dit jaar actiever en nauwgezet in dialoog getreden rondom de scores wat een positieve ontwikkeling genoemd mag worden die blijkt geeft van het toegenomen belang van de Transparantiebenchmark.

Verskillende groepen in de benchmark

Ook dit jaar hebben we de verdeling aangehouden van: 'kopgroep', 'achtervolgers', 'peloton', 'achterblijvers' en 'bezemwagen'. De indeling in groepen is gebaseerd op de standaarddeviatie rondom de gemiddelde score: 63 procent van de onderzoeksgroep bevindt zich in het peloton. De kopgroep is geslonken naar 10 procent ten opzichte van vorig jaar (12 procent) terwijl de achterblijvers groeien van 4 naar 7 procent. Tot slot is de bezemwagen dit jaar wederom iets gegroeid ten opzichte van het voorgaande jaar, van 14 naar 15 procent.

Kopgroep

Evenals vorig jaar heeft de Rabobank de hoogste score behaald op de Transparantieladder, met 94 punten. ING Groep heeft haar positie in de top drie behouden, terwijl Unilever juist is doorgestegen naar de derde plaats ten koste van Fortis. Ook dit jaar blijkt de bancaire sector toonaangevend op het gebied van maatschappelijke verslaggeving in Nederland. DSM en Akzo Nobel zijn de enige twee substantieel stijgende deelnemers in de kopgroep, beiden met 5 punten. Dit is des te opvallender omdat de meeste ondernemingen in de kopgroep een lichte daling laten zien.

Stijgers en dalers

De grootste stijger in de benchmark is dit jaar Super de Boer met 19 punten gevolgd door de ANWB en Crucell met respectievelijk 18 en 17 punten stijging. Hierbij moet worden opgemerkt dat deelnemers die voor het eerst een verslag publiekelijk uitbrengen niet worden meegenomen in deze groep. Anders zou Alliander, als nieuwe binnenkomer met 58 punten, ruim bovenaan staan. In de Transparantiebenchmark van 2009 is het aantal gestegen scores lager dan vorig jaar. Positief is dat het grootste deel van de toegenomen scores met 10 of meer punten zijn gestegen, namelijk bij 19 procent van de onderzoeksgroep.

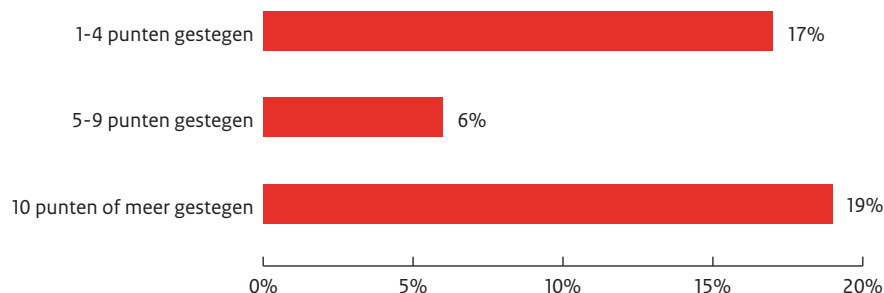
De grootste scoredaling was dit jaar te zien bij Fortis. In het voorgaande jaar bereikte Fortis nog de top drie maar in dit jaar is zij de grootste daler met 68 punten naar een score van 19 punten. Het Havenbedrijf Rotterdam bezet de tweede plek voor wat betreft de grootste dalers, met 20 punten verschil ten opzichte van 2008. Op drie bevindt zich Menzis, met een daling van 14 punten.

Het aantal dalers is dit jaar toegenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. Daarbij valt op dat veruit de meeste dalers slechts een kleine daling in de score hebben laten zien.

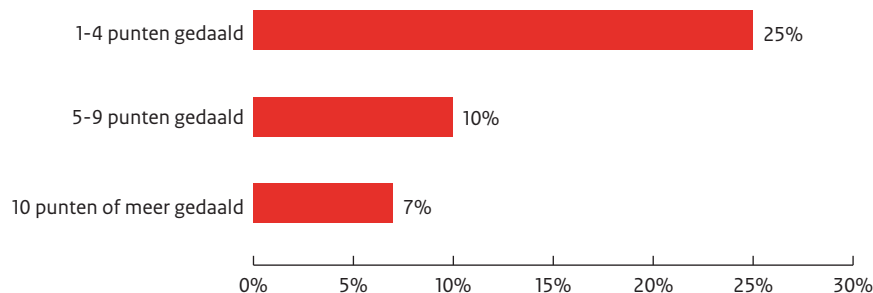
De onderzoeksgroep in 2009

Voor het tweede jaar op rij is er dit jaar ruimte geweest in de Transparantiebenchmark voor vrijwillige deelname. Dat betekent dat er dit jaar, los van de standaard onderzoeksgroep, een groep deelnemers is die er vrijwillig voor heeft gekozen om inzicht te krijgen in de mate van transparantie van hun jaarlijkse verslaggeving over MVO en hoe deze zich verhoudt tot andere deelnemers. Daartoe behoort de opvallende groep van 14 Nederlandse universiteiten, die dit jaar nieuw zijn toegetreden tot de onderzoeksgroep.

Gestegen ondernemingen op de ladder

Gedaalde ondernemingen op de ladder

Naast de vrijwillige deelname heeft zich een aantal andere wijzigingen voorgedaan. Sommige ondernemingen zijn van naam veranderd, anderen zijn overgenomen door Nederlandse of niet-Nederlandse ondernemingen of zijn gefuseerd. (Zie voor een gedetailleerd overzicht van deze wijzigingen Hoofdstuk 2 over Bevindingen.)

Sectoren in de Transparantiebenchmark

Vorig jaar is een nieuwe verdeling van sectoren geïntroduceerd mede om aansluiting te vinden met de internationaal gehanteerde sectoren van de Dow Jones Sustainability Index. De daardoor gefaciliteerde internationale vergelijking is goed bevallen en ook dit jaar meegenomen in de rapportage. Daarnaast is een nieuwe sector, wegens vrijwillige deelname, gevormd voor de Nederlandse universiteiten.

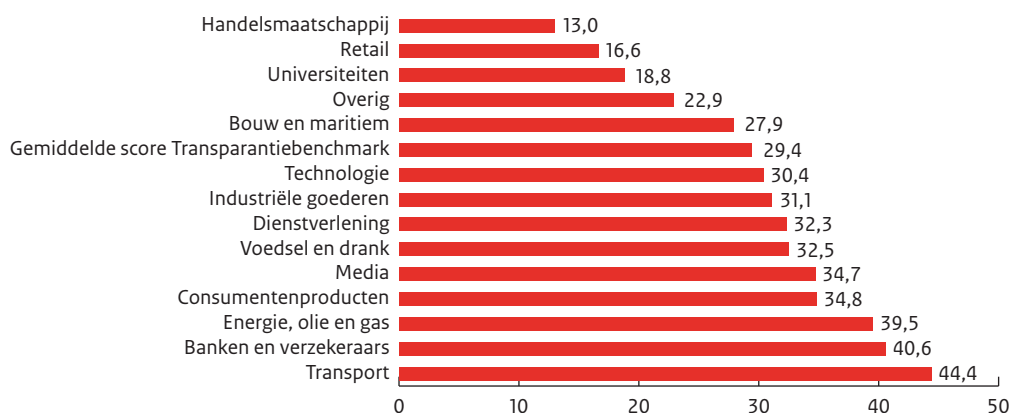
Evenals het voorgaande jaar wordt de benchmark aangevoerd door de sector 'Transport'. De 'Banken en verzekeraars' scoren traditioneel hoog en staan dit jaar wederom op de tweede plaats. Ook de derde plaats is onveranderd ten opzichte van vorig jaar en wordt bezet door de sector 'Energie, olie en gas'. Opvallend is dat de sector Industriële goederen twee plaatsen stijgt (van de negende naar de zevende plaats) met een nagenoeg gelijkblijvende score ten opzichte van het voorgaande jaar.

Commentaarronde en bezwaren

Behalve als methode om de ontwikkelingen in transparantie van MVO-jaarverslaggeving in kaart te brengen, is het doel van de Transparantiebenchmark discussie te stimuleren over transparantie en MVO. Om deze discussie te faciliteren is in 2006 voor het eerst een commentaarronde ingesteld. Ook dit jaar is er weer veel gebruik gemaakt van de mogelijkheid om commentaar te geven op de voorlopige score, zoals die aan de deelnemers werd gecommuniceerd. Maar liefst 52 deelnemers maakten gebruik van de mogelijkheid om commentaar te leveren op de voorlopige scores, een stijging van 63 procent. Naast een verhoogd aantal deelnemers is ook de inhoudelijke omvang van de commentaren dit jaar opvallend. In totaal werden 547 commentaren ontvangen. Een opmerkelijke ontwikkeling waaruit blijkt dat de Transparantiebenchmark tot een volwassen en veelvuldig gebruikt instrument is geworden. Van de 547 ontvangen commentaren zijn 34 commentaren terecht bevonden, resulterend in het toekennen van in totaal 41 punten. Dat staat gelijk aan gemiddeld 0,8 punten per commentaarleverende deelnemer en vertaalt zich in een totale foutmarge van 0,4 procent over het totaal aantal mogelijke commentaren.

Na de commentaarronde zijn de deelnemers ook in de gelegenheid gesteld bezwaar aan te tekenen bij de begeleidingscommissie. Dit jaar hebben zes ondernemingen van deze bezwaarmogelijkheid gebruik gemaakt. Daarbij zijn géén extra punten toegekend.

Gemiddelde score sectoren

De begeleidingscommissie

De rol van de begeleidingscommissie is van adviserende aard. Zo wordt zij bijvoorbeeld ingeschakeld bij discussies over de ontwikkeling van de Transparantiebenchmark.

In 2009 bestond de begeleidingscommissie uit de volgende personen:

- Mevr. Nancy Kamp-Roelands (voorzitter)
- Dhr. Huib Klamer
- Mevr. Gemma Crijns
- Mevr. Marleen Janssen Groesbeek
- Dhr. André Nijhof
- Dhr. Harry Hummels
- Mevr. Teresa Fogelberg
- Dhr. Maurits Groen
- Dhr. Willem Lageweg
- Dhr. Ernst van Weperen

De begeleidingscommissie komt ongeveer vier keer per jaar bij elkaar onder meer om het Ministerie van Economische Zaken te kunnen adviseren over de ontwikkeling van de Transparantiebenchmark. Indien er onder de deelnemers of andere stakeholders een duidelijke vraag is naar verandering kan de begeleidingscommissie zich daarover uitspreken, bijvoorbeeld zoals gebeurde bij het aanpassen van de beoordelingscriteria na de Transparantiebenchmark van 2006. Ook kan de commissie haar oordeel uitspreken over de interpretatie van de criteria, indien daarover onduidelijkheid bestaat.

Inleiding

Het belang dat in Nederland gehecht wordt aan transparantie in de jaarlijkse verslaggeving van ondernemingen neemt toe. In toenemende mate verwachten stakeholders, zoals aandeelhouders, belangengroeperingen en overheden, dat een onderneming transparant is over de prestaties op maatschappelijk vlak. Door open en duidelijk te zijn stelt een bedrijf zich kwetsbaar op en kan het door stakeholders worden aangesproken op zijn activiteiten. Transparantie maakt het op deze manier mogelijk dat stakeholders een onderneming aanspreken op de gemaakte keuzes en dat de dialoog op gang wordt gebracht. Dit is in de kern het motief voor het uitvoeren van de Transparantiebenchmark. De benchmark kijkt naar transparantie in de verslaggeving op het gebied van MVO. Het is de zesde keer dat deze benchmark wordt uitgevoerd.

Voor een goed begrip van de Transparantiebenchmark is het van belang te benadrukken dat de transparantie in de verslaggeving wordt gemeten en niet de concrete activiteiten of de resultaten op het gebied van MVO. Het gaat bij de Transparantiebenchmark niet alleen om het vaststellen van scores per onderneming. Belangrijker is het om trends te signaleren. Welke sectoren laten een stijging zien en welke juist niet? Hoeveel ondernemingen brengen voor het eerst een maatschappelijk jaarverslag uit, enzovoorts. Om goed te kunnen vergelijken is de onderzoeksgroep zo weinig mogelijk aangepast.

In januari 2004 bracht toenmalig Staatssecretaris van Economische Zaken, mevrouw Van Gennip, transparantie als belangrijk aspect van MVO onder de aandacht van de Tweede Kamer. Sindsdien is de Transparantiebenchmark een belangrijk instrument geweest om invulling te geven aan het beleid van het Ministerie om MVO in het Nederlandse bedrijfsleven te stimuleren zonder daarbij regulerend op te treden. Door transparantie te bevorderen wordt de dialoog van een onderneming met haar stakeholders gevoed, wat bijdraagt aan een kritische en constructieve afweging van de maatschappelijke aspecten van beleidskeuzes.

In de kabinetsvisie Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen 2008-2011 wordt als uitgangspunt genoemd dat iedere ondernemer MVO in zijn kernactiviteiten integreert. In 2007 zijn de criteria van de Transparantiebenchmark, in overleg met deelnemende bedrijven en maatschappelijke organisaties, aangepast en is er daarbij meer nadruk gelegd op de kernactiviteiten van ondernemingen. Daarnaast hebben

de thema's ketenverantwoordelijkheid, stakeholderdialoog en inbedding van MVO meer gewicht toegekend gekregen en zijn de criteria meer in lijn gebracht met het internationale referentiekader voor rapportage van het Global Reporting Initiative. In de kabinetsvisie geeft Staatssecretaris Heemskerk aan dat het streven is om in 2010 een stijging van 10 procent te laten zien in de scores van de Transparantiebenchmark ten opzichte van 2007. Het kabinet heeft daarnaast de ambitie om de Transparantiebenchmark te laten uitgroeien tot hét nationale ijkpunt op het gebied van transparantie in het bedrijfsleven.

Naast het kabinet vindt ook de Sociaal Economische Raad (SER) verdere stimulering en facilitering van maatschappelijk ondernemen van belang. In 'De winst van waarden' (2000) heeft de SER zich voor het eerst uitgesproken over dit onderwerp. In 2008 volgde het SER-advies 'Duurzame globalisering: een wereld te winnen'. Naar aanleiding daarvan heeft de SER op 23 juli 2008 de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) verzocht om aanbevelingen te ontwikkelen voor rapportage van bedrijven over hun internationale ketenbeheer als aanvulling op Richtlijn 400 en de bestaande 'Handreiking voor maatschappelijke verslaggeving'. Hieraan wordt ook gerefereerd in de SER-verklaring: 'Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' die op 19 december 2008 werd gepubliceerd.

De RJ heeft positief gereageerd op het verzoek van de SER. Naast aanvulling van Richtlijn 400 voor het onderdeel dat betrekking heeft op maatschappelijke aspecten van ondernemen, inclusief internationaal ketenbeheer, heeft de RJ ook de 'Handreiking voor maatschappelijke verslaggeving' geactualiseerd waarbij de uitgangspunten vrijwilligheid en eigen verantwoordelijkheid zijn gehandhaafd. Daarbij is ook rekening gehouden met internationale ontwikkelingen en goede voorbeelden uit de praktijk, onder meer door aansluiting te zoeken bij algemeen geaccepteerde richtlijnen en standaarden waaronder die van het Global Reporting Initiative. In zijn brief aan de Tweede Kamer van 24 november 2009 noemt Staatssecretaris Heemskerk de herziening van Richtlijn 400 op het punt van ketenbeheer een stap voorwaarts op het gebied van maatschappelijke verslaggeving. Het geeft ondernemingen een vernieuwd kader om te rapporteren over hun MVO-activiteiten. De SER heeft in haar verklaring inzake 'Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' aangegeven dat zij voornemens is om een jaarlijkse voortgangsrapportage op te stellen. Hierin zal onder meer worden ingegaan op het aantal ondernemingen dat rapporteert over de maatschappelijke aspecten van internationaal

ondernemen. De Transparantiebenchmark is hier een uitgelezen instrument voor en wordt derhalve verbreed en verdiept. Om navolging in het Nederlandse bedrijfsleven te kunnen vaststellen is besloten dat de onderzoeksgroep wordt uitgebreid naar zo'n 500 ondernemingen. Dat is nodig om een enigszins representatief beeld te kunnen geven van Nederlandse ondernemingen die gehouden zijn aan de Richtlijn 400. Over de ontwikkeling van de Transparantiebenchmark heeft de Staatssecretaris aangegeven in zijn brief van 16 september 2009 aan de Tweede Kamer, dat de benchmark meer inhoudelijk en sector-specifiek moet worden, het SER-initiatief 'Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' goed moet kunnen ondersteunen en dat de middengroep en achterblijvers meer moeten worden betrokken. In hoofdstuk 8 wordt nader ingegaan op de vernieuwing en verbreding van de Transparantiebenchmark.

1 Methodologie

Het doel van de Transparantiebenchmark is om de grootste ondernemingen van Nederland te toetsen op hun transparantie in de jaarlijkse verslaggeving ten aanzien van MVO. Daarmee wordt nadrukkelijk gezegd dat de Transparantiebenchmark niet ten doel heeft om een oordeel te geven over de inhoudelijke kwaliteit van MVO. De criteria zijn erop gericht punten toe te kennen aan die ondernemingen die inzicht geven in maatschappelijk relevante aspecten van hun onderneming en hun bedrijfsvoering als onderdeel van hun externe verslaggeving.

De onderzoeksgroep bestaat uit 183 deelnemers. 84 van deze 183 deelnemers zijn beursgenoteerde ondernemingen, 85 deelnemers zijn niet-beursgenoteerde ondernemingen en er zijn 14 Nederlandse universiteiten die dit jaar voor het eerst meedoen. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van de jaarlijkse financiële verslaggeving, aangevuld met eventuele maatschappelijke en/of sociale jaarverslagen. Voorwaarde is dat de verslagen publiekelijk beschikbaar zijn. Dit impliceert dat het verslag ofwel opvraagbaar is bij de deelnemers, ofwel kan worden gedownload vanaf de website. Daarnaast is het belangrijk dat het verslag periodiek wordt uitgegeven en de status heeft van verantwoordingsinformatie over de afgelopen periode.

De methode achter de Transparantiebenchmark

Basis voor de scores zijn de publiekelijk beschikbare verslagen waarin de deelnemer verantwoording aflegt over een afgelopen periode. Eventuele informatie op websites is alleen in het onderzoek betrokken als daar in het verslag expliciet naar wordt verwezen. Dat wil zeggen dat transparantie niet in brede zin is beoordeeld maar uitsluitend aan de hand van periodieke verslaggeving. Financiële jaarverslagen die alleen verkrijgbaar zijn door ze op te vragen bij de Kamer van Koophandel worden niet beoordeeld. Toespraken, verslagen van bijeenkomsten met stakeholders, persberichten, brochures, interne tijdschriften of specifieke rapporten over de steun aan bijvoorbeeld goede doelen zijn ook niet meegenomen in de beoordeling. Deze stukken hebben doorgaans onvoldoende de status van een periodiek verslag.

In de loop van 2009 zijn de direct online verkrijgbare of bestelbare verslagen opgeslagen en beoordeeld. De deelnemers van wie de verslagen niet online verkrijgbaar of bestelbaar waren zijn benaderd met de vraag of er een (jaar)

verslag zou verschijnen. Op deze manier hebben alle deelnemers de mogelijkheid gekregen hun publiek verkrijgbare verslagen mee te laten nemen in de beoordeling.

Na het beoordelen en vaststellen van de voorlopige scores, zijn alle deelnemers uitgenodigd om hun score te becommentariëren via het vorig jaar geïntroduceerde online systeem. 52 ondernemingen hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt, in vergelijking met 32 vorig jaar. In totaal werden 547 commentaren ontvangen. Een opmerkelijke ontwikkeling waaruit blijkt dat de Transparantiebenchmark tot een volwassen en veelvuldig gebruikt instrument is geworden. Van de 547 ontvangen commentaren zijn 34 commentaren terecht bevonden, resulterend in het toekennen van in totaal 41 punten. Dat staat gelijk aan gemiddeld 0,8 punten per commentaarleverende deelnemer en vertaalt zich in een totale foutmarge van 0,4 procent over het totaal aantal mogelijke commentaren.

De onderzoeksgroep

Er wordt naar gestreefd, ondanks de veranderende voorwaarden voor deelname aan de Transparantiebenchmark, de onderzoeksgroep in essentie gelijk te houden door de grootste ondernemingen van Nederland in termen van omzet en FTE's (uitgesplitst naar beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd) in elk geval op te nemen. De onderzoeksgroep bestaat dit jaar uit:

- 84 ondernemingen met een Nederlandse beursnotering
- 85 niet-beursgenoteerde ondernemingen
- 14 Nederlandse universiteiten, die dit jaar voor het eerst deelnamen

Voor een gedetailleerd overzicht van de wijzigingen die zich in de onderzoeksgroep hebben voorgedaan zie hoofdstuk 2 Bevindingen.

De criteria

De belangrijkste MVO-thema's waarop de verslaggeving is beoordeeld zijn: de economische aspecten van de bedrijfsvoering, de milieuaspecten van de bedrijfsvoering, de sociale aspecten van de bedrijfsvoering en ketenverantwoordelijkheid. Andere categorieën zijn profiel, visie en strategie, ondernemingsbestuur en management-systemen, stakeholders, verificatie en uitwerking. Het belang van transparantie in de verslaggeving is voor alle categorieën even groot. Dit wordt gereflecteerd in het

beoordelingsmodel, waarin aan alle categorieën evenveel punten kunnen worden toegekend. Een volledig overzicht van de criteria en categorie indeling is opgenomen in Annex B.

Profiel

In de categorie 'Profiel' is gekeken naar rapportage over kerngegevens, zoals de producten en diensten die geleverd worden, de landen waarin de onderneming actief is, het aantal werknemers dat de onderneming in dienst heeft, enzovoorts.

Visie en strategie

In de categorie 'Visie en strategie' zijn criteria opgenomen over eventueel gebruikte interne en externe richtlijnen, het tonen van de maatschappelijke betrokkenheid en de visie van het hoogste bestuurslichaam op MVO.

Ondernemingsbestuur en managementsystemen

De categorie 'Ondernemingsbestuur en managementsystemen' heeft voornamelijk als onderwerp de inrichting van de organisatie in het algemeen en meer specifiek de inrichting met betrekking tot MVO. Daarbij zijn zaken als een beschrijving van de taken en verantwoordelijkheden en de interne beheersing relatief belangrijk. Er kunnen ook punten worden behaald indien er wordt toegelicht hoe wordt omgegaan met MVO gerelateerde risico's, wet- en regelgeving en strategiebepaling. Verder kan inzicht in de opbouw van beloningssystemen en hoe deze gerelateerd zijn aan MVO prestaties voor punten zorgen.

Ketenverantwoordelijkheid

Ketenverantwoordelijkheid neemt een steeds belangrijkere plaats in binnen Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Een onderneming die verantwoordelijkheid toont voor de keten waarin wordt geopereerd, brengt om te beginnen de keten in kaart en geeft aan welke rol wordt vervuld binnen die keten. De keten omvat alle spelers betrokken bij de vervaardiging van een product of dienst, en loopt van de eerste leverancier die grondstoffen aanlevert tot aan de klant die het product of de dienst aankoopt. Verder wordt expliciet gekeken naar de openheid omtrent MVO risico's in de gehele keten en hoe beleid wordt opgesteld om met die risico's om te gaan.

In het kader van ketenverantwoordelijkheid zijn criteria geformuleerd waarbij inzicht verschaft zou moeten worden in eventuele gedragscodes, waarbij leveranciers zich dienen te houden aan minimum standaarden op het gebied van mens, milieu en maatschappij, die zijn ontwikkeld voor leveranciers en in hoeverre deze worden ondertekend en gemonitord. Er kunnen in de Transparantiebenchmark ook punten worden behaald als openheid wordt gegeven aan de rol van stakeholders in relatie tot ketenverantwoordelijkheid. Tot slot worden punten toegekend wanneer

de onderneming transparant is over interne en externe controlemechanismen betreffende de naleving van gezette standaarden door partijen in de keten.

Stakeholders

Betrokkenheid van stakeholders staat in de kern van MVO en krijgt daarom expliciet de aandacht in een aparte categorie 'Stakeholders'. Zo krijgt de onderneming punten toegekend als wordt aangegeven wat de invloed van de stakeholderdialoog is geweest op het beleid en hoe de stakeholderdialoog is verankerd in de onderneming. Belangrijk is daarbij te vermelden hoe stakeholders worden geselecteerd, hoe de dialoog wordt aangegaan en wat er precies met de uitkomsten gebeurt.

Economische aspecten van de bedrijfsvoering

De economische aspecten van de bedrijfsvoering maken een integraal onderdeel uit van MVO, dat gebaseerd is op de triple bottom line van people, planet en profit. Naast inzicht in de traditioneel financiële indicatoren, dient bijvoorbeeld te worden gedacht aan inzicht in niet-financiële indicatoren als voorkoming van fraude en corruptie. Daarnaast zijn thema's als: innovatie, effecten van investeringen en desinvesteringen voor werknemers, local sourcing en eerlijke concurrentie en prijsvorming belangrijke niet-financiële economische indicatoren.

Milieuaspecten van de bedrijfsvoering

Een onderneming kan door het uitvoeren van zijn kernprocessen impact hebben op het milieu. Binnen deze categorie wordt gekeken in hoeverre ondernemingen transparant zijn over milieubeleid, prestaties en doelstellingen. Door inzicht te geven in de behaalde resultaten, het beleid en de doelstellingen voor de toekomst geeft een onderneming aan dat de milieuaspecten van de bedrijfsvoering niet alleen geïdentificeerd zijn, maar dat er ook verantwoordelijkheid voor wordt genomen.

Sociale aspecten van de bedrijfsvoering

In de categorie 'Sociale aspecten van de bedrijfsvoering' zijn indicatoren opgenomen over het beleid ten aanzien van diversiteit, opleiding, veiligheid en gezondheid van werknemers alsmede de verantwoordelijkheid die wordt genomen voor producten en hoe mensenrechten worden gerespecteerd. Net zoals bij de milieuaspecten van de bedrijfsvoering is het belangrijk dat inzicht wordt gegeven in beleid, resultaten en doelstellingen.

Verificatie

Voorts worden punten toegekend wanneer het verslag en de inhoud ervan is geverifieerd door een onafhankelijke partij. Hiervoor is plaats ingeruimd in de categorie 'Verificatie'. Verificaties kunnen worden uitgevoerd door materiedeskundigen zoals accountants, maatschappelijke organisaties, sectorspecialisten en stakeholder panels. Het is belangrijk

dat de verklaring weergeeft wat de reikwijdte en aard van de werkzaamheden zijn geweest en welke mate van zekerheid is afgegeven. Verder kunnen ook punten worden toegekend als de onderneming een toelichting geeft op haar keuzes met betrekking tot verificatie, ook als de onderneming haar maatschappelijke verslaggeving (nog) niet laat verifiëren.

Uitwerking

De categorie 'Uitwerking' tot slot formuleert criteria die ingaan op zaken als dilemmasharing, het verslaggevingsbeleid, de gebruikte richtlijnen, de reikwijdte van de rapportage, verwijzing tussen de verschillende vormen van externe verslaggeving, enzovoorts.

2 Bevindingen

Veranderingen in de onderzoeksgroep

Er heeft een aantal wijzigingen plaatsgevonden in de onderzoeksgroep ten opzichte van vorig jaar. Zie voor een overzicht van deze wijzigingen de tabel hieronder:

Wijzigingen in de onderzoeksgroep	
Uit onderzoeksgroep verwijderd	Reden
Corporate Express	Overgenomen door Staples (VS)
Econosto	Overgenomen door Eriks (NL)
Grolsch	Overgenomen door SABMiller (Z-Afrika)
Hagemeyer	Overgenomen door Rexel (Frankrijk)
TeleAtlas	Overgenomen door TomTom (NL)
Vedior	Overgenomen door Randstad (NL)
Nieuw in de onderzoeksgroep	Reden
Alliander	Vrijwillige deelname
ASR Nederland	Vrijwillige deelname
Teijin Aramid	Vrijwillige deelname
Slibverwerking Noord-Brabant	Vrijwillige deelname
SITA Nederland	Vrijwillige deelname
Yacht	Vrijwillige deelname
Veertien universiteiten: Erasmus Universiteit Rotterdam Open Universiteit Radboud Universiteit Nijmegen Rijksuniversiteit Groningen Universiteit Leiden Universiteit Maastricht Universiteit Twente Universiteit Utrecht Universiteit van Amsterdam Universiteit van Tilburg Technische Universiteit Delft Technische Universiteit Eindhoven Vrije Universiteit Wageningen Universiteit	Vrijwillige deelname
Fusie	Nieuwe naam
Campina en Friesland Foods	FrieslandCampina
Naamswijziging	Nieuwe naam
OPG Groep	Mediq

Het aantal ondernemingen dat buiten de onderzoeksgroep is gevallen is dit jaar kleiner dan het aantal nieuwkomers. Alle nieuwkomers zijn op basis van vrijwillige deelname in de benchmark meegenomen. De ondernemingen die dit jaar buiten de onderzoeksgroep vallen zijn overgenomen door andere (Nederlandse of niet-Nederlandse) ondernemingen.

Enkele statistieken

Dit hoofdstuk geeft de belangrijkste kwantitatieve onderzoeksgegevens weer. Later in het rapport wordt dieper ingegaan op specifieke resultaten.

Soorten verslagen

Bij de beoordeling van de Transparantiebenchmark is gebruik gemaakt van financiële-, maatschappelijke- en sociale jaarverslagen.

Financiële jaarverslagen

Er zijn dit jaar wederom minder financiële verslagen van beursgenoteerde ondernemingen verschenen, 91 vorig jaar ten opzichte van 84 dit jaar. De verklaring ligt in het afnemen van het aantal deelnemers met een Nederlandse beursnotering van 91 vorig jaar naar 84 dit jaar.

Maatschappelijke jaarverslagen

Het aantal deelnemers dat een separaat maatschappelijk verslag uitgaf is dit jaar gestegen van 43 naar 50. Deze stijging is volledig toe te schrijven aan de niet-beursgenoteerde ondernemingen.

Sociale verslagen

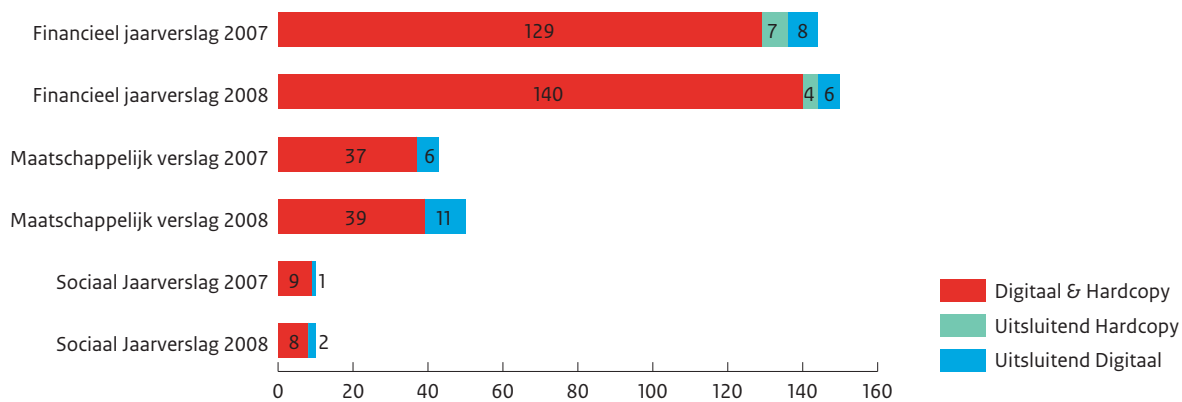
Onder een sociaal jaarverslag wordt verstaan dat type verslag dat vooral over mensen gaat, en dan vaak over de medewerkers van een onderneming. Het totaal aantal sociale jaarverslagen is dit jaar gelijk gebleven (10).

Verschijningsvorm

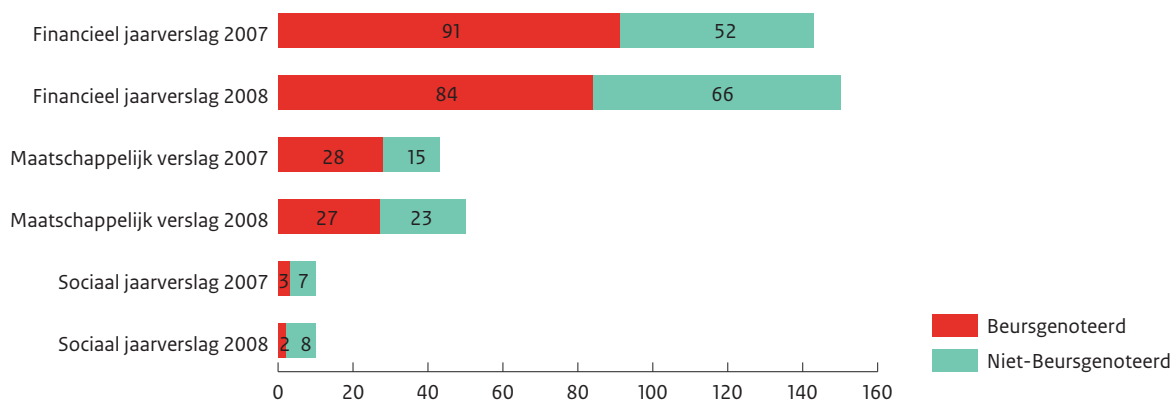
Ondernemingen rapporteren op verschillende manieren. De combinatie van digitaal en hardcopy geniet nog steeds duidelijk de voorkeur bij de ondernemingen in de onderzoeksgroep. Wel geven de meeste ondernemingen aanvullende informatie op hun website en verslagen worden vaker digitaal gepubliceerd.

In absolute getallen is het aantal financiële jaarverslagen dat zowel hardcopy als in digitale vorm wordt uitgegeven gestegen. De vorig jaar ingezette trend om minder financiële verslagen uitsluitend hardcopy uit te brengen zet zich dit jaar door. Aan de andere kant is er een daling van het aantal uitsluitend digitaal uitgebrachte financiële verslagen te zien.

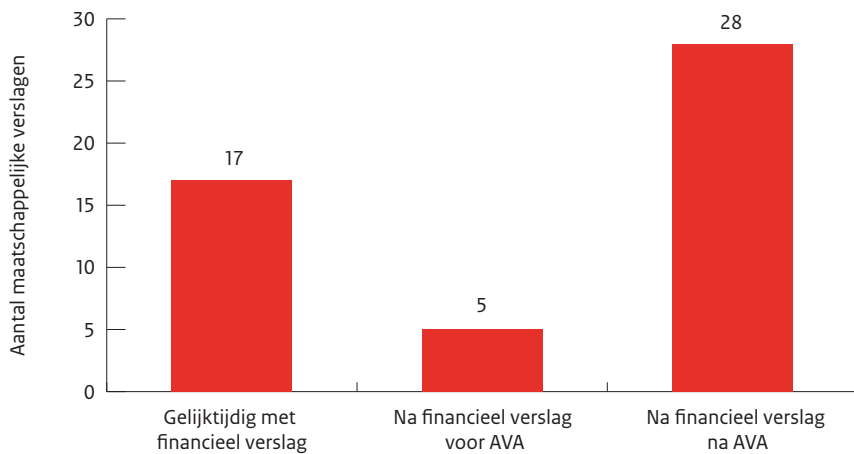
Verschijningsvorm

Soorten verslagen

Verschijningsmoment maatschappelijk verslag

Het aantal uitsluitend in hardcopy verschenen maatschappelijke verslagen is dit jaar wederom nul. Het totale aantal maatschappelijke verslagen is met 7 gestegen. Deze stijging komt dan ook uitsluitend naar voren in het aantal zowel in hardcopy als in digitale vorm verschenen verslagen en het aantal uitsluitend digitaal verschenen verslagen.

Bij de sociale jaarverslagen hebben zich dit jaar wederom geen grote verschuivingen voorgedaan met betrekking tot de verschijningsvorm. Ook bij dit type verslag wordt voornamelijk gekozen om zowel hardcopy als digitaal te publiceren.

Verschijningsmoment maatschappelijk verslag

De vorig jaar geconstateerde trend om het maatschappelijk verslag vaker na zowel het financiële jaarverslag als de Algemene Vergadering van Aandeelhouders te publiceren, is dit jaar na een korte afvlakking in het voorgaande jaar verder doorgezet. De toename in het aantal maatschappelijke jaarverslagen is zowel waar te nemen in de categorie 'Na financieel verslag, na AVA' als de categorie 'Gelijktijdig met financieel jaarverslag', respectievelijk met 5 en 3. De categorie 'Na financieel verslag, voor AVA' laat een daling zien van 1.

Taal

Van de 150 uitgebrachte financiële jaarverslagen, zijn er 82 in zowel het Nederlands als het Engels verschenen. Dit is een kleiner percentage (55 procent) dan vorig jaar (62 procent) toen 89 van de 143 financiële jaarverslagen in zowel het Nederlands als het Engels werden gepubliceerd. In deze benchmark zijn beduidend meer financiële jaarverslagen in alleen het Nederlands geschreven (34) ten opzichte van de vorige benchmark (23). Een stijging die met name toe te schrijven is aan de universiteiten. Het aantal verslagen

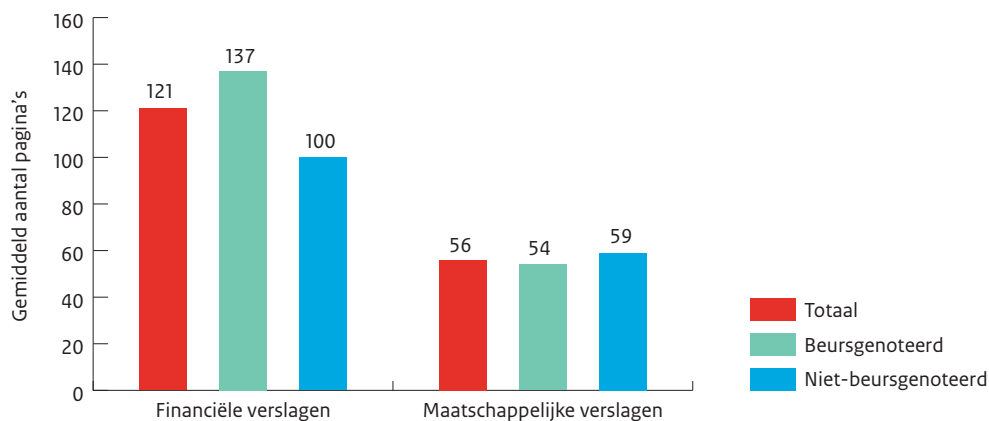
dat alleen in het Engels is geschreven is nagenoeg gelijk gebleven, 31 vorig jaar ten opzichte van 34 dit jaar.

De zeven nieuwe maatschappelijke verslagen die dit jaar zijn gepubliceerd zijn niet zonder meer toe te delen aan een categorie al lijkt de groei te zitten in het aantal maatschappelijke verslagen in de categorie 'Nederlands' die groeit van 8 verslagen naar 18 verslagen terwijl het aantal maatschappelijke verslagen in de categorie 'Engels' daalt van 20 verslagen naar 18 verslagen. De categorie 'Engels en Nederlands' daalt van 15 naar 14 maatschappelijke verslagen.

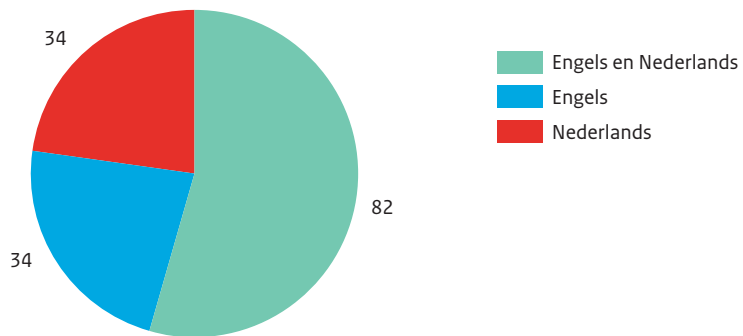
Omvang

De gemiddelde omvang van de financiële jaarverslagen is ook dit jaar weer toegenomen, al is het een minder sterke stijging dan het voorgaande jaar werd waargenomen (toen een stijging van 8 pagina's). Vorig jaar telde een gemiddeld financieel jaarverslag 120 pagina's, terwijl dit jaar een gemiddelde van 121 wordt gehaald. Voor wat betreft de maatschappelijke verslagen valt op dat het aantal pagina's voor zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde deelnemers daalt. De sterkste daling is te zien bij de niet-beursgenoteerde deelnemers (van 79 pagina's naar 59 pagina's). De beursgenoteerde deelnemers gebruikten gemiddeld 2 pagina's minder dan het voorgaande jaar (van 56 pagina's naar 54 pagina's). Daarmee wordt de trend die vorig jaar werd ingezet verder gevolgd. De verklaring voor het afnemen van het aantal pagina's van maatschappelijke verslagen is tweeledig. Enerzijds valt op dat deelnemers zich meer richten op de voor hen materiële onderwerpen, anderzijds wordt er steeds meer informatie op de websites van ondernemingen geplaatst en wordt daar in de verslaggeving naar verwezen.

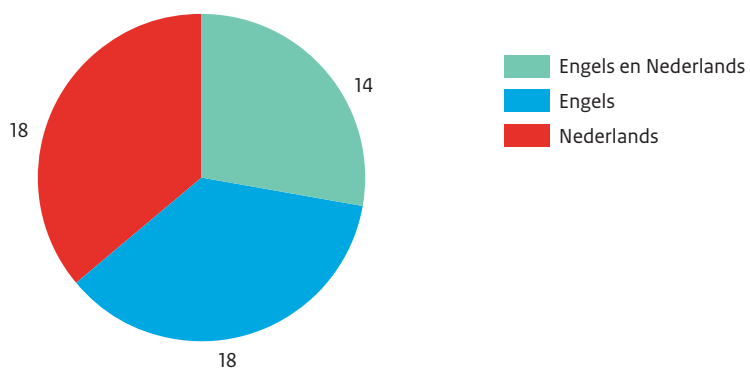
Omvang verslagen

Taal financieel verslag

Taal maatschappelijk verslag

3 Transparantieladder 2009

Hoofdgroepen

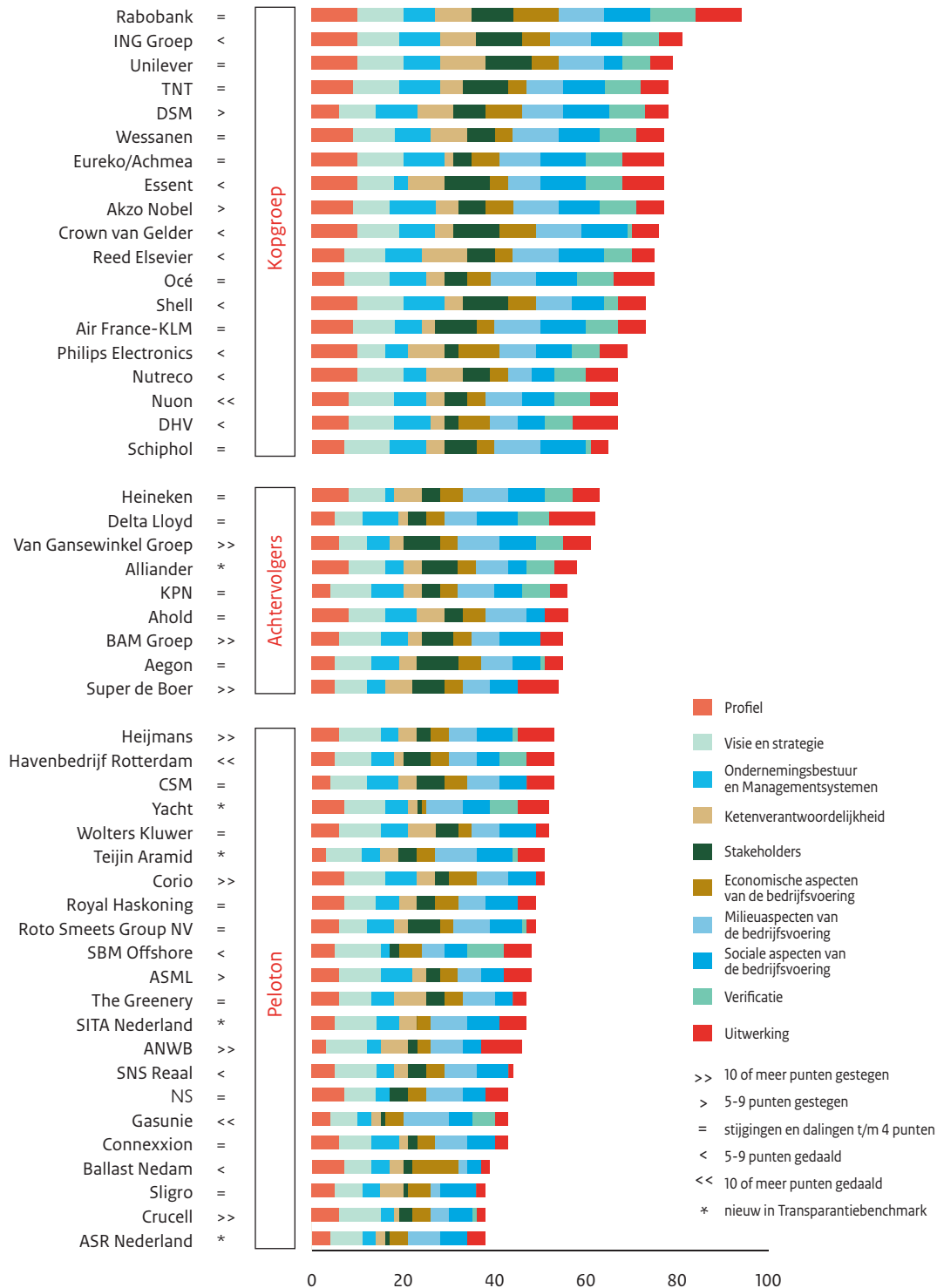
Alle deelnemers zijn op basis van de score onderverdeeld in een bepaalde groep. De indeling in groepen is gebaseerd op de standaarddeviatie van de gemiddelde score. De bezemwagen is gereserveerd voor de ondernemingen die geen verslag hebben opgeleverd en derhalve een nulscore hebben. In de tabel hieronder is weergegeven hoe de scores de grenzen dit jaar bepalen voor de indeling in de groepen:

Verdeling Transparantieladder 2009	
Kopgroep	100 tot 64,2
Achtersvolgers	64,2 tot 54,3
Peloton van	54,3 tot 14,7
Achterblijvers van	14,7 t/m 1
Bezemwagen =	0

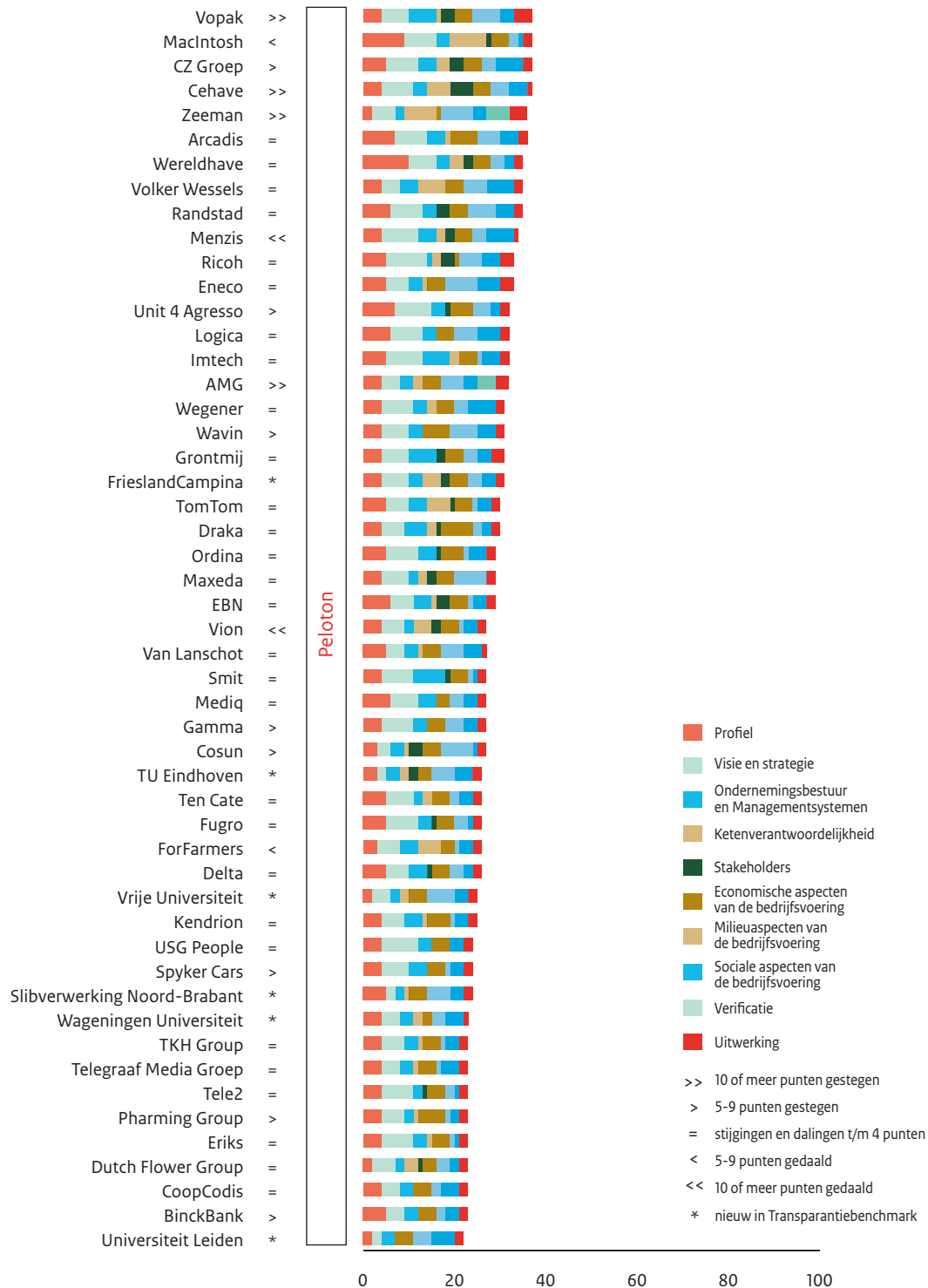
Transparantieladder 2009

Hieronder is een lijst van de 183 onderzochte deelnemers weergegeven. In de lijst zijn verschillende zaken waar te nemen. Zo is zichtbaar hoe de scores van hoog naar laag lopen, in welke groep een deelnemer zich bevindt en hoeveel de betreffende deelnemer gestegen is. Verder is de opbouw van de score te zien. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de eerder genoemde onderdelen van het beoordelingsmodel: profiel, visie en strategie, ondernemingsbestuur en managementsystemen, ketenverantwoordelijkheid, stakeholders, economische aspecten van de bedrijfsvoering, milieuaspecten van de bedrijfsvoering, sociale aspecten van de bedrijfsvoering, verificatie en uitwerking. Zo kan het voorkomen dat twee deelnemers dezelfde score hebben, maar dat deze scores heel verschillend zijn opgebouwd. De transparantiescores zijn weergegeven in een percentage van het totaal aantal te behalen punten.

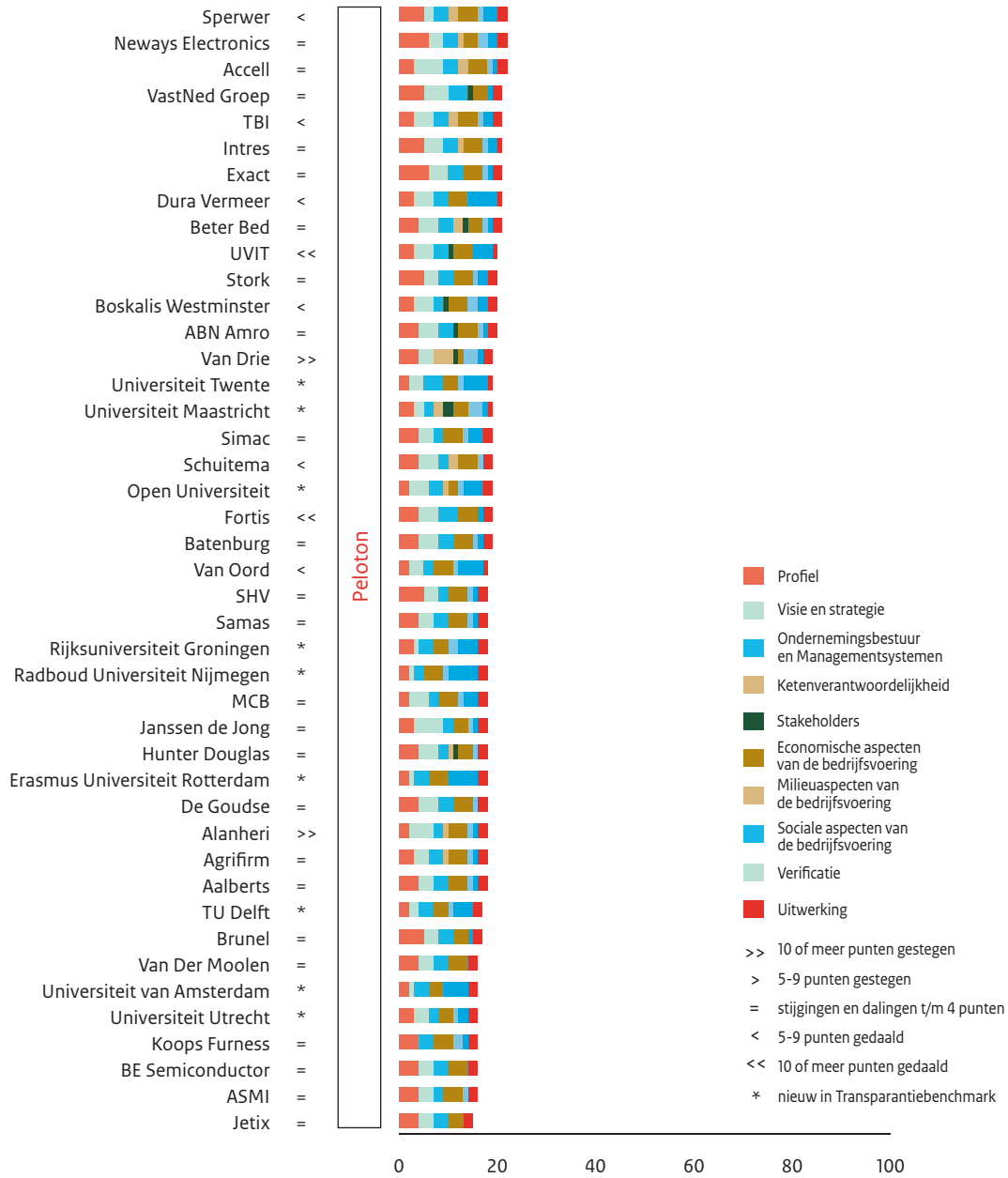
Transparantieladder 2009

Transparantieladder 2009

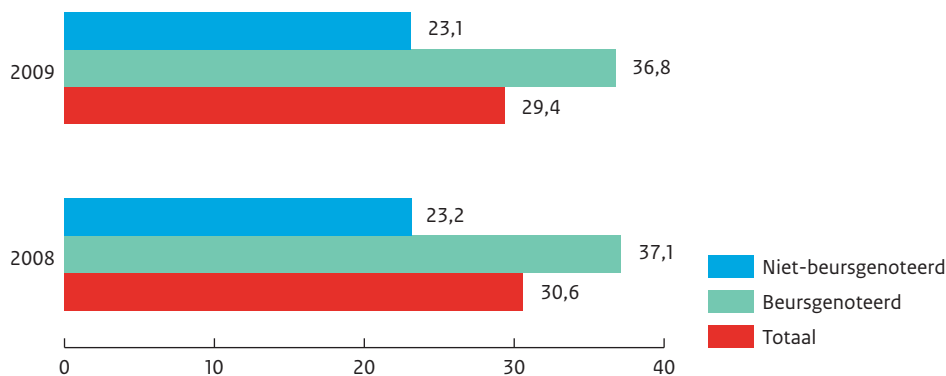
Transparantieladder 2009

Transparantieladder 2009

Gemiddelde score

Resultaten vergeleken met benchmark 2008

Interessant bij het uitvoeren van een benchmark zijn de vergelijkingsmogelijkheden die het biedt met voorgaande jaren. Een belangrijke doelstelling van de Transparantiebenchmark is dan ook om trends in MVO verslaggeving inzichtelijk te maken.

Gemiddelde score

In de grafiek zijn de gemiddelde scores onder elkaar gezet voor 2008 en 2009. Het totaal gemiddelde is lager dan vorig jaar. Deze daling is niet eenzijdig te verklaren. Door het toetreden van nieuwe deelnemers met een relatief lage score wordt het gemiddelde naar beneden getrokken. Ook de economische omstandigheid waar deelnemers zich in bevinden kan uiteraard van invloed zijn geweest op de beschikbaarheid van middelen om de verslaggeving sterker te maken. Echter, wanneer de gemiddelde score wordt verdisconteerd met de nieuwe toetreders wordt duidelijk dat de daling van de gemiddelde score verwaarloosbaar is.

Top tien 2009 en 2008

Wanneer de top tien van 2009 en 2008 vergeleken wordt is te zien dat de Rabobank voor de derde keer op rij een stevige eerste plek bezet, al is het met een lichte daling van 2 punten. ING Groep behoudt eveneens haar positie op de ladder hoewel de score van de onderneming met maar liefst 9 punten is gedaald. Waar Fortis zich vorig jaar in de top drie wist te plaatsen heeft Unilever, terug van weggeweest, deze positie weer in handen. Opvallend is dat alleen DSM en Akzo Nobel, naast dat zij beiden van buiten de top tien van 2008 de top tien van 2009 bereiken, de enige substantiële stijgers zijn in deze groep met ieder 5 punten. Daarnaast zijn Eureko/Achmea en Wessanen nieuw in de top tien. Dit gaat ten koste van Fortis, Reed Elsevier, Shell en Nuon.

Top tien 2008		Top tien 2009	
Rabobank	96	Rabobank	94
ING Groep	90	ING Groep	81
Fortis	87	Unilever	79
Essent	83	DSM	78
Unilever	83	TNT	78
Crown van Gelder	82	Akzo Nobel	77
Reed Elsevier	80	Essent	77
TNT	80	Eureko/Achmea	77
Shell	78	Wessanen	77
Nuon	78	Crown van Gelder	76

Stijgers

De grootste stijger in de benchmark is dit jaar Super de Boer met 19 punten gevolgd door de ANWB en Crucell met respectievelijk 18 en 17 punten stijging. Hierbij moet worden opgemerkt dat, anders dan vorig jaar, deelnemers die voor het eerst een verslag publiekelijk uitbrengen niet worden meegenomen in deze groep. Anders zou Alliander, als nieuwe binnenkomer met 58 punten ruim

bovenaan staan. Opvallend is dat de stijgingen dit jaar minder groot zijn dan vorig jaar: dit jaar liggen de zes grootste stijgingen tussen de 13 en 19 punten, terwijl de zes grootste stijgingen van vorig jaar tussen de 15 en 35 punten lagen. Dat kan mede worden verklaard door het niet meenemen van de groep deelnemers die dit jaar voor het eerst een publiekelijk verslag uitbrengen.

	Score 2009	Score 2008	Stijging
Super de Boer	54	35	19
ANWB	46	28	18
Crucell	38	21	17
Van Gansewinkel Groep	61	45	16
Heijmans	53	39	14
Corio	51	38	13

Drie ondernemingen kwamen uit de bezemwagen door voor het eerst publiekelijk te rapporteren.

	Score 2009	Score 2008
Zeeman	36	0
Van Drie	19	0
Alanheri	18	0

In de Transparantiebenchmark van 2009 is het aantal gestegen scores lager dan vorig jaar. Positief is dat het opvalt dat het grootste deel van de toegenomen scores met 10 of meer punten zijn gestegen, namelijk bij 19 procent van de onderzoeksgroep.

Dalers

De grootste scoredaling was dit jaar te zien bij Fortis. In het voorgaande jaar bereikte Fortis nog de top drie van de ladder maar dit jaar is zij de grootste daler met 68 punten naar een score van 19 punten. De grote daling is met name toe te schrijven aan de organisatorische veranderingen binnen Fortis waardoor de daadwerkelijke rechtspersoonlijkheid van gedaante is veranderd en een vergelijking met vorig jaar geen recht doet aan de realiteit. Het Havenbedrijf Rotterdam bezet de tweede plek voor wat betreft de grootste dalers, met 20 punten verschil ten opzichte van 2008. Op drie bevindt zich Menzis, met een daling van 14 punten.

	Score 2009	Score 2008	Daling
Fortis	19	87	68
Havenbedrijf Rotterdam	53	73	20
Menzis	34	48	14
UVIT	20	33	13
Gasunie	43	55	12
Nuon	67	78	11

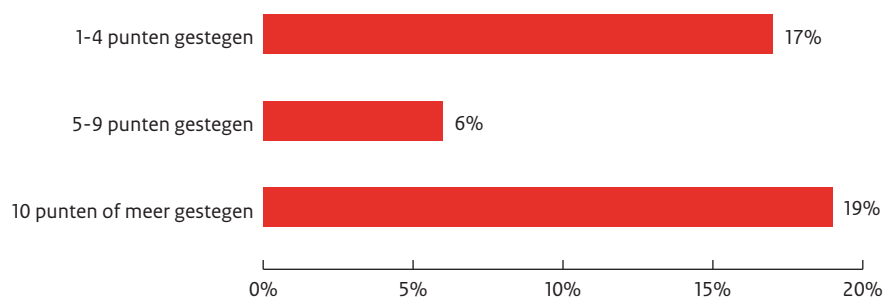

Zes ondernemingen kwamen terecht in de bezemwagen omdat er dit jaar geen (tijdig) verslag is verschenen, een stijging ten opzichte van vorig jaar, toen er 4 nieuwe ondernemingen in de bezemwagen terecht kwamen.

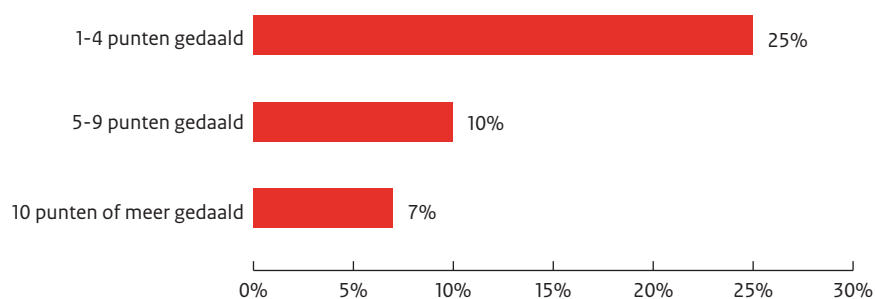
	Score 2009	Score 2008
Corus	0	49
Markeur Holding	0	21
Stern	0	20
Bavaria	0	14
Argos	0	12
Vos Logistics	0	11

Het aantal dalers is dit jaar toegenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. Daarbij valt op dat veruit de meeste dalers slechts een kleine daling in de score hebben laten zien. In de lijn der verwachting is het aantal dalers dit jaar flink afgenomen. In de vergelijking tussen de scores van de Transparantiebenchmark 2007 en die van 2006 was een grote daling te zien die vooral werd veroorzaakt door een aanscherping van de beoordelingscriteria. Dit jaar zijn van de gedaalde scores de meesten tussen 1 en 4 punten lager uitgevallen dan vorig jaar.

Gestegen ondernemingen op de ladder

Gestegen ondernemingen op de ladder

4 Thematische analyse

Evenals vorig jaar is voor iedere categorie van criteria maximaal tien punten te behalen. De categorieën zijn in het onderstaande diagram toegelicht.

Profiel

In de categorie 'Profiel' wordt bekeken in hoeverre de deelnemer rapporteert over de belangrijkste producten en diensten, wat de kernprocessen inhouden, de landen van vestiging, het aantal medewerkers, eigendomsverhoudingen en de positie in de keten.

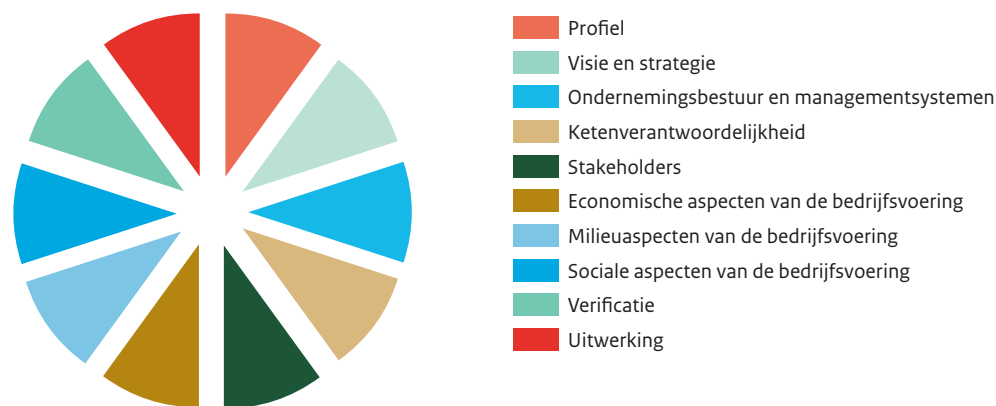
Gemiddeld haalden de deelnemers die een verslag hebben ingeleverd een score van 4,1 punten in de categorie 'Profiel',

dat is iets lager dan het voorgaande jaar (4,5). Negen deelnemers scoorden in deze categorie het maximale aantal punten van tien: Crown van Gelder, Essent, Eureko/Achmea, ING Groep, Philips Electronics, Rabobank, Shell, Unilever en Wereldhave. De gemiddelde score in de kopgroep was 9,1 punten.

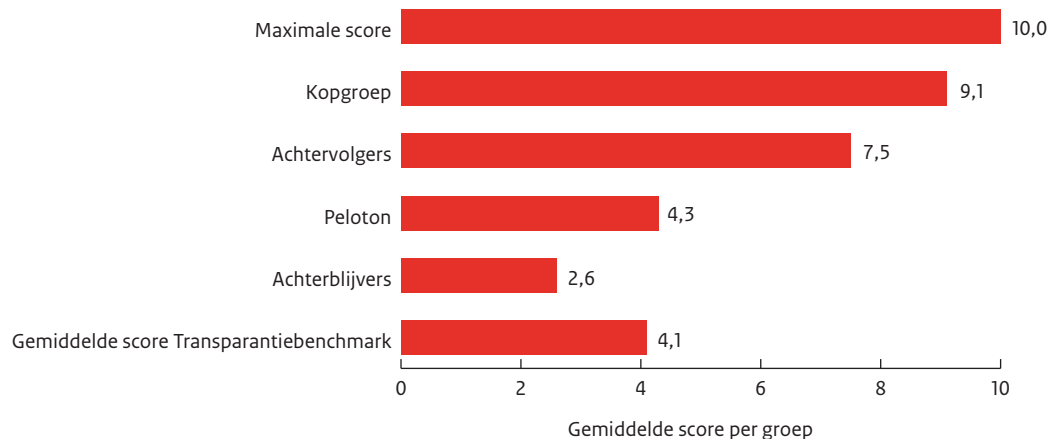
Visie en strategie

Punten worden toegekend als wordt aangegeven wat de visie en strategie is met betrekking tot MVO, wat de toekomstverwachting betreffende MVO is, welke interne richtlijnen zijn ontwikkeld door de deelnemer, welke externe richtlijnen worden onderschreven en

Categorieën

Profiel

welke activiteiten worden ontplooid met betrekking tot maatschappelijke betrokkenheid (pro-bono werk, sponsoring, enzovoorts).

De gemiddelde score in de categorie 'Visie en strategie' was dit jaar, evenals het jaar ervoor, 4,7 punten.

Maar liefst elf ondernemingen haalden de maximale score in deze categorie, de stijgende lijn van de voorgaande jaren wordt daarmee doorgezet. Dit jaar werd de maximale score behaald door: DHV, Eureko/Achmea, Nuon, Nutreco, Océ, Rabobank, SBM Offshore, Schiphol, Shell, TNT en Unilever.

Visie op MVO

Als we binnen de categorie 'Visie en strategie' gedetailleerder kijken naar de vraag in hoeverre er gerapporteerd wordt over een visie op MVO (criterium 7), zien we dat er een behoorlijke verandering optreedt in het absolute aantal deelnemers dat punten scoort op dit criterium. Waren dat vorig jaar nog 115 deelnemers, dit jaar zijn

het er 130. De toename in het aantal deelnemers in de benchmark is daarbij niet een variabele die dit verschil helemaal verklaard.

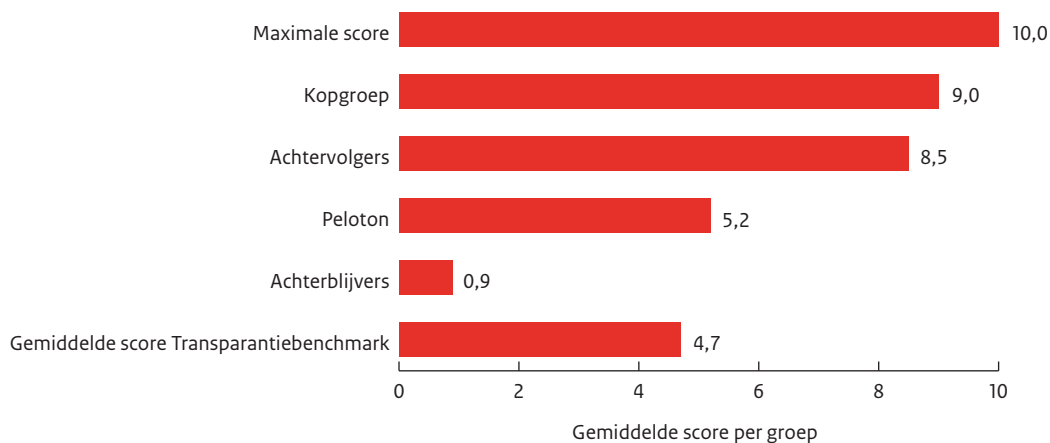
Vermelding van interne en externe richtlijnen

Ook bij de vraag die betrekking heeft op de vermelding van de interne en externe richtlijnen is een stijging waar te nemen in het aantal deelnemers dat rapporteert over interne en externe richtlijnen. Waar vorig jaar nog een lichte daling te zien was in het aantal vermeldingen van externe richtlijnen, laat dit jaar juist daar de grootste stijging zien.

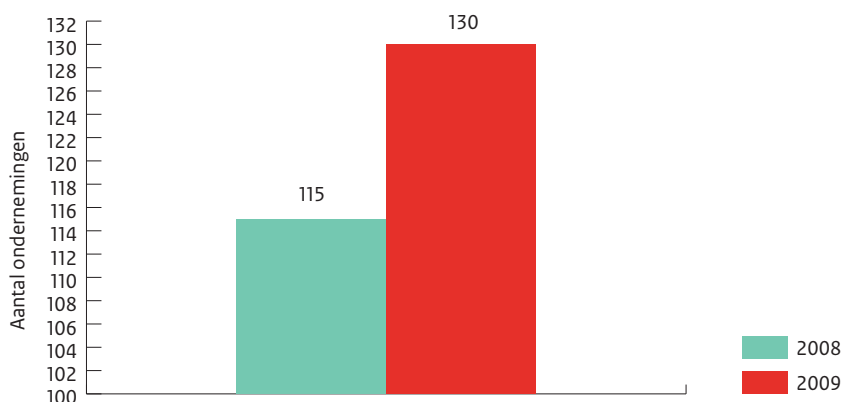
Ondernemingsbestuur en managementsystemen

Binnen de categorie 'Ondernemingsbestuur en managementsystemen' worden punten toegekend wanneer gerapporteerd wordt over de bestuurders, hun achtergrond en bestuurstaken, de organisatiestructuur van de

Visie en strategie

Visie op MVO

onderneming, de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot MVO en het proces van sturing en beheersing met betrekking tot MVO.

Het gemiddelde aantal punten dat behaald is bij de deelnemers die een verslag hebben ingeleverd is 3,3. Wederom laat deze categorie een daling zien ten opzichte van vorig jaar, toen de gemiddelde score 3,7 was (en toen van 4,2 kwam).

Dit jaar haalt slechts één deelnemer het volle aantal punten in deze categorie: Akzo Nobel. Vorig jaar waren dat nog drie deelnemers.

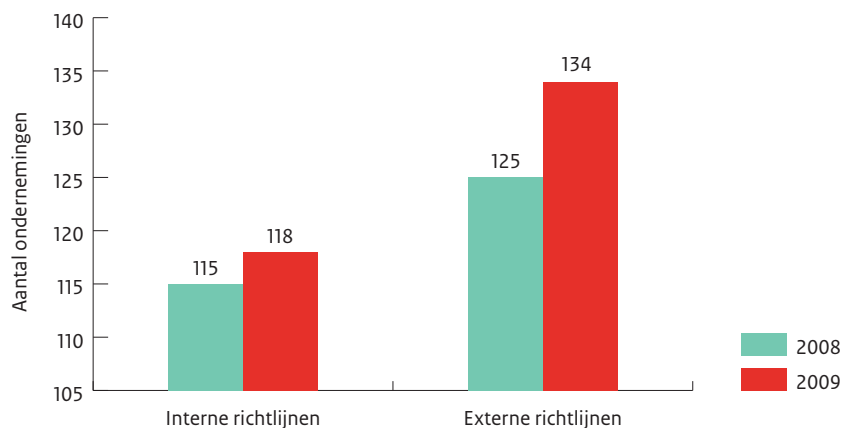
Ketenverantwoordelijkheid

Een score voor de rapportage over ketenverantwoordelijkheid is afhankelijk van drie criteria. Zo kunnen er punten behaald worden wanneer de deelnemer inzicht geeft in het beleid dat zij voert ten aanzien van ketenbeheer en

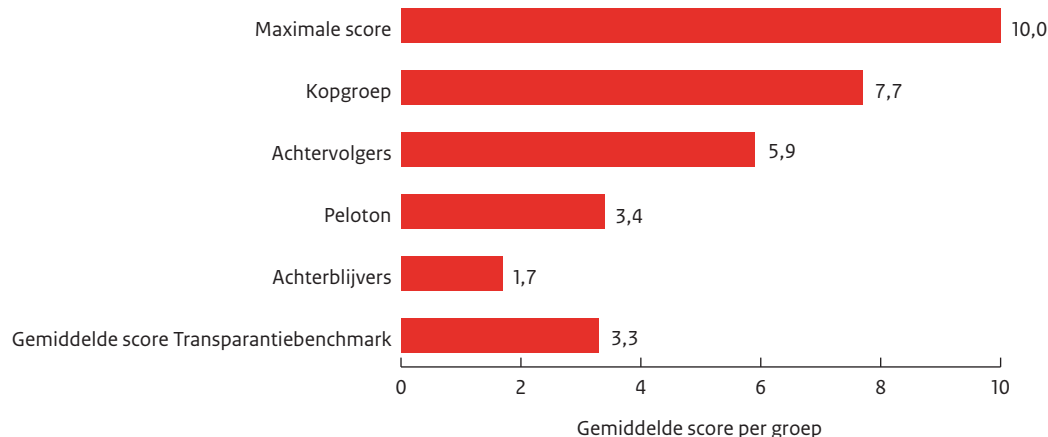
-verantwoordelijkheid, de activiteiten die zij ontplooit om te komen tot verantwoord ketenbeheer, en het proces van sturing en beheersing van de keten.

Het blijkt dit jaar wederom lastig om volledig inzicht te geven in activiteiten rond verantwoord ketenbeheer. Bij de achterblijvers is het dan ook wederom niet gelukt om punten te behalen in deze categorie. De totale gemiddelde score was dit jaar 1,8 – net als het voorgaande jaar een stijging van slechts één tiende ten opzichte van vorig jaar. Het aantal deelnemers dat het gelukt is om maximaal te scoren in deze categorie is drastisch teruggelopen van zes naar slechts twee; Reed Elsevier en Unilever. De gemiddelde score in de kopgroep was logischerwijze een stuk lager. Van 9,2 punten vorig jaar naar 6,3 punten dit jaar. Het belang van ketenverantwoordelijkheid wordt nogmaals onderstreept door de verklaring van de Sociaal Economische Raad: 'Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' die op 19 december 2008 werd gepubliceerd.

Vermelding van interne en externe richtlijnen

Ondernemingsbestuur en managementsystemen

Stakeholders

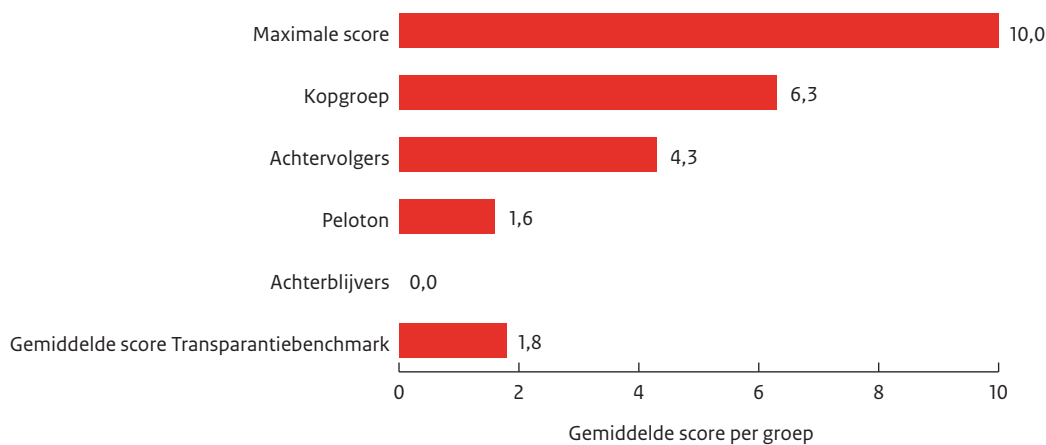
Veel deelnemers zien de jaarlijkse verslaggeving als een belangrijk moment om te communiceren met stakeholders. Een deelnemer krijgt in deze categorie punten toegekend wanneer zij inzicht verschaft in haar belangrijkste stakeholders, de invloed van stakeholderdialoog, de wijze waarop deze dialoog wordt gevoerd en hoe de dialoog is verankerd bij de deelnemer.

De gemiddelde score in deze categorie is dit jaar wederom licht gedaald van 1,9 naar 1,7. In tegenstelling tot de categorie ketenverantwoordelijkheid is de gemiddelde score in de kopgroep wel gestegen, van 7,5 naar 7,7. Zes ondernemingen haalden de maximale score in deze categorie: Crown van Gelder, Essent, ING Groep, Shell, TNT en Unilever.

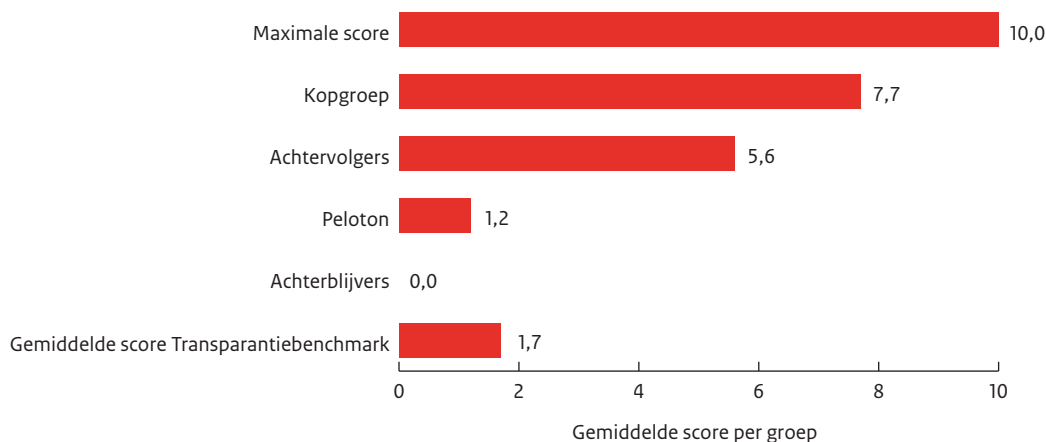
Economische aspecten van de bedrijfsvoering

Binnen het drielook 'People', 'Planet' en 'Profit' hebben ook de economische aspecten van de bedrijfsvoering een plaats. De economische aspecten zijn een integraal onderdeel van het rapporteren over MVO. Binnen de categorie economische aspecten van de bedrijfsvoering kan een deelnemer punten halen wanneer zij rapporteert over het beleid met betrekking tot de financieel-economische aspecten van de bedrijfsvoering, de doelstellingen, de verbeteringen en de resultaten met betrekking tot deze financieel-economische aspecten en de resultaatverslechtering, dan wel verbetering in relatie tot de financieel-economische aspecten van de bedrijfsvoering. Daarbij gaat het niet alleen om traditionele indicatoren zoals omzet, belastingen en winst, maar ook om niet-financiële indicatoren als innovatie en de preventie van corruptie en omkoping.

Ketenverantwoordelijkheid

Stakeholders

De gemiddelde score van vorig jaar (3,9) is dit jaar wederom gedaald, en wel naar 3,5 punten.

Het aantal deelnemers dat een maximale score behaalt op deze categorie stijgt wel. Was vorig jaar de Rabobank de enige deelnemer met een maximale score, dit jaar sluit Ballast Nedam zich daarbij aan. De voornaamste reden dat nog steeds weinig deelnemers op dit onderdeel goed scoren, blijft dat deelnemers bijna niet rapporteren over niet-financiële economische aspecten van de bedrijfsvoering.

Milieuaspecten van de bedrijfsvoering

De milieuaspecten van de bedrijfsvoering vormen een integraal onderdeel van MVO. Binnen deze categorie in de benchmark is het mogelijk punten te behalen wanneer inzicht wordt gegeven in het milieubeleid, de doelstellingen, de verbeteringen en de resultaten met betrekking

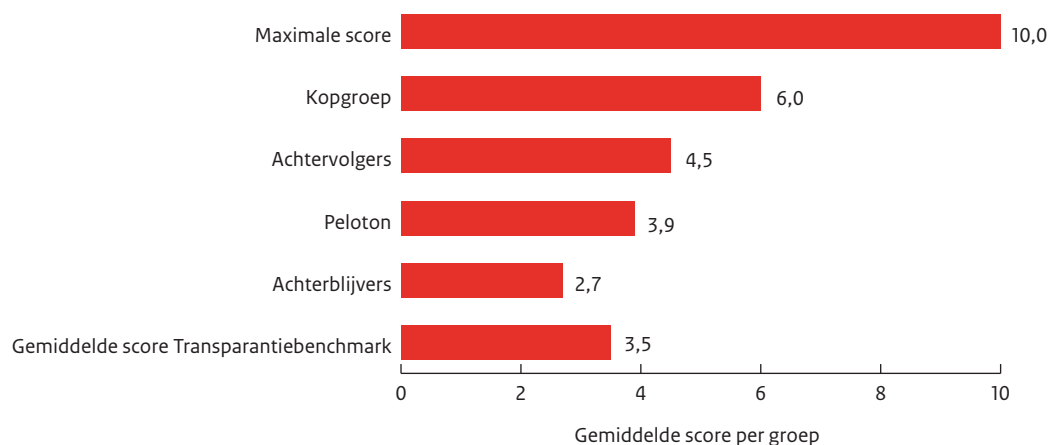
tot de milieuaspecten en de resultaatverslechtering, dan wel verbetering in relatie tot de milieuaspecten.

Het is de achterblijvers dit jaar eindelijk gelukt om te scoren in deze categorie, al is het slechts met 0,1 punt gemiddeld. Ook het peloton laat een stijging zien van 2,6 punten naar 3,1 punten gemiddeld. Negen in plaats van zestien deelnemers behaalden dit jaar een maximale score in deze categorie, een forse daling: Air France-KLM, Crown van Gelder, DSM, Essent, Eureko/Achmea, Gasunie, Rabobank, Reed Elsevier en Schiphol.

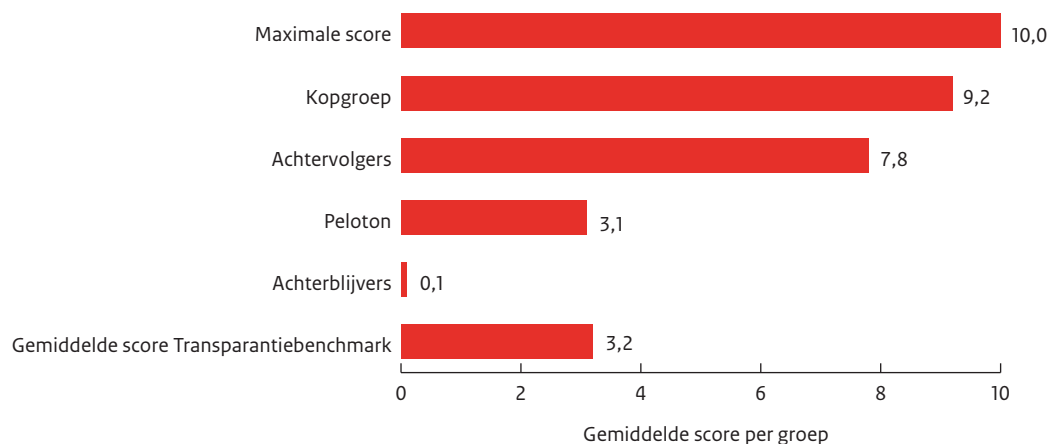
Sociale aspecten van de bedrijfsvoering

De sociale aspecten van de bedrijfsvoering hebben betrekking op zaken die bijvoorbeeld werknemers en mensenrechten aangaan. Binnen deze categorie zijn punten te behalen als gerapporteerd wordt over het sociale beleid, de doelstellingen, de verbeteringen en de resultaten met

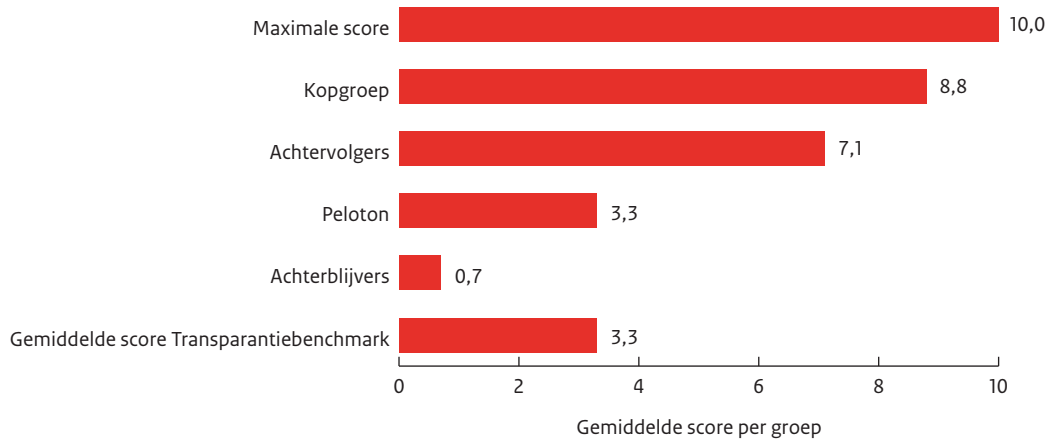
Economische aspecten van de bedrijfsvoering

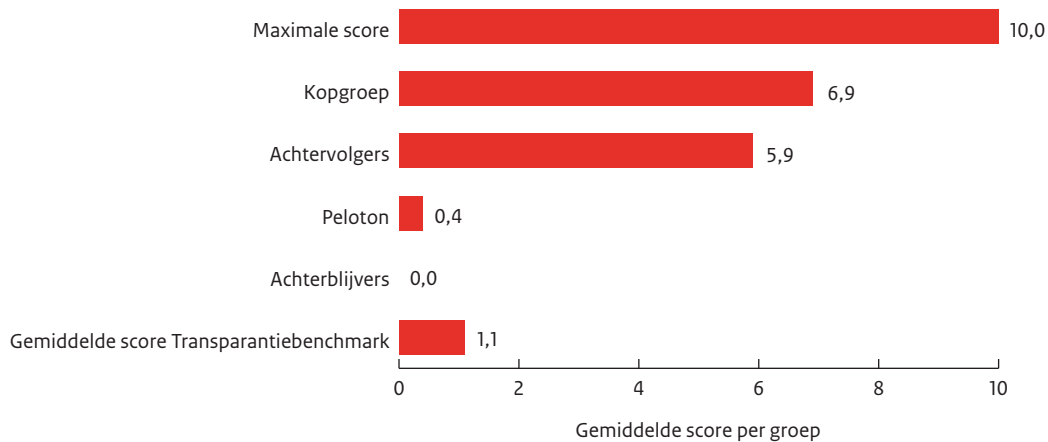
Milieuaspecten van de bedrijfsvoering

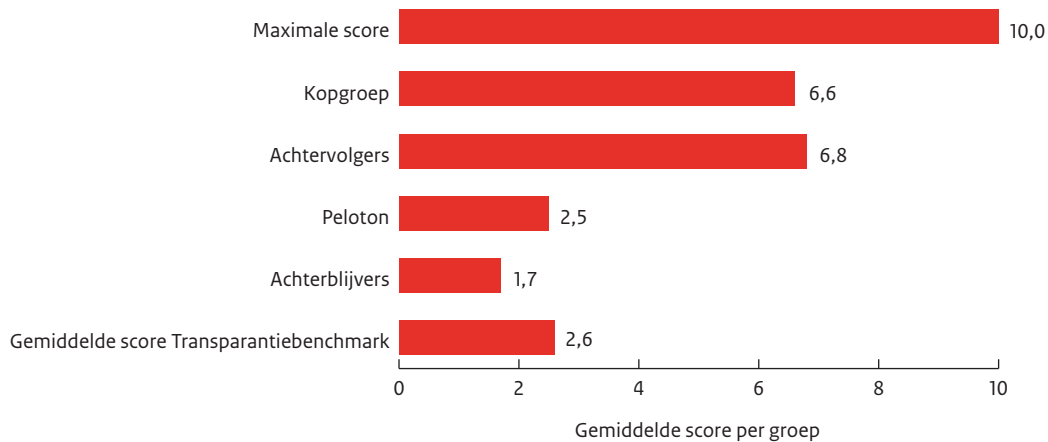
Sociale aspecten van de bedrijfsvoering

Verificatie

Uitwerking

betrekking tot de sociale aspecten van de bedrijfsvoering en de resultaatverslechtering, dan wel verbetering in relatie tot de sociale aspecten van de bedrijfsvoering.

Binnen de rapportage over de sociale aspecten van de bedrijfsvoering scoorden de deelnemers gemiddeld 3,3 punten, een lichte daling ten opzichte van het voorgaande jaar (3,5). Opvallend is dat waar de achtervolgers gemiddeld slechter scoren dit jaar (van 7,6 naar 7,1 punten), de achterblijvers gemiddeld verbeteren (van 0,1 naar 0,7 punten). De kopgroep en het peloton behouden een gelijke gemiddelde score als het voorgaande jaar.

Acht deelnemers scoorden dit jaar maximaal in deze categorie, vergeleken met zeven vorig jaar: Air France-KLM, Crown van Gelder, DSM, Essent, Eureko/Achmea, Rabobank, Reed Elsevier en Schiphol.

Verificatie

Door de MVO-gegevens te laten verifiëren door een onafhankelijke externe partij wordt zekerheid verkregen over de relevantie en betrouwbaarheid van de gerapporteerde data en tekst. Er zijn veel manieren om dergelijke zekerheid af te geven. Binnen deze categorie worden punten toegekend wanneer aangegeven wordt waarom een verslag al dan niet geverifieerd is, of er een verklaring is opgenomen van een materiedeskundige en wat de aard, reikwijdte en mate van zekerheid is van de informatie in het maatschappelijk verslag.

Onderstaande tabel laat zien welke mate van zekerheid wordt afgegeven in de verklaringen over het maatschappelijk verslag. Daarin is te zien dat meer dan de helft voor een combinatie van redelijke en beperkte mate van zekerheid kiest over de gerapporteerde informatie. Ten opzichte van vorig jaar zijn er 3 deelnemers bijgekomen die een verklaring met beperkte mate van zekerheid hebben opgenomen in het maatschappelijk verslag.

Type verklaring	Aantal ondernemingen
redelijke mate van zekerheid	1
gedeeltelijk een redelijke mate van zekerheid en gedeeltelijk een beperkte mate van zekerheid	13
beperkte mate van zekerheid	12

De deelnemers haalden gemiddeld 1,1 punten, vergeleken met 1 punt vorig jaar. De kopgroep zag een gemiddelde puntenstijging op deze categorie van 0,6 punten (van 6,3 naar 6,9 punten) terwijl de achtervolgers een stijging laten zien van maar liefst 3,9 punten (van 2,0 naar 5,9 punten). Net als vorig jaar haalde één onderneming de maximale score voor deze vraag: Rabobank.

Uitwerking

Een belangrijk aspect van de transparantie van een jaarverslag is de uiteindelijke uitwerking. Binnen de categorie 'Uitwerking' zijn punten te scoren door inzicht te geven in dilemma's waar de deelnemer mee geconfronteerd wordt, maar bijvoorbeeld ook door te rapporteren over de reikwijdte van het verslag, het verslaggevingbeleid in het algemeen, de relatie tussen de verschillende vormen van externe verslaggeving, door de vermelding van contactinformatie en door de opname van een kernachtige samenvatting.

Gemiddeld zijn er ook dit jaar 2,6 punten gescoord door de deelnemers.

Dit jaar scoorden, eveneens als vorig jaar, minder ondernemingen dan het voorgaande jaar maximaal op dit onderdeel, te weten Delta Lloyd, DHV en Rabobank. Vorig jaar haalden vier deelnemers de maximale score in deze categorie. Dit heeft gedeeltelijk te maken met een aanscherping van de beoordeling met betrekking tot de uitwerking van dilemma's. Bij de toepassing van de criteria zijn alleen punten toegekend wanneer de tegengestelde belangen inherent aan het dilemma worden toegelicht en als het dilemma ook expliciet als zodanig wordt benoemd. Deze strakkere interpretatie van de criteria werd ingegeven door de behoefte aan een consistente manier van puntentoekening. De veelheid aan case-beschrijvingen, toelichtingen op maatschappelijke thema's, enzovoorts, maakt het anders moeilijk om een duidelijke lijn in de beoordeling aan te houden.

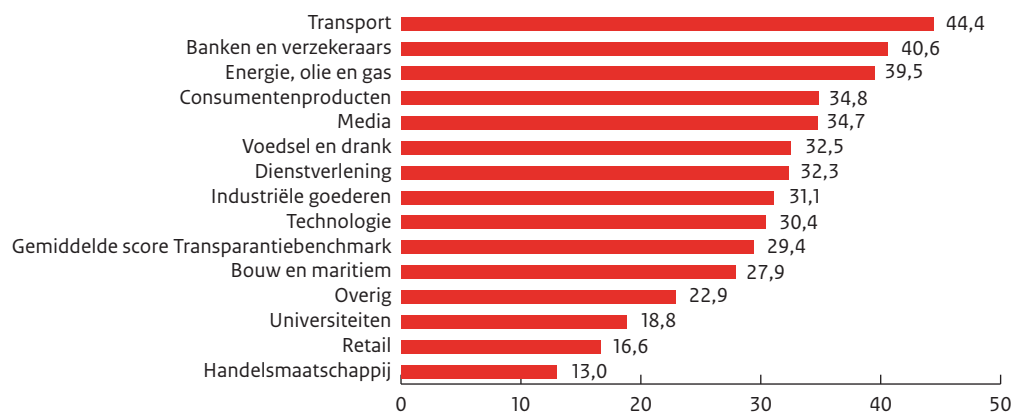
5 Sector analyse

De onderverdeling van twaalf sectoren zoals geïntroduceerd in het voorgaande jaar is dit jaar nagenoeg vastgehouden. De vrijwillig toetredende groep universiteiten vormt haar eigen, dertiende sector. De huidige indeling sluit aan op internationaal gehanteerde sectorindelingen waardoor de vergelijking tussen de Transparantiebenchmark scores op Europees en wereldwijd niveau meer waarde heeft.

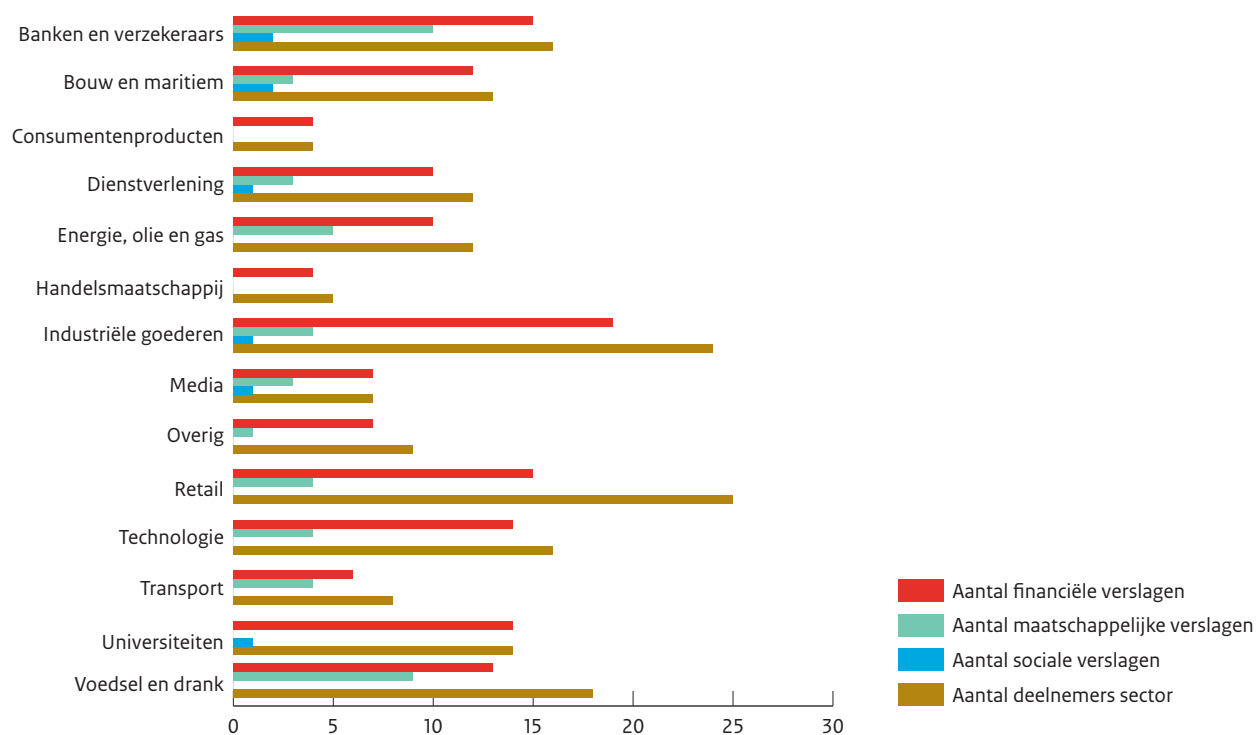
Samen bevinden zich in deze sectoren 174 van de 183 deelnemende ondernemingen. Wederom voert de sector 'Transport' de lijst aan, gevolgd door de sector 'Banken en verzekeraars'.

De gemiddelde score van een sector hangt over het algemeen sterk samen met het aantal deelnemers in de sector dat een afzonderlijk maatschappelijk of sociaal jaarverslag uitgeeft. Uit de tabel kan dan ook worden opgemaakt dat in de sectoren die de hoogste gemiddelde scores behaalden, 'Transport' en 'Banken en verzekeraars', het grootste percentage maatschappelijke verslagen werd aangeleverd, respectievelijk 50 procent en 62,5 procent. De sector 'Voedsel en drank', eveneens met een percentage maatschappelijke verslagen van 50 procent, vormt daar een uitzondering op. Aan de andere kant heeft geen van de deelnemers in de sectoren 'Handelsmaatschappij', 'Universiteiten' en 'Consumentenproducten' een separaat maatschappelijk verslag. Dit maakt het relatief hoge sector-gemiddelde van deze laatste des te opvallender.

Gemiddelde score sectoren

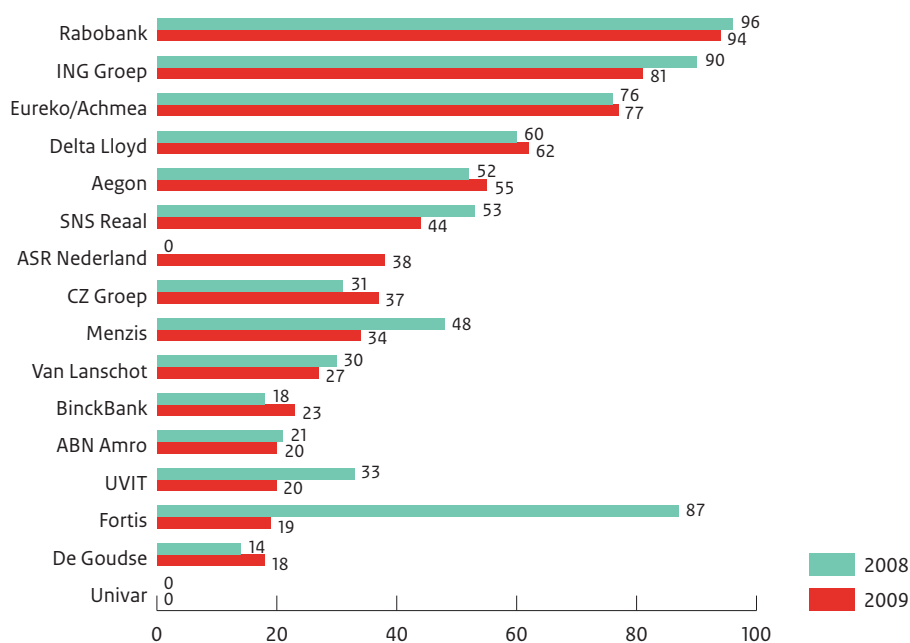
Type verslagen per sector

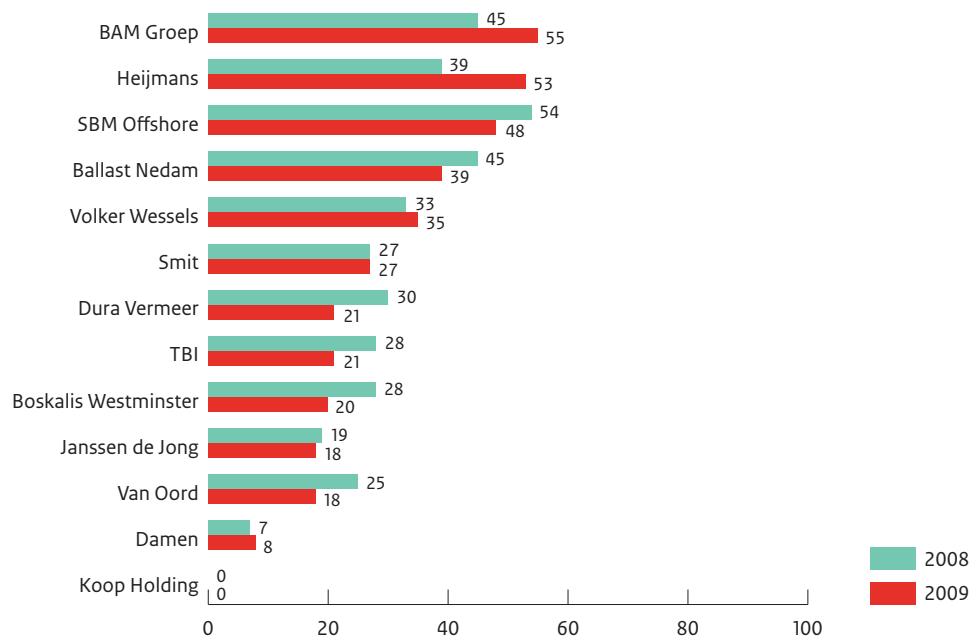
Banken en verzekeraars

In de sector 'Banken en verzekeraars' wordt traditioneel gemiddeld hoog gescoord. Gezien het huidige economische klimaat is het interessant om te zien hoe met name de banken presteren in de Transparantiebenchmark. Rabobank kwam net als vorig jaar als meest transparante onderneming op het gebied van MVO verslaggeving uit de bus. Eerder in dit verslag werd al aangegeven dat Fortis dit jaar een lagere score behaalde ten gevolge van de organisatorische veranderingen van deze onderneming. Derhalve is vergelijking met de score van vorig jaar niet op zijn plaats en wordt deze, voor de sectorvergelijking voor het voorgaande jaar op nul gezet. Opvallend is dat ASR Nederland, als nieuwe entiteit en derhalve nieuwe deelnemer een goede eerste score laat zien. Als geheel laat de sector gemiddeld een minder goede prestatie zien dan vorig jaar.

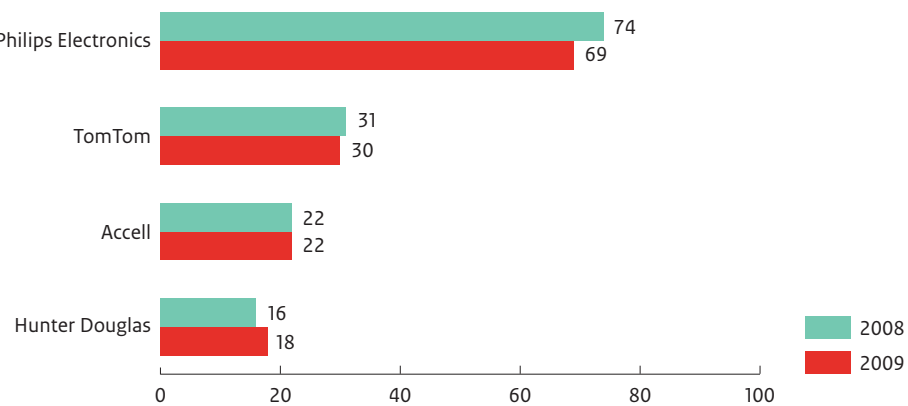
Banken en verzekeraars

Bouw en maritiem

Consumentenproducten

Bouw en maritiem

Vier ondernemingen hebben dit jaar een hogere score behaald dan vorig jaar. BAM Groep, Damen, Heijmans en Volker Wessels laten een mooie stijging zien. Koop Holding en Smit behalen eenzelfde score als vorig jaar en de overige zeven deelnemers hebben dit jaar minder gepresteerd op de benchmark dan vorig jaar. Ten opzichte van vorig jaar heeft de sector gemiddeld minder goed gepresteerd.

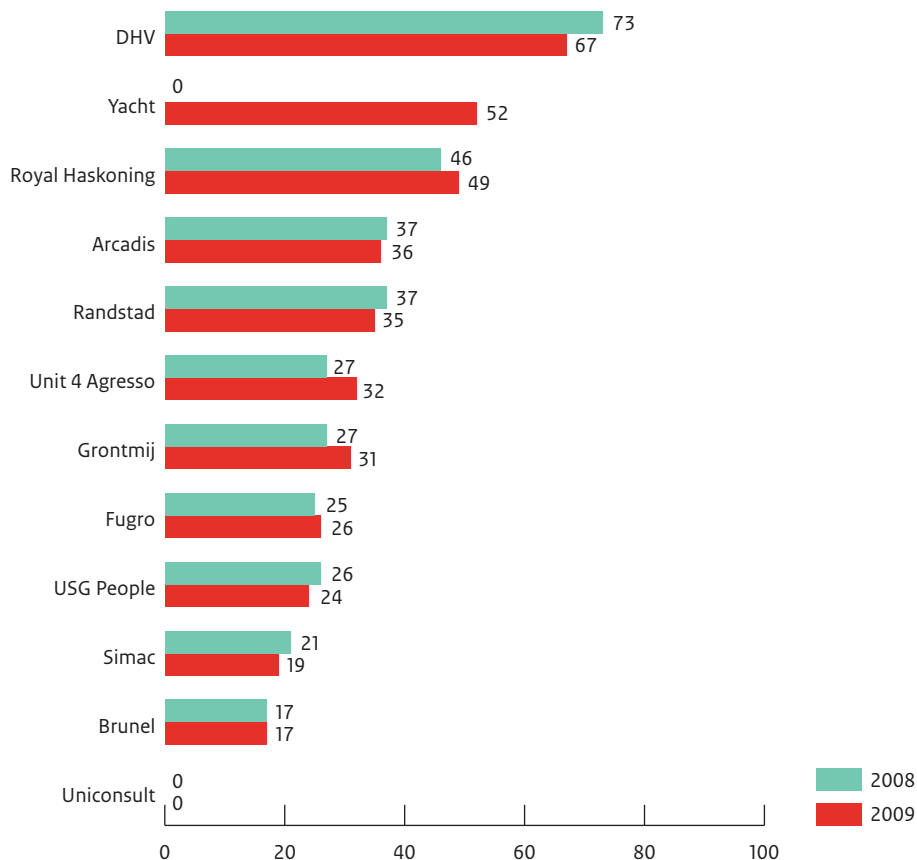
Consumentenproducten

De sector 'Consumentenproducten' laat dit jaar een minder goede prestatie zien dan vorig jaar alhoewel het verschil niet bijzonder groot is. Philips Electronics laat een daling zien van 5 punten, TomTom een daling van slechts 1 punt. Accell houdt de 22 punten vast en Hunter Douglas laat een stijging zien van 2 punten.

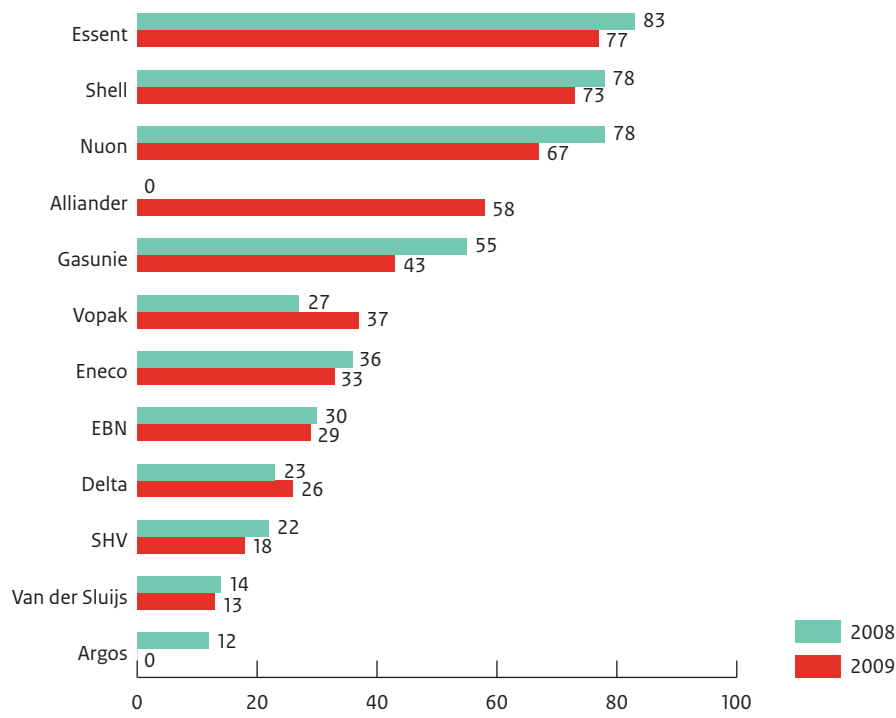
Dienstverlening

Een opvallende score in deze sector wordt behaald door Yacht: voor het eerst deelnemend aan de benchmark komt zij binnen met maar liefst 52 punten. DHV, ook dit jaar weer keurig op een eerste plaats binnen de sector laat een lichte daling zien van 6 punten. Fugro, Grontmij, Royal Haskoning en Unit 4 Agresso laten allen een stijging zien terwijl Brunel en Uniconsult een gelijke score behalen als het voorgaande jaar. Arcadis, Randstad, Simac en USG People laten allen een daling zien.

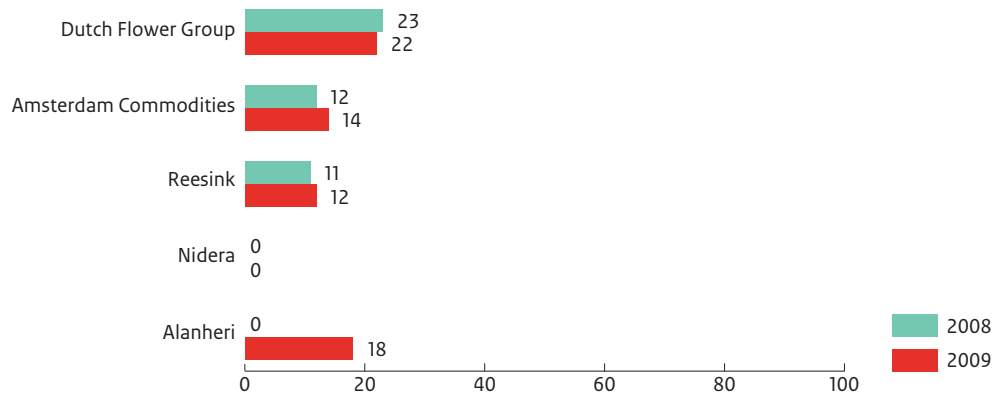
Dienstverlening

Energie, olie en gas

Handelsmaatschappij

Energie, olie en gas

Alliander behaalt in deze sector als nieuwe binnenkomer de vierde plaats met 58 punten. Daarnaast laten alleen Delta en Vopak een stijging zien. Essent behoudt, ondanks een lichte daling, de eerste plaats binnen de sector evenals vorig jaar gevolgd door Shell en Nuon, beiden met een lichte daling.

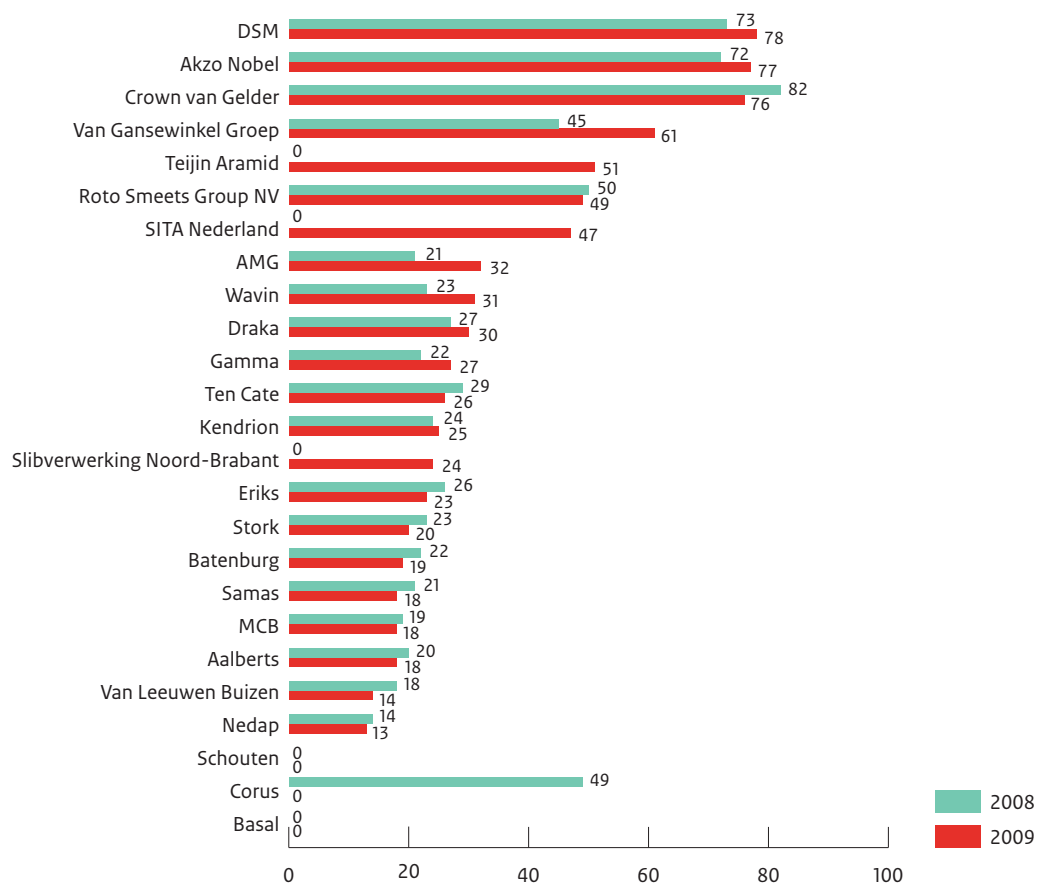
Handelsmaatschappij

In de sector 'Handelsmaatschappij' zijn twee duidelijke wijzigingen zichtbaar. Hagemeyer is uit de benchmark verdwenen door een buitenlandse overname (Rexel uit Frankrijk) en Alanheri laat een forse stijging zien van 0 naar 18 punten. Amsterdam Commodities, Dutch Flower Group, Nidera en Reesink laten nagenoeg geen verandering zien.

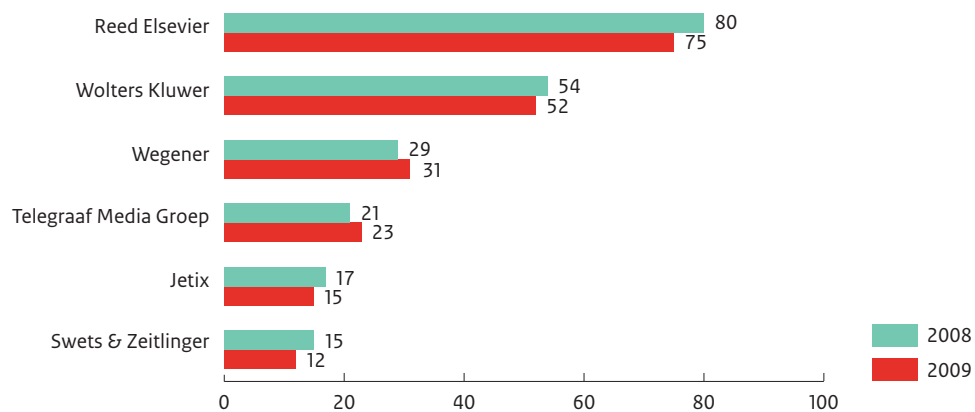
Industriële goederen

De sector 'Industriële goederen' laat drie nieuwe toetreders zien, allen vrijwillig; SITA Nederland, Slibverwerking Noord-Brabant en Teijin Aramid. Daarnaast is er een aantal stijgingen waarneembaar van Akzo Nobel, AMG, Draka, DSM, Gamma, Kendrion, van Gansewinkel Groep en Wavin. De sector is verder veranderd door de overname van Econosto door Eriks en van Corporate Express door Staples. Gemiddeld laat de sector een lichte daling zien in de score ten opzichte van vorig jaar.

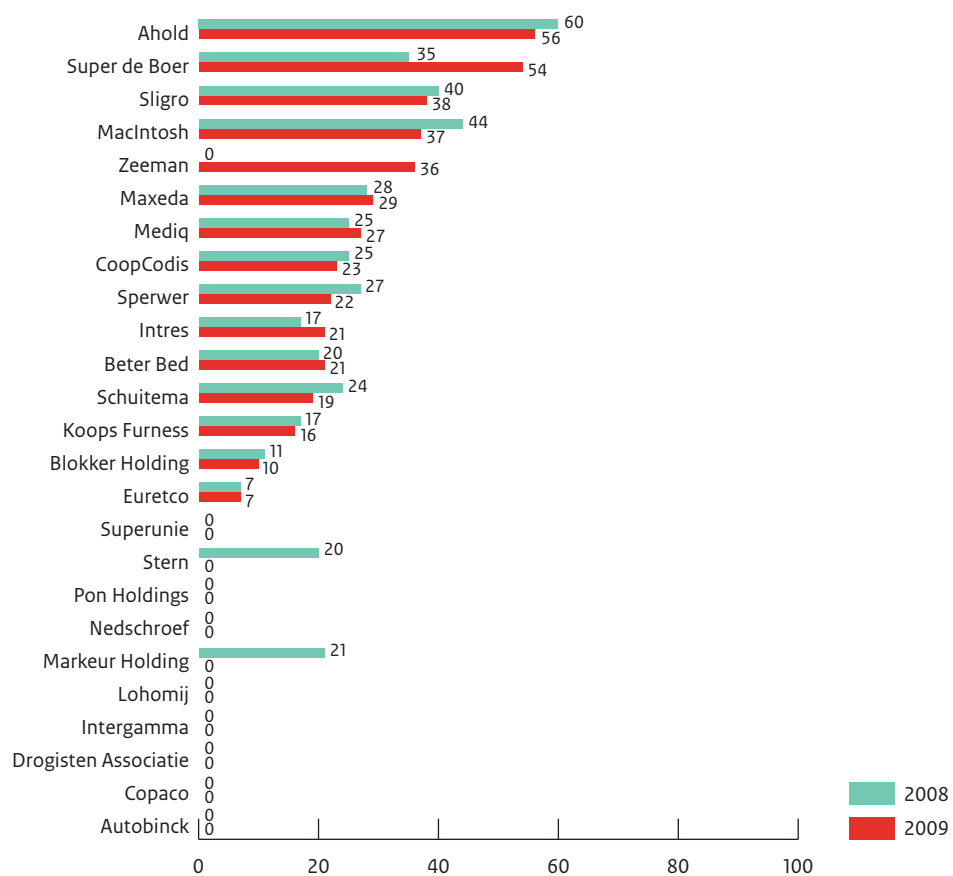
Industriële goederen

Media

Retail

Media

Na een steile daling in het voorgaande jaar laat Wegener licht herstel zien door te stijgen naar 31 punten. Ook de Telegraaf Media Groep laat een lichte stijging zien. Reed Elsevier staat, ondanks een daling, ruim op de eerste plaats binnen de sector. Jetix, Swets & Zeitlinger en Wolters Kluwer laten allen een lichte daling zien. De gemiddelde score van de sector loopt dit jaar terug.

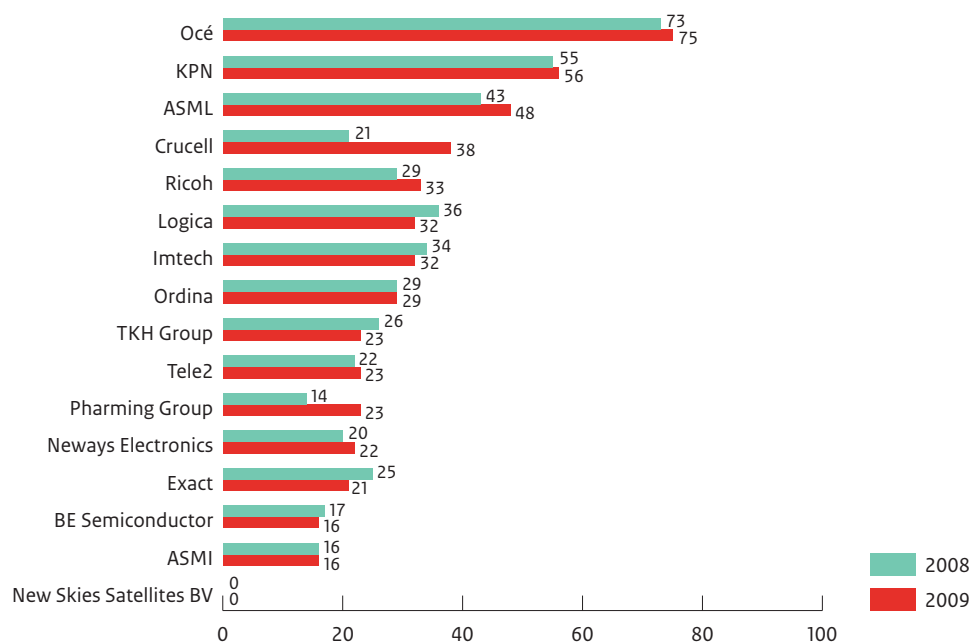
Retail

In de sector 'Retail' is de bezemwagen groep altijd sterk vertegenwoordigd. Dit jaar zijn tien deelnemers uit deze groep een nulscore toebedeeld. Markeur en Stern zijn de nulscore groep ingetreden terwijl Zeeman er juist uit is gegaan door met haar verslag 36 punten te scoren. Ahold staat evenals vorig jaar op de eerste plaats. MacIntosh heeft van plaats gewisseld met Super de Boer, die een mooie stijging heeft laten zien van 19 punten. OPG Groep is van naam veranderd naar Mediq en laat een lichte stijging zien maar blijft op een zevende plaats binnen haar sector.

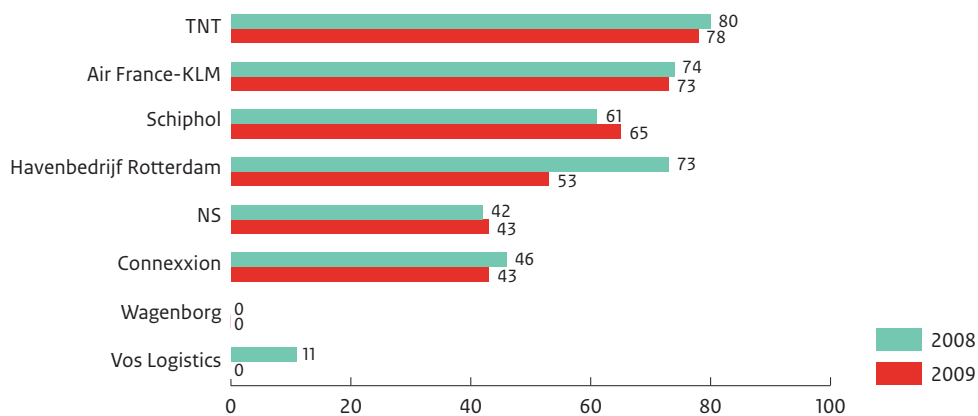
Technologie

De sector 'Technologie' heeft dit jaar wederom veel stijgers. Acht tegenover zeven deelnemers vorig jaar. Crucell laat de sterkste stijging zien binnen deze sector en stijgt van een zevende naar een vierde plaats. De top drie blijft onveranderd met Océ, KPN en ASML, die allemaal een stijging laten zien. Er zijn geen sterke dalingen binnen de sector en de gemiddelde score van de sector stijgt dit jaar.

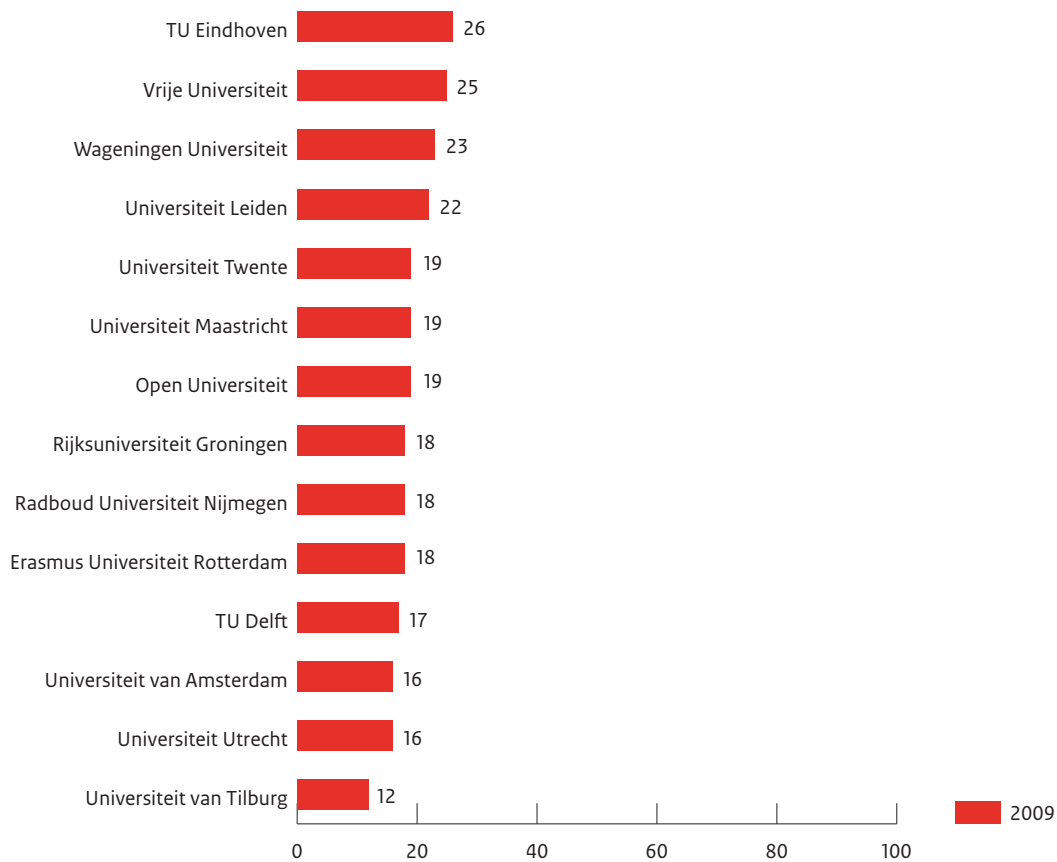
Technologie

Transport

Universiteiten

Transport

In de sector 'Transport' hebben alleen de NS en Schiphol een stijging laten zien waarmee laatstgenoemde een derde plaats bezet ten koste van het sterk dalende Havenbedrijf Rotterdam. TNT blijft, ondanks een lichte daling, de eerste plaats bezetten. Vos Logistics is, terwijl vorig jaar nog elf punten werden gescoord, dit jaar op nul punten geëindigd.

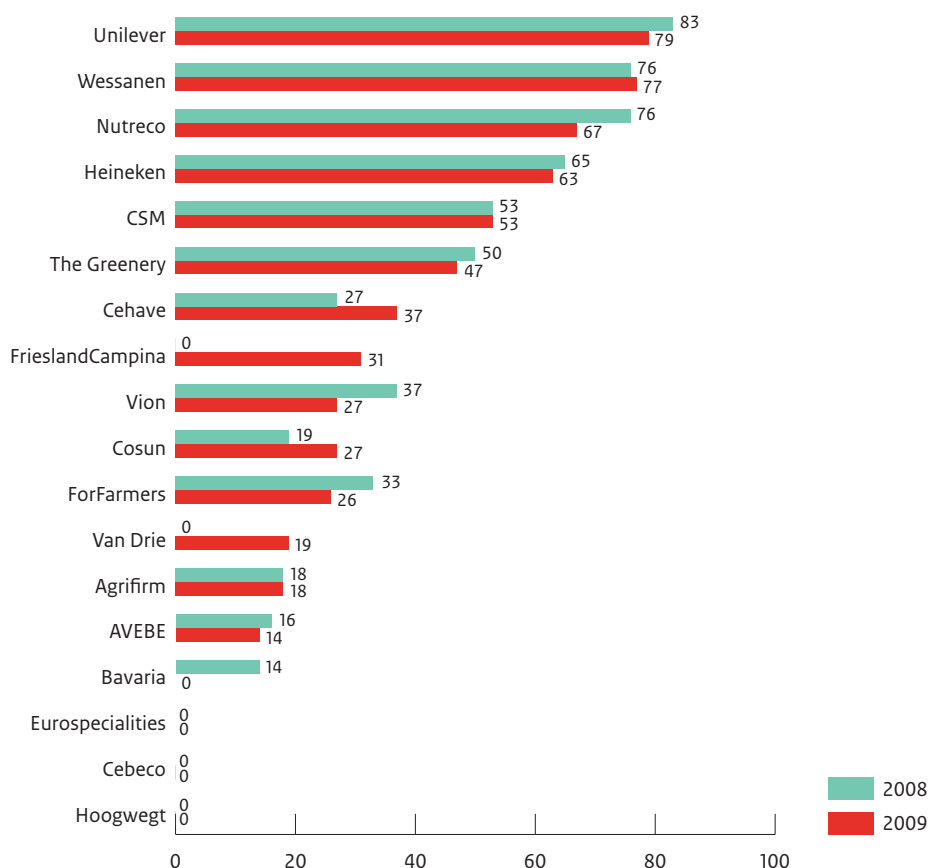
Universiteiten

De universiteiten vormen dit jaar een nieuwe sector door de vrijwillige deelname. De TU Eindhoven voert de lijst aan met 26 punten terwijl de Universiteit van Tilburg de hekken sluit met 12 punten. De universiteiten scoren in vergelijking tot andere deelnemers in de benchmark gemiddeld laag. Enerzijds komt dat voort uit de aard van de organisatie en anderzijds door het nog ontbreken van ervaring voor wat betreft rapportage langs de criteria van de Transparantiebenchmark. De verwachting is dat in volgende jaren de universiteiten een stijgende lijn zullen laten zien op de benchmark.

Voedsel en drank

Waar vorig jaar in de sector 'Voedsel en drank' nog vier nulcores toegekend werden heeft Van Drie dit jaar een score van 19 punten en blijven Cebeco, Eurospecialties en Hoogweg op een nulscore staan. Unilever blijft, ondanks een lichte daling, de eerste plaats behouden. Wessanen behoudt haar stijgende lijn van vorig jaar en behoudt zodoende de tweede plaats. Nutreco blijft op drie, ondanks een daling in punten. FrieslandCampina komt als nieuwe entiteit in de benchmark binnen na de fusie tussen Friesland Foods en Campina.

Voedsel en drank

6 Dwarsverbanden

Naast de resultaten van individuele deelnemers en hun keuzes in de maatschappelijke verslaggeving, is het interessant dwarsverbanden te ontdekken binnen de onderzoeksgroep in zijn geheel. In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op een aantal resultaten uit de analyse.

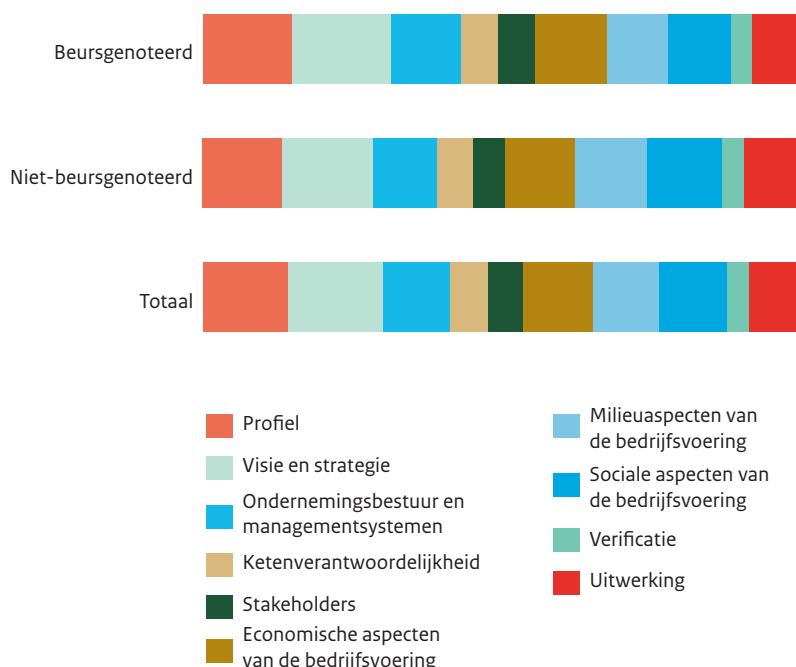
Beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd

In de figuur is te zien hoe de gemiddelde scores zijn opgebouwd, uitgesplitst naar eventuele beursnotering. De voornaamste reden dat beursgenoteerde deelnemers in het algemeen hoger scoren op de benchmark is dat elke deelnemer uit die groep in elk geval een financieel verslag dient uit te brengen in lijn met nationale regelgeving. De nulcores van niet-beursgenoteerde deelnemers verlagen het gemiddelde van die groep.

Maatschappelijk jaarverslag

Vorig jaar publiceerden alle ondernemingen in de kopgroep en bij de achtervolgers een separaat maatschappelijk jaarverslag. Dit jaar publiceerden Akzo Nobel, Philips Electronics en Van Gansewinkel Groep een geïntegreerd jaarverslag waarbij maatschappelijke verantwoording onderdeel is gemaakt van de 'reguliere' jaarverslaggeving. Het is de verwachting dat geïntegreerde verslaggeving in de komende jaren sterk zal opkomen. Van de ondernemingen in het peloton bracht 24 procent een separaat maatschappelijk verslag uit. Bij de achterblijvers werden geen separate maatschappelijke jaarverslagen gepubliceerd.

Gemiddelde score op de Transparantieladder

Thema's ketenverantwoordelijkheid, stakeholders en dilemma's

Om te kijken over welke thema's de meeste ondernemingen rapporteren kijken we, los van de sectoren, naar rapportage over de thema's ketenverantwoordelijkheid, stakeholders en dilemma's. De vragen over het thema ketenverantwoordelijkheid hebben betrekking op het beleid, initiatieven die ontplooid worden en het proces van controle en beheersing. In de categorie 'Uitwerking' is een criterium opgenomen over de rapportage over dilemma's.

Te zien is dat ondernemingen in 52 procent van de gevallen rapporteerden over de stakeholders en de dialoog die daarmee wordt aangegaan. Dit percentage is voor het tweede jaar op rij gedaald van 63 procent in 2008 en 73 procent in 2007.

Het percentage ondernemingen dat rapporteerde over ketenverantwoordelijkheid is echter voor het tweede jaar op rij toegenomen van 48 in 2007 naar 53 procent in 2008 naar 61 procent in de huidige Transparantiebenchmark. Nog steeds wordt veruit het minst binnen deze drie thema's gerapporteerd over dilemma's waar de onderneming zich voor gesteld ziet. Terwijl in 2007 nog door 13 procent van de ondernemingen over dit onderwerp werd gerapporteerd,

is dit onderwerp dit jaar, evenals vorig jaar, door slechts 8 procent van de ondernemingen beschreven. Hierbij dient te worden aangetekend dat de beoordeling van de verslagen met betrekking tot dit criterium enigszins is aangescherpt ten opzichte van voorgaande jaren. Bepalend is of uit casebeschrijvingen blijkt dat een onderneming geconfronteerd wordt met tegenstrijdige belangen in de uitvoering van haar kernprocessen.

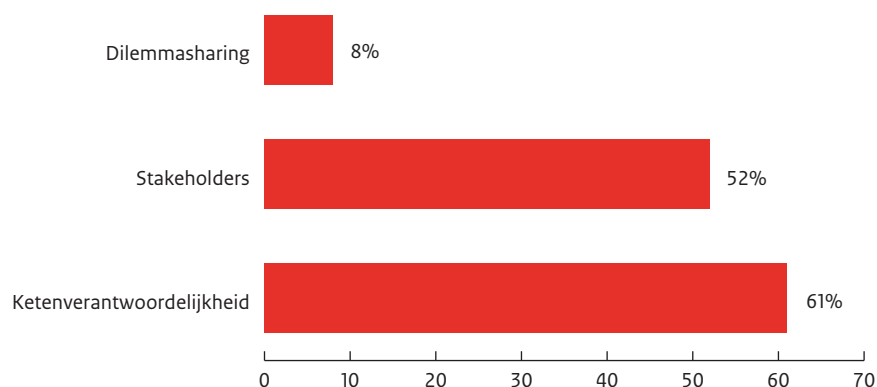
Informatiedichtheid

Dit jaar is er wederom gekeken naar de hoeveelheid pagina's die de deelnemers nodig hadden om transparant te rapporteren. Dit jaar is Damen van de eerste plek verstoten door Van Drie, die de hoogste informatiedichtheid wist te behalen. Met gebruik van slechts 6 pagina's werden 19 punten gescoord. Damen heeft dit jaar opnieuw het kleinste verslag van de gehele onderzoeksgroep uitbracht, slechts vier pagina's. Dit jaar is het de ING Groep welke binnen deze benchmark de deelnemers is die dit jaar de meeste pagina's vulde, desondanks staat deze onderneming niet in de top drie van ondernemingen met laagste informatiedichtheid. Dit jaar hadden ABN Amro en de VastNed Groep met 0,07 punten per pagina de laagste informatiedichtheid van alle deelnemers.

Hoogste informatiedichtheid	Aantal pagina's	Score	Punten per pagina
Van Drie	6	19	3,17
Damen	4	8	2,00
Yacht	35	52	1,49

Laagste informatiedichtheid	Aantal pagina's	Score	Punten per pagina
ABN Amro	292	20	0,07
VastNed Groep	309	21	0,07
Universiteit van Tilburg	144	12	0,08

Percentage ondernemingen dat rapporteert over ketenverantwoordelijkheid, stakeholders en dilemma's

7 Internationale sectorvergelijking

Na een groeiende behoefte is vorig jaar voor het eerst ruimte gecreëerd voor verschillende vergelijkingen tussen sectoren op nationale, Europese en wereldschaal. Dankzij een samenwerkingsverband met Sustainable Asset Management (SAM) is het mogelijk gebleken inzicht te krijgen in hoe de scores van Nederlandse ondernemingen zich verhouden ten opzichte van internationale sectorgenoten. Daarbij is gebruik gemaakt van de Europese en wereldwijde gemiddelde scores zoals die worden berekend in het kader van de Dow Jones Sustainability Indexes (DJSI).

Dow Jones Sustainability Indexes

De Dow Jones Sustainability Indexes werden in 1999 geïntroduceerd en vormen een indexering van internationaal toonaangevende ondernemingen die duurzaamheid centraal hebben gesteld in hun beleid. Opname in de indexen gebeurt op basis van de zogenaamde best-in-class methode, de selectie van de beste ondernemingen op het gebied van duurzaamheid.

De index vormt daarmee een brug tussen ondernemingen die duurzaamheid hebben opgenomen als integraal deel van hun bedrijfsvoering en investeerders die willen profiteren van de financiële prestaties van deze ondernemingen. SAM is als specialist op het gebied van duurzaamheidsinvesteringen één van de partijen die de DJSI tot stand brengt en voert de beoordelingen uit van de ondernemingen die zijn benaderd om opgenomen te worden in de DJSI.

Sustainable Asset Management

SAM Sustainable Asset Management (SAM) is een vermogensbeheerder, opgericht in 1995. SAM selecteert haar portfolio op basis van duurzaamheidscriteria. SAM heeft zich consistent doen gelden als een pionier op het gebied van duurzame investeringen door het ontwikkelen van innovatieve investeringsoplossingen. De integratie van duurzaamheidscriteria in de traditionele waardebeoordelingsmethodologie is dan ook de steunpilaar van SAM's investeringsfilosofie. SAM's know-how is gebaseerd op haar kenmerkende, onafhankelijke onderzoeksmethodologie en een actief internationaal netwerk van duurzaamheidsexperts. Samen met

de Dow Jones Indexes heeft SAM de internationaal erkende Dow Jones Sustainability Indexes (DJSI) ontwikkeld.

Vanuit deze samenwerkingsstructuur worden de 2.500 grootste ondernemingen uit de wereld qua marktkapitalisatie benaderd. Deze ondernemingen worden nader onderzocht door SAM en afhankelijk van hun score wel of niet genoteerd op de DJSI World. De beoordeling gebeurt op basis van drie benaderingen: economisch, milieu en sociaal.

Raakvlak SAM en Transparantiebenchmark

Hoewel SAM een andere insteek heeft dan de Transparantiebenchmark en ondernemingen ook inhoudelijk beoordeelt op hun beleid ten aanzien van de economische, milieu en sociale aspecten, is er een zekere overlap tussen de twee sets aan beoordelingscriteria, namelijk daar waar SAM zich richt op publiekelijk toegankelijke informatie die inzicht biedt in de Corporate governance & Code of Conduct, de milieu verslaggeving en de Stakeholderdialoog. Om een goede vergelijking te kunnen maken tussen beide scores in deze specifieke contexten is er in detail gekeken naar waar de overlap ligt tussen de SAM criteria en de Transparantiebenchmark criteria.

Er is vervolgens een model gecreëerd waarin 53 procent van de Transparantiebenchmarkcriteria kan worden gekoppeld aan die criteria van SAM, die op hun beurt aangeven hoe transparant DJSI genoteerde ondernemingen zijn in hun MVO verslaggeving. Aan de hand van dit model zijn sectorgemiddelden op Europees en wereldwijd niveau berekend en is gekeken naar hoe deze scores zich verhouden met die van de Nederlandse ondernemingen die hebben deelgenomen aan de Transparantiebenchmark 2009. De resultaten van deze vergelijking worden onder het kopje Internationale sectorvergelijking besproken.

De toegevoegde waarde van de vergelijking

Door het ontstaan van de mogelijkheid om scores van deelnemers aan de Transparantiebenchmark te vergelijken met die van alle ondernemingen die worden beoordeeld door SAM worden de vergelijkingsmogelijkheden vergroot.

Hoewel de vergelijking maar een beperkte reikwijdte heeft, wordt door de vergelijking wel een beeld gecreëerd van hoe Nederlandse ondernemingen het doen in termen van MVO verslaggeving. Daarnaast heeft de samenwerking met de DSJI het ook mogelijk gemaakt dat ondernemingen hun eigen score konden benchmarken ten opzichte van internationale peers als onderdeel van hun individuele benchmarkrapport.

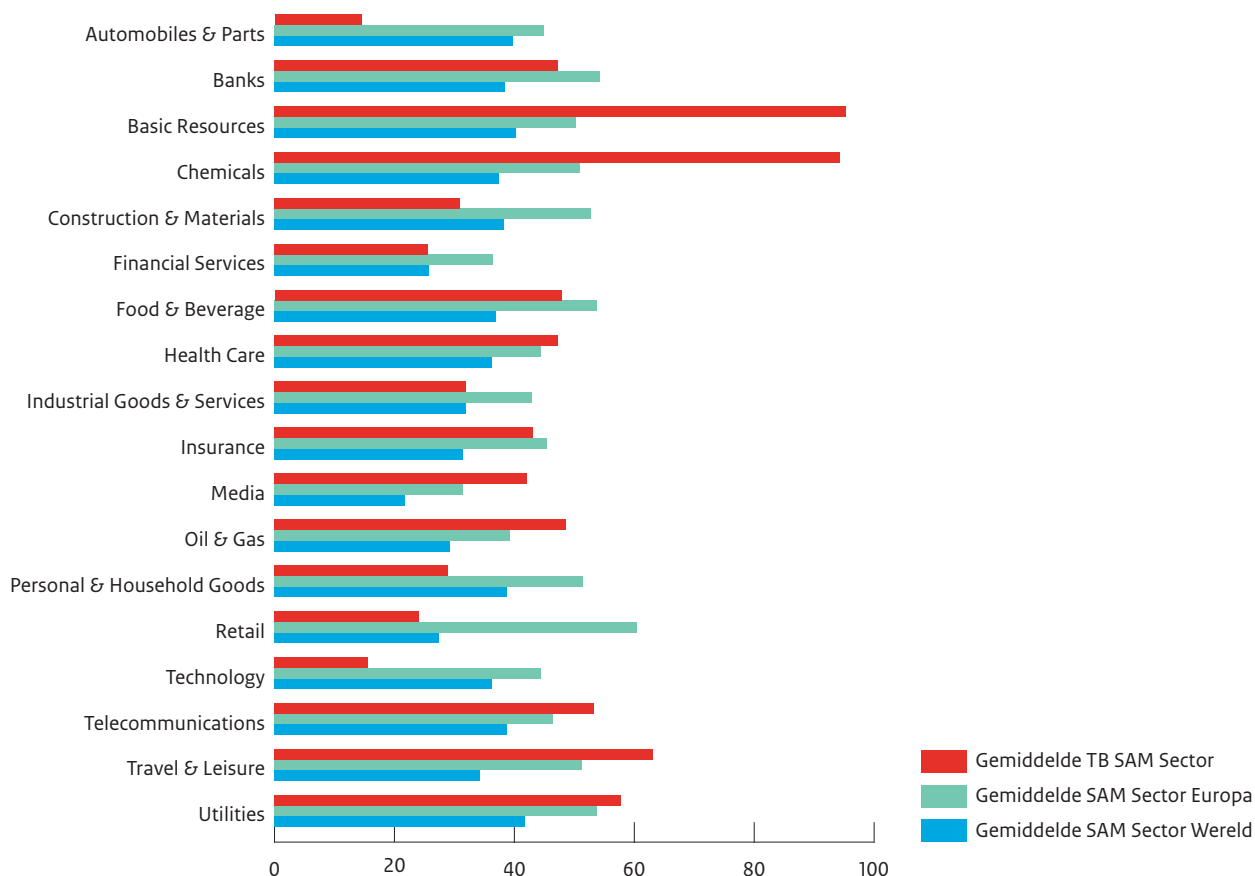
Internationale sectorvergelijking

In de onderstaande tabel is een internationale sectorvergelijking gemaakt op basis van de hierboven uitgelegde berekeningen waarbij gebruik is gemaakt van de mate van transparantie in de MVO verslaggeving van ondernemingen die zijn beoordeeld door SAM. De sectorindeling die door SAM wordt gebruikt, verschilt enigszins van de sectorindeling zoals deze binnen de Transparantiebenchmark wordt gehanteerd. Dit heeft als reden dat sommige (SAM) sectoren in Nederland niet of nauwelijks vertegenwoordigd zijn en andere sectoren weer typisch Nederlands zijn.

Vorig jaar viel al op dat, toen met uitzondering van de sector 'Technology', alle Europese gemiddelden hoger uitvielen dan de wereld gemiddelden. Dit jaar is dat opnieuw het geval en nu voor alle sectoren. Dit is een weerspiegeling van het feit dat verslaggeving over MVO in Europa vooralsnog meer gemeengoed is dan daarbuiten.

Ten opzichte van vorig jaar hebben de Nederlandse ondernemingen zich aanzienlijk verbeterd in vergelijking tot de internationale sectorgenoten. Waar vorig jaar 5 van de 18 Nederlandse sectoren beter scoorden dan de Europese en niet-Europese sectorgenoten zijn dat er dit jaar 8. Uit het diagram komt duidelijk naar voren dat Nederlandse ondernemingen hoger scoren dan Europese en niet-Europese ondernemingen in de 'Basic Resources', 'Chemicals', 'Health Care', 'Media', 'Oil & Gas', 'Telecommunications', 'Travel & Leisure' en 'Utilities' sectoren. Aan de andere kant scoorden de Nederlandse ondernemingen vorig jaar in 10 sectoren minder goed dan zowel de Europese als de niet-Europese ondernemingen. Dat is gereduceerd tot 5 sectoren: 'Automobiles & Parts', 'Construction & Materials', 'Personal & Household Goods', 'Retail' en 'Technology'.

Internationale sectorvergelijking

8 Ontwikkelingen in 2010

In het laatste decennium heeft externe verslaggeving over maatschappelijke aspecten van ondernemen een sterke ontwikkeling doorgemaakt. Inmiddels bestaat er een breed draagvlak voor 'maatschappelijke verslaggeving'. Ook in de landelijke politiek heeft dit onderwerp de nodige aandacht gekregen en krijgt het die nog steeds. Medio 2001 heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) verzocht hem te adviseren omtrent maatschappelijke verslaggeving. Dit heeft er onder meer toe geleid dat de RJ hiervoor een conceptueel kader heeft ontwikkeld dat werd uitgewerkt in een 'Handreiking voor maatschappelijke verslaggeving'. Deze handreiking uit 2003 is feitelijk de eerste aansporing geweest richting het Nederlandse bedrijfsleven om ook over maatschappelijke aspecten van ondernemen openheid te betrachten.

Sinds 2004 wordt in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) de Transparantiebenchmark uitgevoerd. De criteria van de Transparantiebenchmark sluiten aan bij de RJ en de 'Handreiking voor maatschappelijke verslaggeving'. Voor EZ biedt de Transparantiebenchmark een beleidsinstrument dat de aandacht voor maatschappelijke aspecten van ondernemen moet vergroten. Door transparantie over deze aspecten te stimuleren ontstaat als vanzelf een dialoog tussen ondernemingen en haar stakeholders. De gedachte hierachter is dat deze dialoog tot verbeteringen zal leiden. Inmiddels is de Transparantiebenchmark uitgegroeid tot een maatgevend instrument voor maatschappelijke verslaggeving en valt het succes van de Transparantiebenchmark af te lezen aan de toenemende aandacht die de scores krijgen binnen ondernemingen alsmede aan het groeiende aantal vrijwillige aanmeldingen.

Op 23 juli 2008 heeft de SER de RJ verzocht om aanbevelingen te ontwikkelen voor rapportage van bedrijven over hun internationale ketenbeheer als aanvulling op Richtlijn 400 en de bestaande 'Handreiking voor maatschappelijke verslaggeving'. De RJ heeft aan dit verzoek voldaan. Naast aanvulling van Richtlijn 400 voor het onderdeel dat betrekking heeft op maatschappelijke aspecten van ondernemen, inclusief internationaal ketenbeheer, heeft de RJ ook de 'Handreiking voor maatschappelijke verslaggeving' geactualiseerd waarbij de uitgangspunten vrijwilligheid en eigen verantwoordelijkheid zijn gehandhaafd. Daarbij is ook rekening gehouden met internationale ontwikkelingen en goede voorbeelden uit de praktijk, onder meer door aansluiting te zoeken bij algemeen geaccepteerde

richtlijnen en standaarden waaronder die van het Global Reporting Initiative (GRI).

De belangrijkste wijzigingen in de Richtlijn 400 hebben betrekking op:

- aanpassing van de richtlijn voor het verschaffen van algemene informatie (al. 108) waaraan een beschrijving in algemene zin is toegevoegd van de internationale keten waarin de rechtspersoon actief is;
- aanbeveling een toelichting op te nemen met betrekking tot maatschappelijke aspecten van ondernemen inclusief internationaal ketenbeheer (al. 117);
- aanreiking van een kader dat beoogt steun en richting te geven aan verslaggeving over maatschappelijke aspecten van ondernemen (al. 118 e.v.);
- aanbeveling om voor zover relevant voor de aard van de ondernemingsactiviteiten naast algemene maatschappelijke aspecten aandacht te besteden aan milieu-, sociale en economische aspecten (al. 119);
- aanbeveling om in de toelichting op maatschappelijke aspecten van ondernemen een onderscheid te maken tussen de eigen bedrijfsvoering en de internationale keten waarin de onderneming opereert (al. 120);
- aanbeveling om in de toelichting op maatschappelijke aspecten van ondernemen in te gaan op het gevoerde en te voeren maatschappelijke beleid, de organisatie en uitvoering ervan en de dialoog met belanghebbenden (al. 121).

Verbreding van de onderzoeksgroep

De SER heeft, met het oog op zijn initiatief 'Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen', verzocht om een uitbreiding van de Transparantiebenchmark van 170 tot 500 ondernemingen, om de Transparantiebenchmark beter te kunnen gebruiken als onderdeel van zijn monitoring. Bij de verbreding van de onderzoeksgroep is als uitgangspunt genomen dat een deelnemersgroep van 500 ondernemingen zou moeten bestaan uit de grootste Nederlandse ondernemingen naar omzet en aantal medewerkers. Bij het samenstellen van de onderzoeksgroep wordt gebruikt gemaakt van omzetgegevens in gespecialiseerde databases.

Verdieping van de criteria

Naast de verbreding van de onderzoeksgroep zullen de criteria voor volgend jaar worden herzien. Bij de huidige herziening staan de volgende inhoudelijke zaken centraal:

- basis is de nieuwe Richtlijn 400, waarin het rapporteren over het thema 'ketenverantwoordelijkheid' is vormgegeven;
- ISO 26000 en GRI dienen als aanvullende inspiratiebronnen;
- de convergentie tussen de criteria van de Transparantiebenchmark en de VBDO benchmark ketenbeheer (Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling) wordt verder vormgegeven;
- opname van sectorspecifieke, inhoudelijke aspecten van MVO;
- verscherpte wegingcriteria zodat zowel koplopers als achterblijvers worden gestimuleerd;
- koplopers Transparantiebenchmark worden betrokken bij vernieuwing van de criteria.

Vernieuwen van de benchmark

Om met name de middengroep en achterblijvers in de nieuwe Transparantiebenchmark verder te stimuleren en betrekken, zal vanaf volgend jaar de beoordeling van alle 500 ondernemingen via een interactieve website volledig beschikbaar en toegankelijk worden gemaakt. De website zal in lijn zijn met het beleidsplan 'Nederland Open In Verbinding' (NOIV) van Staatssecretaris Heemskerck.

De komende jaren zal er nadere aandacht gegeven worden aan de ontwikkeling van maatschappelijke verslaggeving in het MKB. MKB-ondernemingen kunnen op dit moment al wel vrijwillig deelnemen aan de Transparantiebenchmark.

Aanpassingen in het beoordelingsmodel

Naar aanleiding van de herziene Richtlijn 400 zijn de criteria van de Transparantiebenchmark ook ingrijpend gewijzigd. Maar daarnaast wordt een nieuwe opzet van de Transparantiebenchmark voorgestaan waarbij in samenwerking met de Nederlandse Vereniging Registeraccountants (NIVRA) en het Vereniging van Milieuaccountants (VMA), vanaf volgend jaar één aansprekende prijs worden uitgereikt voor de beste MVO-verslaggeving.

Als uitgangspunt geldt in ieder geval dat het Ministerie van Economische Zaken verantwoordelijkheid neemt voor de criteria en het beoordelingsproces. Zij laat zich daarbij adviseren door een panel van deskundigen die naast een rol in het beoordelingsproces ook toezien op de kwaliteit van het beoordelingsproces en de verdere ontwikkeling van de Transparantiebenchmark.

In de nieuwe opzet zoals die vanaf volgend jaar zal worden gehanteerd, wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds objectieve scoringscriteria en anderzijds criteria die het oordeel vergen van een panel van deskundigen. De objectieve criteria vallen uiteen in inhoudgerichte criteria en kwaliteitgerichte criteria. De totaalscore komt tot stand door middeling van de totale inhoudgerichte score en de score op de kwaliteitgerichte criteria.

Vervolgens zal een panel van deskundigen op basis van aanvullende criteria de scores in de vijf kwaliteitgerichte categorieën naar boven of naar beneden bijstellen. Op deze manier wordt het deskundigenpanel de mogelijkheid geboden om innovatieve en bijzondere aspecten van maatschappelijke verslaggeving te waarderen, maar tegelijkertijd is dit gebonden aan een vaststaand kader (zowel qua criteria als qua puntentelling).

De uiteindelijke score komt tot stand door middeling van de inhoudgerichte score en de bijgestelde gemiddelde score op de kwaliteitgerichte criteria. Naar verwachting zal het effect van deze nieuwe beoordelingsmethodiek leiden tot een lagere gemiddelde score op de Transparantiebenchmark. Om die reden zullen alle scores worden opgehoogd met een nader te bepalen basiswaarde. Hiermee wordt gewaarborgd dat de scores over de jaren heen vergelijkbaar blijven.

9 Pilot met herziene criteria

Inleiding

Ter voorbereiding op de invoering van de herziene criteria is ervoor gekozen aan de hand van een pilotstudie de uitvoerbaarheid van de herziene criteria te testen en de effecten op de gemiddelde score te bekijken. Daarvoor werd parallel aan de 'officiële' beoordeling in 2009 (tegen de huidige criteria) een beperkt aantal jaarverslagen beoordeeld aan de hand van de nieuwe set aan de zogenoemde objectieve scoringscriteria. Met andere woorden, bijstelling door een panel van deskundigen of ophoging met een basiswaarde zijn in deze pilot niet meegenomen. De resultaten van die beoordeling worden in dit hoofdstuk uiteengezet. De herziene criteria zullen worden gepubliceerd op de website van het Ministerie van Economische Zaken (www.ez.nl). Onder het tabblad 'Onderwerpen' onder 'Ruimte voor ondernemers' is het onderwerp 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' te vinden. Zie vervolgens onder het hoofdstuk 'Beleid' het onderwerp 'Transparantie'.

Voor de pilotstudie zijn 22 verslagen beoordeeld. Deze ondernemingen vertegenwoordigen de verschillende sectoren, evenals de verschillende groepen (met een nadruk op de hoger scorende groepen) op de ladder

voor de Transparantiebenchmark 2009. In de onderstaande tabel is de verdeling van de steekproef uitgelicht.

De scores die zijn bepaald aan de hand van de herziene criteria zijn vergeleken met de definitieve scores van de onderneming in de Transparantiebenchmark 2009. Op basis van de pilotstudie komt naar voren dat de set aan herziene criteria grote gevolgen heeft voor de gemiddelde score. De herziene criteria leiden tot een aanzienlijke neerwaartse bijstelling van de scores voor alle onderzochte verslagen, op één verslag na dat een lichte stijging in score laat zien. De belangrijkste oorzaak hiervan is enerzijds gelegen in de stringentere formulering van de nieuwe criteria. Anderzijds zijn naast de inhoudelijke criteria (deel a), kwaliteitgerichte criteria opgenomen (deel b). De kwaliteitgerichte criteria, in combinatie met de waardering van rapportage over sectorspecifieke elementen zorgt ervoor dat zelfs de best-scorende verslagen er fors op achteruit gaan. Ondernemingen zullen op basis van het herziene beoordelingsmodel worden uitgedaagd om meer samenhang te creëren tussen de kernactiviteiten van de onderneming en daarover te rapporteren.

	Groep 2009	Kopgroep	Achtervolgers	Peloton	Achterblijvers	Bezems-wagen	Totaal
Sector	Aantal	19	9	116	12	27	183
Retail	25			2	1		12%
Industriële goederen	25	1		2			12%
Voedsel en drank	18	1	1				11%
Dienstverlening	12		1	1			17%
Bouw en maritiem	13			1	1		15%
Banken en verzekeraars	16	1		1			13%
Technologie	16			1			6%
Energie, olie en gas	12	1		1			17%
Overig	9			1			11%
Transport	8	1					13%
Media	6	1					17%
Handelsmaatschappij	5			1			20%
Consumentenproducten	4	1					25%
Universiteiten	14						0%
Totaal	183	37%	22%	9%	17%	0%	

Score vergelijking

De beoordeling op basis van de herziene criteria heeft zoals gezegd een groot effect op de gemiddelde score. In dit hoofdstuk wordt op verschillende niveaus gekeken naar de effecten van de beoordeling op basis van de herziene criteria.

Vergelijking op totaalscore

Gemiddeld genomen komt de totaalscore van de pilotstudie groep na beoordeling op basis van de herziene criteria, uit op 41,5 punten vergeleken met 52,9 punten bij beoordeling op basis van de huidige criteria. De gemiddelde daling in score per onderneming is 21 procent. De dalingen lopen echter uiteen van 4 procent tot 75 procent. Er is ook sprake van één bescheiden stijging, van 5 procent. Het is belangrijk om vast te stellen dat door de grote variatie in scores het niet mogelijk is om statistisch verantwoorde conclusies te trekken aan de hand van de gemiddelde daling. Dit geldt uiteraard des te meer voor conclusies ten aanzien van sectoren of categorieën op de Transparantieladder. Toch is in de onderstaande tabel een overzicht gegeven van de gemiddelde dalingen in score per groep naar aanleiding van de Transparantieladder van 2009:

	Steekproef	Gem. score TB 09	Gem. score pilot	Verandering tov TB 09 score
Kopgroep	37%	78	60,8	-22%
Achtersvolgers	22%	65	63,5	-2%
Peloton	9%	43	32,5	-24%
Achterblijvers	17%	8	2,3	-70%
Bezemwagen	0%	0	0,0	0%
Gemiddeld		53	41,5	-21%

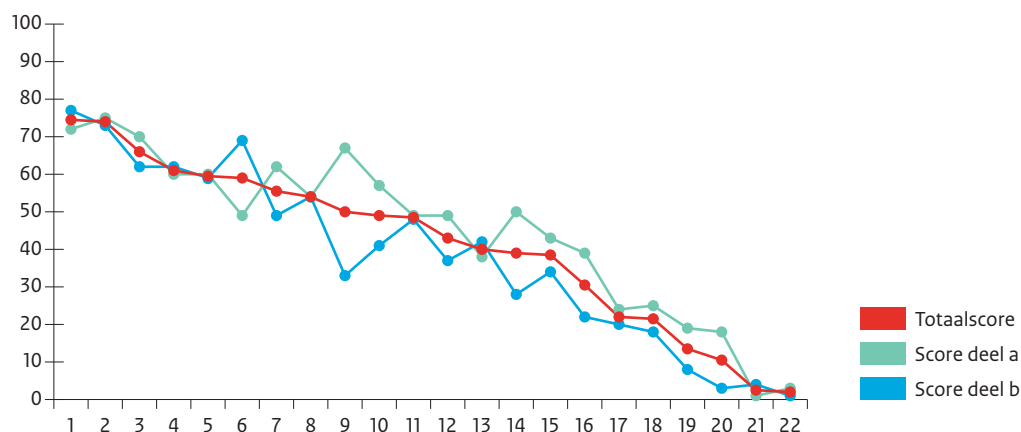
Wel kan worden gezegd dat de ondernemingen die vaak als 'best practice' worden genoemd als het gaat om de kwaliteit van maatschappelijke verslaggeving, een minder sterke daling laten zien dan overige ondernemingen. Daartegenover staat een relatief hoge daling voor verslagen

van ondernemingen waarin relatief over veel zaken wordt gerapporteerd (transparantie) maar die minder focus aanbrengen op materiële onderwerpen en minder aandacht besteden aan contextuele informatie.

Vergelijking op deelscores

Zoals al eerder aangegeven is het beoordelingsmodel voor de nieuwe objectieve scoringscriteria opgebouwd uit een deel met inhoudelijke criteria, deel a, en een deel met kwaliteitgerichte criteria, deel b. Voor de score op de nieuwe criteria wordt het gemiddelde genomen van de score op deel a en de score op deel b (score deel a + score deel b / 2). Om een beter beeld te krijgen bij waar de verschillen in score vooral door worden veroorzaakt, zijn in de onderstaande tabel de scores opgesplitst in deel a en deel b:

	Score herziene criteria	Score deel a	Score deel b
Onderneming 1	74,5	72	77
Onderneming 2	74,0	75	73
Onderneming 3	66,0	70	62
Onderneming 4	61,0	60	62
Onderneming 5	59,5	60	59
Onderneming 6	59,0	49	69
Onderneming 7	55,5	62	49
Onderneming 8	54,0	54	54
Onderneming 9	50,0	67	33
Onderneming 10	49,0	57	41
Onderneming 11	48,5	49	48
Onderneming 12	43,0	49	37
Onderneming 13	40,0	38	42
Onderneming 14	39,0	50	28
Onderneming 15	38,5	43	34
Onderneming 16	30,5	39	22
Onderneming 17	22,0	24	20
Onderneming 18	21,5	25	18
Onderneming 19	13,5	19	8
Onderneming 20	10,5	18	3
Onderneming 21	2,5	1	4
Onderneming 22	2,0	3	1

Uit de tabel valt af te leiden dat de dalende lijn in de totaalscores sterker wordt bepaald door de score op deel b dan door de score op deel a. Met andere woorden: de volgorde van meest naar minst scorende onderneming volgt grotendeels de volgorde van de scores op deel b, terwijl de scores op deel a meer afwijken van deze volgorde.

De conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat het vernieuwende element met de meest stimulerende werking vooral ligt bij de kwaliteitgerichte criteria. Dit is geen verrassing en volgt uit de aanleiding voor herziening van de criteria. Tegelijkertijd betekent dit dat de kwaliteitgerichte criteria een zwaarder aandeel hebben in de daling van de gemiddelde totaalscores.

Vergelijking op onderwerp

In het herziene beoordelingsmodel worden aan enkele onderwerpen zwaardere eisen gesteld dan in het huidige model. Het betreft vooral de onderwerpen ketenverantwoordelijkheid, de betrokkenheid van belanghebbenden en het verslaggevingsbeleid. Om inzicht te krijgen in de wijze waarop de scores op deze drie onderwerpen worden beïnvloed door de nieuwe criteria, zijn de criteria in het oude en het nieuwe beoordelingsmodel (en de score daarop) met elkaar vergeleken.

Voor deze drie onderwerpen geldt dat een groter aantal punten te behalen is in het herziene beoordelingsmodel dan in het oude model. Hieronder is per onderwerp aangegeven welke criteria zijn vergeleken.

Ketenverantwoordelijkheid

In de tabel rechts hiervan is aangegeven welke criteria uit het huidige beoordelingsmodel betrekking hebben op het onderwerp ketenverantwoordelijkheid, en wat de maximale score is die hierop te behalen is. Hetzelfde is gedaan voor de criteria uit het herziene beoordelingsmodel. In sommige gevallen wordt slechts een deel van de score voor een criterium bepaald door informatie over ketenverantwoordelijkheid, in deze gevallen is het maximale deel van de score dat voor deze informatie behaald kan worden weergegeven.

Huidige criteria		
Nr	Criterium	Max.
2	De landen waarin de onderneming actief is, worden toegelicht	1
6	Er wordt een expliciete beschrijving gegeven van de keten waarin de onderneming opereert, waarbij een toelichting wordt gegeven op de impact van de keten op mens, milieu en samenleving.	3
16	De verslaggeving geeft inzicht in het beleid dat de onderneming voert ten aanzien van ketenbeheer en -verantwoordelijkheid	1
17	De onderneming geeft een toelichting op de activiteiten die zij ontplooit om te komen tot verantwoord ketenbeheer	4
18	Er wordt een beschrijving gegeven van het proces van sturing en beheersing met betrekking tot verantwoord ketenbeheer. Het gaat hier bijvoorbeeld om: <ul style="list-style-type: none"> • verankering van maatschappelijke overwegingen in het inkoopproces • risicomanagement in de keten • het bewaken van naleving van interne en externe regelgeving • proces van evaluatie en eventuele bijsturing 	5
Totaal		14

Herziene criteria		
Nr	Criterium	Max.
1	Om de informatie in de maatschappelijke verslaggeving zinvol te kunnen interpreteren verstrekt de onderneming algemene informatie die samengenomen een duidelijk profiel schetst van de aard en omvang van de onderneming, inclusief eventuele dochterondernemingen en deelnemingen.	0,67
4	De onderneming geeft een beknopt overzicht van de (internationale) keten waarin zij opereert, waarbij een toelichting wordt gegeven op de belangrijkste maatschappelijke aspecten van internationaal ondernemen die spelen binnen de keten.	4
8	De maatschappelijke verslaggeving geeft inzicht in het beleid dat de onderneming voert ten aanzien van ketenverantwoordelijkheid.	3
15	Er wordt een beschrijving gegeven van de activiteiten die de onderneming ontplooit in het kader van ketenverantwoordelijkheid, alsmede van het proces van sturing en beheersing met betrekking tot de keten.	7
29	De onderneming geeft een toelichting op de afbakening van het verslag, inclusief vermelding van de periode waarover wordt gerapporteerd.	3
50	In de maatschappelijke verslaggeving worden de maatschappelijke resultaten in verband gebracht met relevante interne en externe ontwikkelingen.	0,5
Totaal		18,17

In de onderstaande tabel is weergegeven welk percentage van de punten per onderneming is behaald op het onderwerp ketenverantwoordelijkheid in het huidige beoordelingsmodel en in het herziene beoordelingsmodel, evenals het verschil tussen beide, dat uiteenloopt van een daling van maar liefst 90 procent tot een stijging van 49 procent:

	Huidige criteria	Herziene criteria	Vershil t.o.v. huidige criteria
Onderneming 1	57%	67%	17%
Onderneming 2	86%	70%	-19%
Onderneming 3	64%	75%	17%
Onderneming 4	36%	53%	49%
Onderneming 5	86%	48%	-44%
Onderneming 6	86%	37%	-57%
Onderneming 7	93%	70%	-25%
Onderneming 8	86%	54%	-37%
Onderneming 9	29%	22%	-23%
Onderneming 10	57%	48%	-16%
Onderneming 11	64%	64%	0%
Onderneming 12	36%	15%	-59%
Onderneming 13	36%	37%	3%
Onderneming 14	29%	15%	-49%
Onderneming 15	36%	4%	-90%
Onderneming 16	29%	15%	-49%
Onderneming 17	21%	17%	-19%
Onderneming 18	21%	20%	-6%
Onderneming 19	7%	4%	-48%
Onderneming 20	29%	15%	-49%
Onderneming 21	0%	0%	0%
Onderneming 22	7%	4%	-48%

Betrokkenheid van belanghebbenden

De volgende criteria uit het huidige en het herziene beoordelingsmodel hebben betrekking op het onderwerp belanghebbenden:

Huidige criteria		
Nr	Criterium	Max.
19	De onderneming benoemt haar belangrijkste stakeholders	1
20	De onderneming geeft aan wat de invloed is geweest van stakeholderdialoog op de verslaggeving	2
21	De onderneming geeft een toelichting op de wijze waarop een dialoog wordt gevoerd met stakeholders op terreinen die gelet op het profiel van de onderneming relevant zijn in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen of duurzaam ondernemen.	5
22	Uit de verslaggeving blijkt hoe stakeholderdialoog is verankerd in de onderneming	2
Totaal		10

Herziene criteria		
13	Uit de verslaggeving blijkt op welke wijze de betrokkenheid van belanghebbenden bij maatschappelijk ondernemen is verankerd in de onderneming als een continu management-proces.	3
42	In de maatschappelijke verslaggeving wordt benoemd welke organisaties en groepen door de onderneming als belangrijke belanghebbenden worden beschouwd.	0,5
43	In de maatschappelijke verslaggeving wordt uiteengezet op welke wijze de onderneming de betrokkenheid van belanghebbenden heeft gewaarborgd.	4
44	Uit de maatschappelijke verslaggeving blijkt hoe bij de inhoud en de inrichting rekening is gehouden met de informatiebehoefte van belanghebbenden.	3
45	Uit de maatschappelijke verslaggeving blijkt de betrokkenheid van belanghebbenden bij specifieke maatschappelijke aspecten van ondernemen.	1,3
46	De onderneming draagt in haar maatschappelijke verslaggeving een visie uit op relevante maatschappelijke thema's.	0,5
47	De verslaggeving vermeldt contactinformatie.	0,7
Totaal		13

In de onderstaande tabel is weergegeven welk percentage van de punten per onderneming is behaald op het onderwerp belanghebbenden in het huidige beoordelingsmodel en in het herziene beoordelingsmodel, evenals de stijging of daling ten opzichte van het percentage voor de huidige criteria. De grootste daling is 64 procent, terwijl de grootste stijging 131 procent bedraagt:

	Huidige criteria	Herziene criteria	Vershil t.o.v. huidige criteria
Onderneming 1	100%	88%	-12%
Onderneming 2	90%	65%	-27%
Onderneming 3	40%	63%	58%
Onderneming 4	30%	52%	72%
Onderneming 5	60%	86%	44%
Onderneming 6	100%	36%	-64%
Onderneming 7	60%	55%	-8%
Onderneming 8	30%	32%	8%
Onderneming 9	70%	63%	-10%
Onderneming 10	100%	62%	-38%
Onderneming 11	40%	38%	-4%
Onderneming 12	40%	59%	48%
Onderneming 13	40%	55%	38%
Onderneming 14	40%	55%	38%
Onderneming 15	30%	40%	33%
Onderneming 16	70%	40%	-43%
Onderneming 17	20%	5%	-73%
Onderneming 18	0%	2%	0%
Onderneming 19	0%	2%	0%
Onderneming 20	10%	23%	131%
Onderneming 21	0%	0%	0%
Onderneming 22	0%	2%	0%

Verslaggevingsbeleid

De volgende criteria uit het huidige en het herziene beoordelingsmodel hebben betrekking op het onderwerp verslaggevingsbeleid:

Huidige criteria		
Nr	Criterium	Max.
20	De onderneming geeft aan wat de invloed is geweest van stakeholderdialoog op de verslaggeving	2
43	Er wordt een toelichting gegeven op de reikwijdte van de maatschappelijke verslaggeving.	1
44	De onderneming is transparant over het aan de maatschappelijke verslaggeving ten grondslag liggende verslaggevingsbeleid en het verslaggevingsproces. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om informatie over: <ul style="list-style-type: none"> • gehanteerde rapportage standaarden • de keuze van prestatie-indicatoren • de gehanteerde definities van indicatoren • de wijze van dataverzameling • de wijze van consolideren van informatie (inclusief extrapolatie van gegevens) • methodes van meten, schatten en berekenen • inherente beperkingen in de betrouwbaarheid van de gepresenteerde informatie • aan de gegevens ten grondslag liggende veronderstellingen 	2
Totaal		5

Herziene criteria		
27	De onderneming geeft een toelichting op het aan de maatschappelijke verslaggeving ten grondslag liggende verslaggevingsbeleid en het verslaggevingsproces.	3
28	De onderneming geeft een toelichting op de reikwijdte van het verslag, waarbij precies wordt aangegeven over welke delen van de onderneming verslag wordt gedaan.	3
29	De onderneming geeft een toelichting op de afbakening van het verslag, inclusief vermelding van de periode waarover wordt gerapporteerd.	3
30	De onderneming geeft een toelichting op het al dan niet laten verifiëren van de maatschappelijke verslaggeving door een onafhankelijke, deskundige partij.	1
Totaal		10

In de hieropvolgende tabel is weergegeven welk percentage van de punten per onderneming is behaald op het onderwerp verslaggevingsbeleid in het huidige beoordelingsmodel en in het herziene beoordelingsmodel, evenals de stijging of daling ten opzichte van het percentage voor de huidige criteria. De grootste daling is 70 procent, terwijl de grootste stijging 100 procent bedraagt:

	Huidige criteria	Herziene criteria	Vershil t.o.v. huidige criteria
Onderneming 1	100%	90%	-10%
Onderneming 2	80%	80%	0%
Onderneming 3	80%	60%	-25%
Onderneming 4	60%	90%	50%
Onderneming 5	60%	50%	-17%
Onderneming 6	100%	40%	-60%
Onderneming 7	40%	30%	-25%
Onderneming 8	80%	30%	-63%
Onderneming 9	100%	30%	-70%
Onderneming 10	100%	40%	-60%
Onderneming 11	80%	60%	-25%
Onderneming 12	20%	20%	0%
Onderneming 13	20%	40%	100%
Onderneming 14	20%	30%	50%
Onderneming 15	0%	0%	0%
Onderneming 16	0%	10%	0%
Onderneming 17	0%	0%	0%
Onderneming 18	0%	0%	0%
Onderneming 19	0%	0%	0%
Onderneming 20	0%	0%	0%
Onderneming 21	0%	0%	0%
Onderneming 22	0%	0%	0%

Samenvatting bevindingen

Uit de bovenstaande paragrafen kan beperkt informatie worden gehaald. Vanwege de grote verscheidenheid aan resultaten is het niet mogelijk om algemene conclusies te trekken. Wat wel duidelijk wordt is dat door de herziening van de criteria, de beoordeling van de verslagen zodanig veranderd dat de scores daar in sterk uiteenlopende mate door worden beïnvloed.

Conclusie

De reden dat er weinig lijn is te ontdekken in de manier waarop de scores worden beïnvloed door de herziene criteria, is dat het beoordelingsmodel in meer dan één aspect is veranderd. Een belangrijke wijziging is de toevoeging van sectorspecifieke criteria. Een ander belangrijk verschil is dat er in het algemeen zwaardere eisen worden gesteld aan de context waarin wordt gerapporteerd. Meer dan bij de oude criteria is als leidraad genomen dat de lezer moet kunnen begrijpen of de gepresenteerde informatie positief of negatief afsteekt tegen de context van de onderneming, haar sector en externe ontwikkelingen. In die zin wordt door de nieuwe set aan criteria meer diepgang verlangd in de maatschappelijke verslaggeving. Daarnaast wordt ook een groot aantal aanvullende eisen gesteld (het merendeel bij de kwaliteitgerichte criteria). Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze wijzigingen:

Type informatie	Herziene criteria
Sectorspecifieke inhoud	2, 16, 31, 45
Context	48, 49, 50
Toegankelijkheid	32, 37, 38
Vergelijkbaarheid	33

Bij de herziening van het beoordelingsmodel is gezocht naar een balans tussen enerzijds de stimulerende werking van de Transparantiebenchmark en anderzijds de algemene wens om de vergelijkbaarheid van de scores met voorgaande jaren tot op zekere hoogte te behouden. In overleg met de begeleidingscommissie is besloten dat de in dit hoofdstuk omschreven aanpassing van het beoordelingsmodel de meest geschikte aanpassing is van het huidige beoordelingsmodel.

A Onderzoeksgroep

(alfabetisch weergegeven)

Naam bedrijf	Beursgenoteerd	Score TB 2009	Score TB 2008	Vershil tov vorig jaar
Aalberts	Ja	18	20	-2
ABN Amro	Nee	20	21	-1
Accell	Ja	22	22	0
Aegon	Ja	55	52	3
Agrifirm	Nee	18	18	0
Ahold	Ja	56	60	-4
Air France-KLM	Ja	73	74	-1
Akzo Nobel	Ja	77	72	5
Alanheri	Ja	18	0	18
Alliander	Nee	58	0	58
AMG	Ja	32	21	11
Amsterdam Commodities	Ja	12	14	-2
ANWB	Nee	46	28	18
Arcadis	Ja	36	37	-1
Argos	Nee	0	12	-12
ASMI	Ja	16	16	0
ASML	Ja	48	43	5
ASR Nederland	Nee	38	0	38
Autobinck	Nee	0	0	0
AVEBE	Nee	14	16	-2
Ballast Nedam	Ja	39	45	-6
BAM Groep	Ja	55	45	10
Basal	Nee	0	0	0
Batenburg	Ja	19	22	-3
Bavaria	Nee	0	14	-14
BE Semiconductor	Ja	16	17	-1
Beter Bed	Ja	21	20	1
BinckBank	Ja	23	18	5
Blokker Holding	Nee	10	11	-1
Boskalis Westminster	Ja	20	28	-8
Brunel	Ja	17	17	0
Cebeco	Nee	0	0	0
Cehave	Nee	37	27	10
Connexion	Nee	43	46	-3
CoopCodis	Nee	23	25	-2
Copaco	Nee	0	0	0
Corio	Ja	51	38	13
Corus	Nee	0	49	-49
Cosun	Nee	27	19	8

Naam bedrijf	Beursgenoteerd	Score TB 2009	Score TB 2008	Vershil tov vorig jaar
Crown van Gelder	Ja	76	82	-6
Crucell	Ja	38	21	17
CSM	Ja	53	53	0
CZ Groep	Nee	37	31	6
Damen	Nee	8	7	1
De Goudse	Nee	18	14	4
Delta	Nee	26	23	3
Delta Lloyd	Nee	62	60	2
DHV	Nee	67	73	-6
Dirkzwager	Nee	0	0	0
Draka	Ja	30	27	3
Drogisten Associatie	Nee	0	0	0
DSM	Ja	78	73	5
Dura Vermeer	Nee	21	30	-9
Dutch Flower Group	Nee	23	22	1
EBN	Nee	29	30	-1
Eneco	Nee	33	36	-3
Erasmus Universiteit Rotterdam	Nee	18	0	18
Eriks	Ja	23	26	-3
Essent	Nee	77	83	-6
Eureko/Achmea	Nee	77	76	1
Eureco	Nee	7	7	0
Eurospecialities	Nee	0	0	0
Exact	Ja	21	25	-4
ForFarmers	Nee	26	33	-7
Fortis	Ja	19	87	-68
FrieslandCampina	Nee	31	0	31
Fugro	Ja	26	25	1
Gamma	Ja	27	22	5
Gasunie	Nee	43	55	-12
Grontmij	Ja	31	27	4
HAL	Ja	13	11	2
Havenbedrijf Rotterdam	Nee	53	73	-20
Heijmans	Ja	53	39	14
Heineken	Ja	63	65	-2
Hoogwegt	Nee	0	0	0
Hunter Douglas	Ja	18	16	2
Imtech	Ja	32	34	-2
ING Groep	Ja	81	90	-9

Naam bedrijf	Beursgenoteerd	Score TB 2009	Score TB 2008	Vershil tov vorig jaar
Intergamma	Nee	0	0	0
Intres	Nee	21	17	4
Janssen de Jong	Nee	18	19	-1
Jetix	Ja	15	17	-2
Kendrion	Ja	25	24	1
Koop Holding	Nee	0	0	0
Koops Furness	Nee	16	17	-1
KPN	Ja	56	55	1
Logica	Ja	32	36	-4
Lohomij	Nee	0	0	0
MacIntosh	Ja	37	44	-7
Markeur Holding	Nee	0	21	-21
Maxeda	Nee	29	28	1
MCB	Nee	18	19	-1
Mediq	Ja	27	25	2
Menzis	Nee	34	48	-14
Nedap	Ja	13	14	-1
Nedschroef	Nee	0	0	0
New Skies Satellites BV	Nee	0	0	0
Neways Electronics	Ja	22	20	2
Nidera	Nee	0	0	0
NS	Nee	43	42	1
Nuon	Nee	67	78	-11
Nutreco	Ja	67	76	-9
Oad	Nee	0	0	0
Océ	Ja	75	73	2
Open Universiteit	Nee	19	0	19
Ordina	Ja	29	29	0
Pharming Group	Ja	23	14	9
Philips Electronics	Ja	69	74	-5
Pon Holdings	Nee	0	0	0
Rabobank	Nee	94	96	-2
Radboud Universiteit Nijmegen	Nee	18	0	18
Randstad	Ja	35	37	-2
Reed Elsevier	Ja	75	80	-5
Reesink	Ja	12	12	0
Ricoh	Nee	33	29	4
Rijksuniversiteit Groningen	Nee	18	0	18
Roto Smeets Group NV	Ja	49	50	-1
Royal Haskoning	Nee	49	46	3
Samas	Ja	18	21	-3
SBM Offshore	Ja	48	54	-6
Schiphol	Nee	65	61	4
Schouten	Nee	0	0	0
Schuitema	Ja	19	24	-5
Shell	Ja	73	78	-5
SHV	Nee	18	22	-4
Simac	Ja	19	21	-2

Naam bedrijf	Beursgenoteerd	Score TB 2009	Score TB 2008	Vershil tov vorig jaar
SITA Nederland	Nee	47	0	47
Slibverwerking Noord-Brabant	Nee	24	0	24
Sligro	Ja	38	40	-2
Smit	Ja	27	27	0
SNS Reaal	Ja	44	53	-9
Sperwer	Nee	22	27	-5
Spyker Cars	Ja	24	18	6
Stern	Ja	0	20	-20
Stork	Ja	20	23	-3
Super de Boer	Ja	54	35	19
Superunie	Nee	0	0	0
Swets & Zeitlinger	Nee	12	15	-3
TBI	Nee	21	28	-7
Teijin Aramid	Nee	51	0	51
Tele2	Nee	23	22	1
Telegraaf Media Groep	Ja	23	21	2
Ten Cate	Ja	26	29	-3
The Greenery	Nee	47	50	-3
TKH Group	Ja	23	26	-3
TNT	Ja	78	80	-2
TomTom	Ja	30	31	-1
TU Delft	Nee	17	0	17
TU Eindhoven	Nee	26	0	26
Uniconsult	Nee	0	0	0
Unilever	Ja	79	83	-4
Unit 4 Agresso	Ja	32	27	5
Univar	Nee	0	0	0
Universiteit Leiden	Nee	22	0	22
Universiteit Maastricht	Nee	19	0	19
Universiteit Twente	Nee	19	0	19
Universiteit Utrecht	Nee	16	0	16
Universiteit van Amsterdam	Nee	16	0	16
Universiteit van Tilburg	Nee	12	0	12
USG People	Ja	24	26	-2
UVIT	Nee	20	33	-13
Van Der Moolen	Ja	16	15	1
Van der Sluijs	Nee	13	14	-1
Van Drie	Nee	19	0	19
Van Gansewinkel Groep	Nee	61	45	16
Van Lanschot	Ja	27	30	-3
Van Leeuwen Buizen	Nee	14	18	-4
Van Oord	Nee	18	25	-7
VastNed Groep	Ja	21	23	-2
Vion	Nee	27	37	-10
Volker Wessels	Nee	35	33	2
Vopak	Ja	37	27	10
Vos Logistics	Nee	0	11	-11
Vrije Universiteit	Nee	25	0	25

Naam bedrijf	Beursgenoteerd	Score TB 2009	Score TB 2008	Vershil tov vorig jaar
Wagenborg	Nee	0	0	0
Wageningen Universiteit	Nee	23	0	23
Wavin	Ja	31	23	8
Wegener	Ja	31	29	2
Wereldhave	Ja	35	32	3
Wessanen	Ja	77	76	1
Wolters Kluwer	Ja	52	54	-2
Yacht	Nee	52	0	52
Zeeman	Nee	36	0	36

B Beoordelingsmodel

Het beoordelingsmodel bestaat uit tien categorieën. In elke categorie kunnen maximaal tien punten worden toegekend.

Profiel. Geeft de verslaggeving inzicht in onderwerpen als personeelsomvang, belangrijkste producten en diensten, de kernprocessen van de onderneming en de invloed op mens, milieu en samenleving, de eigendomsverhoudingen en de positie in de keten?

Visie en strategie. Geeft de verslaggeving inzicht in de visie van de onderneming op MVO, de toekomstverwachtingen betreffende MVO, het gebruik van interne en externe richtlijnen en het tonen van de maatschappelijke betrokkenheid?

Ondernemingsbestuur en managementsystemen. Geeft de verslaggeving inzicht in de namen van de bestuurders en hun bestuurstaken, de organisatiestructuur, de taken en verantwoordelijkheden binnen het MVO en de sturing en beheersing van het MVO?

Ketenverantwoordelijkheid. Geeft de verslaggeving inzicht in de wijze waarop de onderneming het beleid voert ten aanzien van ketenbeheer en -verantwoordelijkheid, de activiteiten die worden ontplooid om te komen tot ketenbeheer en -verantwoordelijkheid, en hoe het proces van sturing en beheersing van de keten eruit ziet?

Stakeholders. Geeft de verslaggeving inzicht in de stakeholders van de onderneming, hoe de dialoog met stakeholders wordt aangegaan, hoe die dialoog verankerd is, de wijze waarop die dialoog is gevoerd en wat de invloed van die dialoog is geweest?

Economische aspecten van de bedrijfsvoering. Geeft de verslaggeving inzicht in het beleid van de onderneming betreffende financieel economische aspecten, de verbeteringen die zijn gerealiseerd en eventuele doelstellingen die zijn neergezet?

Milieuaspecten van de bedrijfsvoering. Geeft de verslaggeving inzicht in het beleid van de onderneming betreffende milieuaspecten, de verbeteringen die zijn gerealiseerd en eventuele doelstellingen die zijn neergezet?

Sociale aspecten van de bedrijfsvoering. Geeft de verslaggeving inzicht in het beleid van de onderneming betreffende sociale aspecten, de verbeteringen die zijn gerealiseerd en eventuele doelstellingen die zijn neergezet?

Verificatie. Werd de verslaggeving geverifieerd door een onafhankelijke deskundige of een materiedeskundige of werd er aannemelijk gemaakt waarom de onderneming daar niet voor heeft gekozen?

Uitwerking. Geeft de verslaggeving inzicht in dilemma's betreffende MVO? Bevat het een samenvatting van de belangrijkste resultaten? Wordt contactinformatie vermeld? Verwijst het naar andere externe verslaggeving?

Het beoordelingsmodel resulteert voor elke onderneming in een score, uitgedrukt in het percentage behaalde punten ten opzichte van het in deze methode maximum haalbare (100 procent is maximaal transparant). Aan de hand van hun score zijn de ondernemingen gegroepeerd in vijf categorieën, die tezamen de transparantieladder vormen.

Profiel (maximaal 10 punten)

De belangrijkste producten en/of diensten van de onderneming worden beschreven.

0 = geen of gedeeltelijke beschrijving

1 = beschrijving van de producten/diensten die de onderneming levert. In het geval van consumenten en industriële producten wordt inzicht gegeven in de merken die de onderneming voert.

De landen waarin de onderneming actief is, worden toegelicht

0 = geen beschrijving

1 = er wordt een toelichting gegeven op de ondernemingsactiviteiten in het buitenland of het is duidelijk dat de onderneming geen buitenlandse activiteiten heeft. In het geval van buitenlandse activiteiten wordt een overzicht gegeven van vestigingen in het buitenland (tenminste op landenniveau)

Het aantal medewerkers van de onderneming, alsmede de omzet en de resultaten worden gespecificeerd naar regio en/of naar producten/diensten.

0 = geen vermelding

1 = gespecificeerde cijfermatige informatie met betrekking tot zowel medewerkers als bedrijfseconomische gegevens (mogelijk blijkt uit de verslaggeving dat de onderneming uitsluitend in Nederland actief is of geen gedifferentieerde producten/diensten heeft)

Er wordt een toelichting gegeven op concernrelaties en eigendomsverhoudingen (waaronder vermelding van de belangrijkste aandeelhouders)

0 = geen beschrijving

1 = er wordt een toelichting gegeven op aandeelhouders, aandelenbezit en zeggenschapverhoudingen (mogelijk blijkt uit de verslaggeving dat dit niet van toepassing is op de onderneming)

Er wordt een expliciete beschrijving gegeven van de kernprocessen en -activiteiten van de onderneming, waarbij een toelichting wordt gegeven op de impact van de bedrijfsvoering op mens, milieu en samenleving.

0 = geen of gedeeltelijke beschrijving van de kernprocessen en -activiteiten

+ 1 expliciete beschrijving van kernprocessen en -activiteiten, inclusief de belangrijkste productiefactoren (waaronder een toelichting op grondstoffen)

+ 2 er wordt uitleg gegeven over de impact van de bedrijfsvoering op mens, milieu en samenleving waarbij de financieel-economische, milieu- en sociale aspecten worden benoemd die in het bijzonder relevant zijn voor de onderneming.

Er wordt een expliciete beschrijving gegeven van de keten waarin de onderneming opereert, waarbij een toelichting wordt gegeven op de impact van de keten op mens, milieu en samenleving.

0 = geen of gedeeltelijke beschrijving van de keten

+ 1 expliciete beschrijving van de keten, inclusief de herkomst van grondstoffen (naar landen/regio's) en toeleveranciers, alsmede de belangrijkste afnemers en/of afzetmarkten

+ 2 er wordt uitleg gegeven over de impact van de keten op mens, milieu en samenleving (aan de hand van een beschrijving van specifieke risico's). Hierbij worden de financieel-economische, milieu- en sociale aspecten benoemd die in het bijzonder relevant zijn voor de keten waarin de onderneming actief is.

Visie en strategie (maximaal 10 punten)

De visie en de strategie van de onderneming in relatie tot maatschappelijk verantwoord ondernemen of duurzaam ondernemen wordt uitgelegd

0 = geen toelichting

1 = algemene beschrijving van de visie en strategie

2 = beschrijving van de visie en strategie in de vorm van een directieverklaring (mogelijk in de vorm van een voorwoord of een apart hoofdstuk dan wel paragraaf).

+ 1 het verslag nodigt de lezer uit tot het geven van een reactie en biedt daarvoor een concrete mogelijkheid

In de verslaggeving wordt een toelichting gegeven op de toekomstverwachtingen van het bestuur ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen of duurzaam ondernemen

0 = geen beschrijving

1 = toekomstverwachtingen worden toegelicht

De verslaggeving geeft een toelichting op interne richtlijnen met betrekking tot gewenst gedrag (waaronder bijvoorbeeld kernwaarden, bedrijfsprincipes, gedragscodes en klokkenluideregelingen)

0 = geen toelichting

+ 1 toelichting op het bestaan en de inhoud van tenminste één intern manifest of code

+ 1 openbaarmaking van tenminste één manifest of code. Mogelijk verwijst de verslaggeving naar publicatie elders.

De verslaggeving geeft een toelichting op externe richtlijnen waaraan de onderneming zich al dan niet gehouden acht (zoals bijvoorbeeld sectorspecifieke richtlijnen, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, Global Compact van de Verenigde Naties)

0 = geen toelichting

1 = toelichting op het standpunt van de onderneming ten aanzien van tenminste één extern manifest of code

De verslaggeving geeft inzicht in de activiteiten van de onderneming met betrekking tot sociaal-maatschappelijke betrokkenheid. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om sponsoring vanuit MVO perspectief, pro bono dienstverlening of projecten die gestart zijn vanuit het oogpunt een bijdrage te leveren aan de samenleving.

0 = geen expliciete toelichting op maatschappelijke betrokkenheid

1 = algemene beschrijving

2 = specifieke beschrijving, waarbij een kwantitatieve onderbouwing wordt gegeven

+ 1 er wordt duidelijk gemaakt dat de activiteiten in het kader van sociaal-maatschappelijke betrokkenheid in het verlengde liggen van de kernactiviteiten en als zodanig passen bij de aard van de onderneming

Ondernemingsbestuur en Managementsystemen (maximaal 10 punten)

Er wordt een toelichting gegeven op het bestuur van de onderneming en de achtergronden en bestuurstaken van bestuurders

0 = geen vermelding

1 = de namen van de leden van de Raad van Bestuur (en van de Raad van Commissarissen indien van toepassing) worden vermeld zonder verdere toelichting

2 = de namen van de leden van de Raad van Bestuur (en van de Raad van Commissarissen indien van toepassing) worden vermeld met een toelichting op tenminste drie van onderstaande punten:

- taken en verantwoordelijkheden van bestuurders
- bestuurstermijnen
- achtergrond van de bestuurders
- overige bestuursfuncties van bestuurders

Er wordt inzicht gegeven in de organisatiestructuur van de onderneming

0 = geen toelichting

+1 beschrijving van de organisatiestructuur op tenminste het niveau van de belangrijkste decentrale organisatie-eenheden (divisies, business units of landen)

+1 schematische weergave van de organisatiestructuur (organogram)

Er wordt een beschrijving gegeven van de taken en verantwoordelijkheden binnen de onderneming ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen en/of duurzaam ondernemen

0 = geen toelichting

1 = er wordt een toelichting gegeven op de governance structuur met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen en/of duurzaam ondernemen

+ 1 uit de toelichting blijkt de verantwoordelijkheid en de betrokkenheid van het hoogste bestuurslichaam

+ 1 uit de toelichting blijkt de verantwoordelijkheid en de betrokkenheid van toezichthouders (bijvoorbeeld de Raad van Commissarissen of een speciaal daartoe ingestelde commissie) bij de strategie en de resultaten van de onderneming op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen en/of duurzaam ondernemen

Er wordt een beschrijving gegeven van het proces van sturing en beheersing met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen en/of duurzaam ondernemen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om:

- proces van strategiebeoordeling
- risicomanagement
- compliance met wet- en regelgeving
- audits van managementsystemen (inclusief eventuele certificatie)
- beoordelings- en beloningsystemen
- feedback en evaluatiesystemen (inclusief beleidsevaluaties)

0 = geen toelichting

2 = er wordt een toelichting gegeven op tenminste drie van bovengenoemde punten

+ 1 de toelichting geeft inzicht in de wijze waarop maatschappelijke resultaten invloed hebben op de beloning van bestuurders

Ketenverantwoordelijkheid (maximaal 10 punten)

De verslaggeving geeft inzicht in het beleid dat de onderneming voert ten aanzien van ketenbeheer en -verantwoordelijkheid

0 = geen toelichting

1 = het gevoerde beleid wordt toegelicht

De onderneming geeft een toelichting op de activiteiten die zij ontplooit om te komen tot verantwoord ketenbeheer

0 = geen toelichting

1 = algemene beschrijving

2 = specifieke beschrijving in relatie tot concrete milieu- en sociale risico's die zich voordoen in de productieketen

+ 2 uit de beschrijving blijkt de betrokkenheid van stakeholdergroepen in de wijze waarop de onderneming omgaat met onderwerpen op het gebied van verantwoord ketenbeheer

Er wordt een beschrijving gegeven van het proces van sturing en beheersing met betrekking tot verantwoord ketenbeheer. Het gaat hier bijvoorbeeld om:

- verankering van maatschappelijke overwegingen in het inkoopproces
- risicomanagement in de keten
- het bewaken van naleving van interne en externe regelgeving
- proces van evaluatie en eventuele bijsturing

0 = geen toelichting

1 = er wordt een toelichting gegeven op tenminste twee van bovengenoemde punten

+ 2 de toelichting geeft inzicht in de wijze waarop verantwoordelijkheden in de organisatie zijn belegd ten aanzien van verantwoord ketenbeheer

+ 2 er wordt een toelichting gegeven op vormen van externe controle op verantwoord ketenbeheer waar de onderneming bij betrokken is

Stakeholders (maximaal 10 punten)

De onderneming benoemt haar belangrijkste stakeholders

0 = geen vermelding

1 = stakeholders worden expliciet benoemd

De onderneming geeft aan wat de invloed is geweest van stakeholderdialoog op de verslaggeving

0 = geen vermelding

1 = algemene beschrijving

2 = specifieke beschrijving waarbij wordt aangegeven welke onderwerpen voor welke stakeholders van belang zijn en hoe vaststelling hiervan de inhoud van de verslaggeving heeft beïnvloed

De onderneming geeft een toelichting op de wijze waarop een dialoog wordt gevoerd met stakeholders op terreinen die gelet op het profiel van de onderneming relevant zijn in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen of duurzaam ondernemen.

0 = geen toelichting

1 = algemene beschrijving

2 = er wordt een gedetailleerde beschrijving gegeven waarbij wordt ingegaan op de onderwerpen van de dialoog, de vorm waarin de dialoog gevoerd werd, de uitkomsten van de dialoog en de vervolgstappen

+ 1 tenminste twee stakeholdergroepen met wie de onderneming een dialoog voert, worden bij naam genoemd
+ 2 uit de verslaggeving blijkt dat de onderneming een stakeholderdialoog heeft gevoerd over onderwerpen binnen tenminste drie van de volgende categorieën:

- milieu
- arbeidsvoorwaarden
- veiligheid en gezondheid
- productverantwoordelijkheid
- mensenrechten

Uit de verslaggeving blijkt hoe stakeholderdialoog is verankerd in de onderneming

0 = geen toelichting

1 = beschrijving van tenminste twee structurele maatregelen die gericht zijn op de identificatie en selectie van stakeholders, het entameren en voeren van stakeholderdialoog, en het vastleggen en analyseren van de uitkomsten ervan
+ 1 toelichting op de wijze waarop de uitkomsten van stakeholderdialoog worden geanalyseerd en meegewogen in beleidvorming (aan de hand van tenminste één concreet voorbeeld)

Economische aspecten van de bedrijfsvoering (maximaal 10 punten)

Er wordt uitleg gegeven over het beleid dat de onderneming voert met betrekking tot financieel-economische aspecten van de bedrijfsvoering

0 = geen toelichting

1 = het gevoerde financieel-economische beleid wordt toegelicht

De verslaggeving geeft inzicht in de resultaten van de onderneming met betrekking tot de economische aspecten van de bedrijfsvoering.

0 = geen toelichting

+ 1 er wordt een toelichting gegeven aan de hand van traditioneel financiële indicatoren zoals bijvoorbeeld omzet, beloningen, winst en belastingen
+ 2 er wordt een toelichting gegeven aan de hand van tenminste drie niet-financiële indicatoren zoals bijvoorbeeld:

- de effecten van investeringen en desinvesteringen
- innovatie (waaronder partnerships)
- huisvestingsbeleid (inclusief de impact op werkgelegenheid)
- de preventie van omkoping en corruptie
- eerlijke concurrentie en prijsvorming
- onderzoek en ontwikkeling
- socio-economische aspecten van producten en diensten

De verslaggeving bevat doelstellingen met betrekking tot de economische aspecten van de bedrijfsvoering.

0 = geen expliciete vermelding van doelstellingen

1 = algemene beschrijving van tenminste één financiële en één niet-financiële doelstelling

2 = specifieke beschrijving van tenminste één financiële en één niet-financiële doelstelling, waarbij een kwantitatieve prestatiedoelstelling wordt gegeven, alsmede een concreet tijdspad

In de verslaggeving wordt expliciet ingegaan op de verbeteringen die de onderneming heeft doorgevoerd met betrekking tot het financieel-economische beleid.

0 = geen toelichting

1 = er wordt een toelichting gegeven op tenminste één concrete vordering met betrekking tot het financieel-economische beleid

In de verslaggeving wordt expliciet ingegaan op de resultaatverbetering dan wel -verslechtering in relatie tot financieel-economische aspecten die de onderneming heeft laten zien in de afgelopen verslaggevingsperiode.

0 = geen toelichting

+ 1 er wordt in algemene termen een toelichting gegeven op de verbetering dan wel verslechtering van de financieel-economische resultaten ten opzichte van de voorgaande periode

+ 1 er wordt een toelichting gegeven op de resultaatverbetering dan wel -verslechtering ten opzichte van eerder geformuleerde doelstellingen aan de hand van tenminste twee traditioneel financiële indicatoren

+ 1 er wordt een toelichting gegeven op de resultaatverbetering dan wel -verslechtering ten opzichte van eerder geformuleerde doelstellingen aan de hand van tenminste twee niet-financiële indicatoren

Milieuaspecten van de bedrijfsvoering (maximaal 10 punten)

Er wordt uitleg gegeven over het milieubeleid dat de onderneming voert

0 = geen toelichting

1 = het gevoerde milieubeleid wordt toegelicht

De verslaggeving geeft inzicht in de resultaten van

de onderneming met betrekking tot de milieuaspecten van de bedrijfsvoering. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om:

- het gebruik van niet-vernieuwbare hulpbronnen (waaronder energieverbruik)
- het (her)gebruik van materialen en grondstoffen (waaronder gevaarlijke stoffen)
- effecten naar lucht, water en bodem (waaronder emissies van broeikasgassen)
- afval (waaronder chemisch afval)

- 0 = geen beschrijving
- 1 = de onderneming geeft kwantitatieve informatie over tenminste twee indicatoren met betrekking tot tenminste één van bovenstaande categorieën
- 2 = de onderneming geeft kwantitatieve informatie over tenminste vier indicatoren met betrekking tot tenminste twee van bovenstaande categorieën
- 3 = de onderneming geeft kwantitatieve informatie over tenminste zes indicatoren met betrekking tot tenminste drie van bovenstaande categorieën

De verslaggeving bevat doelstellingen met betrekking tot de milieuaspecten van de bedrijfsvoering.

- 0 = geen expliciete vermelding van doelstellingen
- 1 = algemene beschrijving van tenminste twee doelstellingen
- 2 = specifieke beschrijving van tenminste twee doelstellingen, waarbij een kwantitatieve prestatiedoelstelling wordt gegeven, alsmede een concreet tijdspad

In de verslaggeving wordt expliciet ingegaan op de verbeteringen die de onderneming heeft doorgevoerd met betrekking tot het milieubeleid.

- 0 = geen toelichting
- 1 = er wordt een toelichting gegeven op één concrete vordering met betrekking tot het milieubeleid
- 2 = er wordt een toelichting gegeven op meer dan één concrete vordering met betrekking tot het milieubeleid

In de verslaggeving wordt expliciet ingegaan op de resultaatverbetering dan wel -verslechtering in relatie tot het milieu die de onderneming heeft laten zien in de afgelopen verslaggevingsperiode.

- 0 = geen toelichting
- + 1 er wordt in algemene termen een toelichting gegeven op de verbetering dan wel verslechtering van de milieuresultaten ten opzichte van de voorgaande periode
- + 1 er wordt een toelichting gegeven op de resultaatverbetering dan wel -verslechtering aan de hand van eerder geformuleerde doelstellingen op tenminste twee relevante terreinen

Sociale aspecten van de bedrijfsvoering (maximaal 10 punten)

Er wordt uitleg gegeven over het sociale beleid dat de onderneming voert

- 0 = geen toelichting
  - 1 = het gevoerde sociale beleid wordt toegelicht
- De verslaggeving geeft inzicht in de resultaten van de onderneming met betrekking tot de sociale aspecten van de bedrijfsvoering. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om:
- ethiek en integriteit
  - arbeidsvoorwaarden (waaronder personeelsverloop, opleiding en training en ontplooiingsmogelijkheden)
  - veiligheid en gezondheid (waaronder ziekteverzuim en letsel- en beroepsziekten)

- diversiteit (waaronder man-vrouw-verdeling, vrouwen in managementposities, percentage allochtone medewerkers en percentage medewerkers met een lichamelijke en/of geestelijke beperking)
- productverantwoordelijkheid (waaronder dierwelzijn, voedselveiligheid en genetische modificatie)
- mensenrechten (waaronder discriminatie, kinderarbeid, dwangarbeid, vrijheid van organisatie en collectieve onderhandeling, beveiliging, rechten van inheemse volken)

- 0 = geen beschrijving
- 1 = de onderneming geeft kwantitatieve informatie over tenminste twee indicatoren met betrekking tot tenminste twee van bovenstaande categorieën
- 2 = de onderneming geeft kwantitatieve informatie over tenminste vier indicatoren met betrekking tot tenminste drie van bovenstaande categorieën
- 3 = de onderneming geeft kwantitatieve informatie over tenminste zes indicatoren met betrekking tot tenminste vier van bovenstaande categorieën

De verslaggeving bevat doelstellingen met betrekking tot de sociale aspecten van de bedrijfsvoering.

- 0 = geen expliciete vermelding van doelstellingen
- 1 = algemene beschrijving van tenminste twee doelstellingen
- 2 = specifieke beschrijving van tenminste twee doelstellingen, waarbij een kwantitatieve prestatiedoelstelling wordt gegeven, alsmede een concreet tijdspad

In de verslaggeving wordt expliciet ingegaan op de verbeteringen die de onderneming heeft doorgevoerd met betrekking tot sociale beleidsterreinen.

- 0 = geen toelichting
- 1 = er wordt een toelichting gegeven op één concrete vordering met betrekking tot nieuw of aangescherpt beleid op sociaal gebied
- 2 = er wordt een toelichting gegeven op meer dan één concrete vordering met betrekking tot nieuw of aangescherpt beleid op sociaal gebied

In de verslaggeving wordt expliciet ingegaan op de resultaatverbetering dan wel -verslechtering in relatie tot sociale aspecten, die de onderneming heeft laten zien in de afgelopen verslaggevingsperiode.

- 0 = geen toelichting
- + 1 er wordt in algemene termen een toelichting gegeven op de verbetering dan wel verslechtering van de sociale resultaten ten opzichte van de voorgaande periode
- + 1 er wordt een toelichting gegeven op de resultaatverbetering dan wel -verslechtering aan de hand van eerder geformuleerde doelstellingen op tenminste twee relevante terreinen

Verificatie (maximaal 10 punten)

De onderneming geeft een toelichting op het al dan niet laten verifiëren van de maatschappelijke verslaggeving door een onafhankelijke, deskundige partij. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om informatie over:

- de redenen voor het al dan niet laten verifiëren van de maatschappelijke verslaggeving
- de keuze voor een onafhankelijke, deskundige partij
- de reikwijdte van eventuele verificatie en de diepgang van uitgevoerde verificatiewerkzaamheden

0 = geen beschrijving

1 = de onderneming geeft een toelichting op tenminste één van bovengenoemde punten

De verslaggeving bevat een verklaring van materiedeskundigen (zoals maatschappelijke organisaties, sectorspecialisten, milieu auditors, sociale auditors, accountants, etc.) over de kwaliteit van de maatschappelijke verslaggeving en/of over de behaalde resultaten van de onderneming op het gebied van mens, milieu en samenleving

0 = er is geen verklaring opgenomen

2 = er is een verklaring opgenomen

De verslaggeving bevat een verklaring van een onafhankelijke, deskundige partij die de inhoud van de maatschappelijke verslaggeving heeft geverifieerd en die tot een publiek oordeel komt over de betrouwbaarheid van de gepresenteerde informatie

0 = er is geen verklaring opgenomen

2 = er is een verklaring opgenomen met een conclusie over de betrouwbaarheid van de informatie

+ 1 de verklaring van de onafhankelijke, deskundige partij geeft inzicht in de volgende punten:

- de gehanteerde standaard(en) voor verificatie
- de reikwijdte van de verificatie
- de aard van de uitgevoerde werkzaamheden
- de bevindingen van de verificatie (op hoofdlijnen)

De aard en de reikwijdte van de uitgevoerde verificatiewerkzaamheden leiden tot een conclusie van de onafhankelijke, deskundige partij dat met redelijke mate van zekerheid kan worden vastgesteld dat de informatie in het maatschappelijke verslag betrouwbaar is.

0 = De verklaring geeft een beperkte mate van zekerheid

2 = De verklaring geeft een beperkte mate van zekerheid over een deel van de gepresenteerde informatie en een redelijke mate van zekerheid over een ander deel van de informatie in het maatschappelijke verslag

4 = De verklaring geeft een redelijke mate van zekerheid

Uitwerking (maximaal 10 punten)

De verslaggeving geeft inzicht in een aantal dilemma's waar de onderneming mee geconfronteerd wordt

0 = geen dilemma's

2 = in de verslaggeving worden tenminste twee relevante dilemma's uitgewerkt en ook expliciet als dilemma's benoemd

+ 1 uit de beschrijving blijkt dat de onderneming stakeholders heeft betrokken om te bepalen hoe de onderneming met deze dilemma's om zou moeten gaan

+ 1 De uitgewerkte dilemma's houden direct verband met de kernprocessen en – activiteiten van de onderneming

Er wordt een toelichting gegeven op de reikwijdte van de maatschappelijke verslaggeving.

0 = geen toelichting

1 = de onderneming maakt duidelijk over welke delen van de organisatie wel en over welke niet wordt gerapporteerd, alsmede over welke periode wordt gerapporteerd

De onderneming is transparant over het aan de maatschappelijke verslaggeving ten grondslag liggende verslaggevingsbeleid en het verslaggevingsproces. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om informatie over:

- gehanteerde rapportage standaarden
- de keuze van prestatie-indicatoren
- de gehanteerde definities van indicatoren
- de wijze van dataverzameling
- de wijze van consolideren van informatie (inclusief eventuele extrapolatie van gegevens)
- methodes van meten, schatten en berekenen
- inherente beperkingen in de betrouwbaarheid van de gepresenteerde informatie
- aan de gegevens ten grondslag liggende veronderstellingen

0 = geen beschrijving

2 = de onderneming geeft een toelichting op tenminste vier van bovengenoemde punten

De relatie tussen verschillende vormen van externe verslaggeving wordt verduidelijkt met onderlinge verwijzingen waar van toepassing

0 = geen onderlinge verwijzingen

1 = verwijzingen tussen verschillende verslagen

De verslaggeving vermeldt contactinformatie

0 = geen vermelding

1 = contactinformatie wordt gegeven

De verslaggeving bevat een kernachtige samenvatting van de belangrijkste resultaten op economisch, milieu en sociaal gebied in de verslaggevingsperiode.

0 = geen samenvatting

1 = er wordt een samenvatting gegeven

C Ondernemingen met separate maatschappelijke en/of sociale verslagen

Naam bedrijf	Beursgenoteerd	Score
Aegon	Ja	55
Ahold	Ja	56
Air France-KLM	Ja	73
Akzo Nobel	Ja	77
Alliander	Nee	58
ANWB	Nee	46
ASML	Ja	48
ASR Nederland	Nee	38
BAM Groep	Ja	55
Blokker Holding	Nee	10
Cehave	Nee	37
Cosun	Nee	27
Crown van Gelder	Ja	76
CSM	Ja	53
CZ Groep	Nee	37
Delta Lloyd	Nee	62
DHV	Nee	67
DSM	Ja	78
Dura Vermeer	Nee	21
Essent	Nee	77
Eureko/Achmea	Nee	77
Havenbedrijf Rotterdam	Nee	53
Heijmans	Ja	53
Heineken	Ja	63
ING Groep	Ja	81
KPN	Ja	56
Menzis	Nee	34
Nuon	Nee	67
Nutreco	Ja	67
Océ	Ja	75
Rabobank	Nee	94
Reed Elsevier	Ja	75
Ricoh	Nee	33
Roto Smeets Group NV	Ja	49
Royal Haskoning	Nee	49
SBM Offshore	Ja	48

Naam bedrijf	Beursgenoteerd	Score
Schiphol	Nee	65
Shell	Ja	73
SITA Nederland	Nee	47
Sligro	Ja	38
SNS Reaal	Ja	44
Super de Boer	Ja	54
Teijin Aramid	Nee	51
The Greenery	Nee	47
TNT	Ja	78
TU Delft	Nee	17
Unilever	Ja	79
UVIT	Nee	20
Van Drie	Nee	19
Van Lanschot	Ja	27
Van Oord	Nee	18
Vopak	Ja	37
Wegener	Ja	31
Wessanen	Ja	77
Wolters Kluwer	Ja	52
Yacht	Nee	52
Zeeman	Nee	36

